Kadernota & Herstelagenda 2022-2025

GEMEENTE OSS

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de kadernota 2022-2025. Deze kadernota stellen we op in bijzondere tijden. COVID-19 is nog steeds onder ons en beïnvloedt onze levens nog veel, maar het gaat de goede kant op. De samenleving gaat met flinke sprongen open en de druk op de ziekenhuizen neemt af. We zien echter ook dat er inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven zijn, die te lijden hebben onder de coronacrisis en de gevolgen daarvan. Nog steeds zijn de lange termijn effecten niet duidelijk. We houden er rekening mee dat er naschokken komen. Voor onze inwoners, de samenleving en onze economie.

COVID-19 Herstelagenda

De huidige coronacrisis zorgt ervoor dat we nog altijd sturen in de mist. Het zicht is echter scherper dan vorig voorjaar. We weten veel meer over de implicaties op de economie en de herstelkracht. We zien in tal van onderdelen in de samenleving dat de veerkracht van inwoners en ondernemers groot is en de draad snel wordt opgepakt. Het herstelvermogen is groot. We hebben in beeld waar COVID-19 nauwelijks tot geen effect heeft gehad, maar ook waar de gevolgen groot zijn. De sociale implicaties zijn echter nog steeds lastig te voorspellen: hoe gaan jongeren om met anderhalf jaar sociale distantie en welke beroep gaan ze doen op jeugdzorg? Blijven inwoners lid van hun verenigingen of hebben ze andere tijdsbesteding gevonden? Neemt het aantal inwoners met schulden toe? We volgen de ontwikkelingen nauwgezet, maken een inschatting van wat dat betekent voor onze inwoners, bedrijven en instellingen en treffen indien gepast maatregelen.

In deze kadernota hebben we speciale aandacht voor onze COVID-19 herstelagenda. Deze wordt tijdens een aparte vergadering van de gemeenteraad behandeld, maar we laten de herstelagenda onderdeel zijn van deze Kadernota. Daarmee onderstrepen we dat de herstel maatregelen in onze dagelijkse werkzaamheden geïntegreerd hebben. We houden hierbij vast aan de uitgangspunten die vorig jaar hebben opgesteld:

1. We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven, of sectoren
2. Helpen verdienen is beter dan helpen besparen
3. Op naar werk
4. We investeren in samenleven
5. We investeren in zorgcontinuïteit
6. We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.

We volgen kritisch de landelijke ondersteuningsmaatregelen en bepalen welke aanvullende ondersteunende maatregelen we noodzakelijk vinden. Indien nodig, betalen we dit uit de algemene reserve.
Vanuit bovenstaande criteria kiezen we voor een herstel en versterkingspakket gericht op de volgende pijlers:

- Anticyclisch investeren; hiermee zorgen we voor een (lokaal) positief effect. We investeren in de kracht en de toekomst van onze stad en de kernen.
- Investeren in een sociaal sterke gemeente; de coronacrisis heeft een grote sociaal en maatschappelijke impact op onze gemeente Naast onze inzet voor de ondersteuningsmaatregelen COVID-19 verwachten wij vanaf 2021 meer instroom in de bijstand, een groter beroep op onze armoedevoorzieningen en meer mensen in een problematische financiële situatie. We zetten daarom stevig in op het gebied van participatie, inkomensvoorziening, armoede en schulden.
- Helpen verdienen: We vervullen hierbij vaak een randvoorwaardelijke rol. Ruimte voor ondernemerschap en ook het versterken van het ondernemingsklimaat.

Op weg naar de begroting

In deze kadernota en begroting richten we ons op bestaande speerpunten en projecten. In maart 2022 zijn er gemeenteraad verkiezingen en daarom kiezen we voor een beleidsarme kadernota en programmabegroting. Dit betekent dat we inzetten op het afronden van het Coalitie Akkoord, bestaande speerpunten en projecten die in de Prioriteitennota en Programmabegroting 2021 zijn gehonoreerd. We nemen geen nieuwe speerpunten op. Ideeën of richtingen voor de toekomst worden in een Overdrachtsdocument vastgesteld.

Daarnaast staat onze financiële positie onder druk. In de Eerste financiële tussenrapportage van 2021 hebben we aangegeven dat we ons moeten voorbereiden op code 'rood. Recente berichten van het Rijk laten een minder somber beeld zien. Bovendien is onze reservepositie op orde en kunnen wij turbulentie aan. Maar een aantal onzekerheden blijft. Op weg naar de begroting spreken we nu van code oranje. Dit alles bij elkaar maakt dat we de komende begroting opstellen vanuit de volgende kaders:

- Niet bezuinigen maar ook geen nieuw beleid: we zien geen ruimte voor nieuw of intensiveringen van beleid. We moeten strak begroten en kritisch zijn waar we ons geld aan uitgeven.
- Realistisch begroten, niet rijk rekenen: we hebben te maken met grote landelijke onzekerheden. Besluitvorming over structurele compensatie voor jeugdhulp, het abonnementstarief, de opschalingskorting en de herijking van het gemeentefonds laten op zich wachten totdat er een nieuw kabinet is. Deze onzekerheden kunnen veel impact hebben op onze begroting. Op dit moment laat het meerjarig perspectief een tekort zien. Als een aantal onzekerheden in ons voordeel uitvallen kan dit zomaar omslaan tot financiële ruimte. Zolang er echter geen nieuw kabinet is rekenen we ons niet rijk.
- Gemeentelijke lasten stabiel: in het eerste en het derde jaar van deze raadsperiode hebben we de gemeentelijke lasten fors verhoogd. Toch zitten we nog altijd ruim meer dan € 22,50 onder het landelijk lasten gemiddelde. Ondanks de belasting ruimte van € 15 verhogen we de gemeentelijke lasten in 2022 met alleen het inflatie percentage.
- Kostenbeheersing en transformatie sociaal domein: we geven prioriteit aan kostenbeheersing én transformatie in het sociaal domein. We blijven inzetten op deze transformatie in de zorg en sturen scherper op de uitvoering.
- Woningbouwplannen prioriteit: we geven absolute prioriteit aan de plannen voor woningbouw: ruim 8000 woningen de komende 15 jaar. De woningmarkt verandert qua behoefte en de vraag groeit nog steeds. Met als gevolg een groot woningtekort, sterk gestegen prijzen van bestaande huizen en van bouwkosten. Daarmee staat de primaire levensbehoefte van een passende woongelegenheid onder druk. Dat maakt "wonen" onze topprioriteit. We streven naar een beter evenwicht tussen vraag en aanbod en daarom werken we op vele fronten aan de ontwikkeling van woningbouwplannen. De reserves binnen het grondbedrijf zetten we vanaf 2022 zo veel mogelijk in voor de versnelling van de woningbouw en bedrijventerreinen en daarmee samenhangende aanpassingen in de infrastructuur.
- Inzetten op het verhogen van inkomsten: We blijven inzetten op het verhogen van onze inkomsten via het binnenhalen van subsidies en via het grondbedrijf.

Hoewel we geen extra middelen kunnen toekennen wil dit niet zeggen dat het karige tijden worden. We hebben afgelopen jaren al op veel plekken geïnvesteerd. We maken af wat we begonnen zijn en geven vol gas in de uitvoering. Er is genoeg moois om af te ronden en op te leveren en Oss op een optimistische manier over te dragen aan een volgende gemeenteraad.

Uitvoering onder druk

Bij de behandeling van de Prioriteitennota 2021 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen over de 100.000 gemeente. Het college kreeg de opdracht een organisatie visie voor te leggen hoe het ambtelijk apparaat kan toegroeien naar een 100.000 gemeente. Onlangs heeft het college deze organisatie visie vastgesteld en naar de gemeenteraad verzonden.

Oss op de lange termijn

De speerpunten die we hebben opgenomen in deze kadernota komen voort uit de visie de we hebben voor Oss *op de lange termijn*. We hebben hier vorig jaar samen met u de grote lijnen voor uitgezet en blijven hier aan vast houden en deze verder vorm geven. Het lange termijn perspectief is aan de ene kant sturend voor onze jaarlijkse inzet en aan de andere kant voortdurend in ontwikkeling. Zo werken we dit jaar aan de drie gebiedsvisies op de stad, de stadjes/kernen en het buitengebied. We werken aan de economische visie, we hebben een mobiliteit ambitie voor het spoor gemaakt, in het sociaal domein doen we aan de hand van de transformatie nieuwe inzichten op. Dit alles zorgt ervoor dat Oss op de lange termijn een kompas is dat ieder jaar geijkt en verrijkt wordt.

VERGEZICHTEN

Oss: een gemeente met veel verschillende kanten

Oss is een bijzondere gemeente: een provincie in het klein, een stadteland. We hebben de uitdagingen van een middelgrote stad en van een uitgestrekte platteland gemeente. Het levert een cumulatie van opgaven en kansen op, een profiel dat niet door één kenmerk wordt gedomineerd en voortdurend zoeken naar het beste voor de stad, de kernen en het buitengebied. Dat is onze opgave: een balans en verbinding zoeken tussen die drie werelden (stad, kernen en buitengebied) en ervoor zorgen dat eigen inwoners én bezoekers daar van kunnen genieten. We ontwikkelen door naar een 100.000+ gemeente om nog beter in staat te worden om voor en met onze inwoners het beste uit ons prachtige gebied te halen.

Maatschappelijke voorzieningen en ontmoeten

We sluiten aan bij sociale netwerken: daar zit de kracht van de samenleving, het oplossingsvermogen en de kennis van wat er speelt in een dorp of wijk. De gemeente heeft een breed scala aan voorzieningen om het sociale leven te ondersteunen, wat ook heeft geleid tot een overaanbod. En er komen gebouwen leeg die we willen behouden maar waar een nieuwe functie gezocht moet worden (bv kerken). We willen op zoek naar nieuwe mogelijkheden voor ontmoeten die ook voor de lange termijn (financieel) haalbaar blijven en waar de inwoners zelf meer invloed en zeggenschap op hebben.

Sociaal domein

De vraag naar hulp en ondersteuning neemt toe, terwijl de middelen niet toereikend zijn. Dat gaat ten koste van andere terreinen, wat voor de lange termijn niet wenselijk is.
Ons uitgangspunt is eenvoudig en robuust. Voor wie het op eigen kracht of samen met haar en zijn omgeving niet kan, vormt de gemeente een springplank of betrouwbaar vangnet. Bedoeld om weer regie te krijgen over het eigen leven, maar zeker ook om een bestaan te garanderen dat er toe doet.
We stoppen meer energie in de transformatie: van zware naar lichte hulp, van curatie naar preventie, van individueel naar collectief, van professioneel naar maatschappelijk, van intramuraal naar ambulant, van verkokerd naar integraal. Vermaatschappelijking van de zorg, maar wel met een goed vangnet en specialistische hulp voor wie dat nodig heeft. In Oss laten we niemand vallen!

Stadscentrum

Het stadshart transformeert van een winkelgebied naar een ontmoetings- en verblijfsgebied met een combinatie van functies. Naast winkels, wonen en horeca hoort daar ook de cultuur bij met voorzieningen als de Lievekamp, de Groene Engel en museum Jan Cunen. En natuurlijk het nieuwe Walkwartier waar inwoners ook zelf invulling geven aan hun culturele activiteiten.
We faciliteren de ontwikkeling naar een compact en divers centrum.

Bouwen voor de toekomst

We gaan voor gevarieerd bouwen, aansluitend bij de behoefte van de verschillende doelgroepen. We bouwen stevig, ook voor mensen uit de regio, maar wel passend bij de locatie en bij het ritme van de inwoners. Uitbreidingen mogen niet ten koste gaan van de sociale verbondenheid.

Ondernemen en onderwijs

We kennen een divers bedrijfsleven, waardoor we minder vatbaar zijn voor schommelingen in de economie. Dat koesteren we, bijvoorbeeld door te zorgen voor goede vestigingsmogelijkheden (een opdracht voor de taskforce wonen en bedrijventerreinen). Er ligt veel nadruk op werk voor lager en middelbaar opgeleide mensen. Daarom is het voor ons van groot belang dat er een goed aanbod van beroepsopleidingen in Oss aanwezig is en blijft. Het VMBO en een stevig MBO horen bij Oss!

Zuinig op ons klimaat

We zijn ambitieus maar ook realistisch. We zetten actief in op wind- en zonne-energie om te voldoen aan onze opwekkingsopgave.
Bij de besparingsagenda zijn we vooral faciliterend: we maken besparing door inwoners mogelijk door leningen, kijken actief naar ons eigen vastgoed en spreken bijvoorbeeld woningbouwcorporaties aan op hun verantwoordelijkheid.

Meer ruimte voor de samenleving

De toenemende overheidsbemoeienis in de afgelopen decennia heeft ertoe geleid dat problemen vaak op het bordje van de gemeente worden gelegd. Maar we merken steeds vaker dat die gemeente niet de oplossing kan bieden. Of dat oplossingen die van de overheid komen niet altijd de beste zijn. Het kan ook anders.
Ten eerste kijken we naar wat er zonder onze bemoeienis sowieso mogelijk is. Afschaffen van welstand is daar een voorbeeld van. Maar er zijn veel meer terreinen waar we de ruimte voor onze ondernemende inwoners groter kunnen maken. Eenzaamheid aanpakken door dorps coöperaties, bouwen in eigen beheer, etc..
Ten tweede geven wij in onze nieuwe omgevingsplannen op hoofdlijnen aan wat we belangrijk vinden, waardoor meer ruime ontstaat voor inwoners.
Dat brengt wel een aantal dilemma's met zich mee: wat is voor de gemeente en wat is van de samenleving? Waarop zijn wij aanspreekbaar en wat kunnen we van onze inwoners, ondernemers, gemeenschappen vragen. Welke rol nemen wij als gemeente?

Bij de uitvoering van grote projecten kijken we kritischer naar wat we zelf doen en wat we aan ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners overlaten.
Dat vraagt regie vaardigheden van ons, zakelijkheid, het lef om los te laten en helder zijn aan de voorkant. Partner van de samenleving zijn, het netwerk organiseren, partijen langjarig aan je binden.

Inzetten op digitalisering: de snelweg en de meer complexe route

We kennen allemaal de situaties waarin de regels niet voldoen en waar we naar meer maatwerk willen. Maar er is ook een andere kant: veel vragen zijn eenvoudig en vragen om een eenvoudig en snel antwoord. We zetten in op digitalisering en standaardisering van die eenvoudige vragen, zodat we meer tijd hebben om waar nodig maatwerk te leveren. De snelweg voor 70-80% van de vragen, de passende route voor de overige met persoonlijke aandacht, verschillende invalshoeken, multidisciplinaire bijdragen.
Onze menselijke maatvoering blijft altijd: komt de inwoner er via de snelweg niet uit, dan zijn er altijd medewerkers om mee te spreken.

In zeven ontwikkelingsstappen samengevat is dit de kern:

1. We groeien naar een woon en werk gemeente met 100.000 inwoners: met variatie in de breedste zin van het woord als vertrekpunt voor het bouwen en in een tempo dat past bij de inwoners.

2. In de sociale verbinding zit veel oplossend vermogen. Daarom sluiten we meer aan bij het eigenaarschap in de samenleving en bieden we meer ruimte voor initiatieven.

3. De transformatie in het sociaal domein intensiveren we door onder andere vermaatschappelijking van zorg en scherper sturen op de uitvoering.

4. We willen niet overal van zijn, voeren niet alles zelf uit en vervullen vaker een regie functie

5. We zetten in op standaardiseren en digitaliseren

6. We versterken onze organisatie passend bij onze rol en omvang

7. We blijven een financieel solide gemeente, die durft te investeren in het toekomst bestendig houden van onze samenleving.

Tenslotte

Wij zijn als eerste overheid voor een (groot) gedeelte afhankelijk van de andere overheden: Rijk en Provincie. We schreven al over de implicaties van een lange kabinetsformatie. Een ander facet is dat het Rijk nog altijd een decentralisatie agenda voert. Van de decentralisaties in het sociaal domein hebben wij geleerd dat taken overnemen alleen mogelijk is, als er voldoende budget overkomt. Bij volgende decentralisaties stappen wij (lobby van VNG, G40 etc.) pas in als de financiering ervan klopt.

Daarnaast zijn wij voor bijvoorbeeld woningbouw, regionale energie strategie of mestfabriek afhankelijk van het provinciale beleid. We treffen het niet met het gegeven dat we ons binnen circa 2 jaar voorbereiden op het derde College van GS. In onzekere tijden is stabiliteit en continuïteit van bestuur een ankerpunt, dat gemeenten hard nodig hebben.

Half oktober bieden wij u de begroting aan. Wellicht is er dan een kabinet aangetreden dat een aantal beslissingen heeft genomen dat van invloed is op onze begroting. Deze zullen we dan zeker verwerken, zoals we ook de opbrengst van de raadsvergadering over deze nota in de begroting een plaats geven. Als dit niet het geval is, zal de begroting in de geest van deze kadernota blijven: strak begroten, geen extra uitgaven en niet bezuinigen.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,	De burgemeester,
drs. H. Mensink	drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief 2

Inhoudsopgave 7

Leeswijzer 8

Op weg naar de begroting: Investeren vanuit een stabiele basis 9

Financiële positie 13

COVID-19: Herstelagenda 22

- Programma 1. Zorg en Welzijn 41
- Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs 44
- Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur 48
- Programma 4. Dynamisch stadscentrum 52
- Programma 5. Zuinig op ons klimaat 55
- Programma 6. Vitale economie 59
- Programma 7. Mobiliteit 62
- Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss 65
- Programma 9. Veilige omgeving 72
- Programma 10. Besturen in verandering van tijden 75
- Programma 11. Financieel solide 80

Bijlage 1: Meicirculaire 2021 83

Bijlage 2: Overzicht reserves 87

Bijlage 3: COVID-19 Cijfermatige effecten 90

Leeswijzer

De kadernota bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer wordt bij alle onderdelen een korte uitleg gegeven.

Aanbiedingsbrief

In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders de hoofdlijnen van deze kadernota weer.

Op weg naar de begroting en de financiële positie

In deze 2 hoofdstukken geven we aan hoe we er financieel voor staan en wat de koers is voor het opstellen van de programmabegroting.
We staan stil bij de structurele en incidentele begrotingsruimte en geven we aan welke financiële uitgangspunten we zullen hanteren bij het opstellen van de begroting.

COVID-19: Herstelagenda

We hebben een apart hoofdstuk over COVID-19. We beschrijven hier de effecten voor Oss, welke lijnen en acties we zien voor de herstelagenda, de financiële compensatie vanuit het Rijk en de specifieke compensatiemaatregelen die we als Oss hebben genomen.

Programma's

Per programma beschrijven we wat we willen bereiken en wat de speerpunten zijn voor de komende periode.

Bijlagen

In de bijlagen geven we de analyse van de meicirculaire 2021, een overzicht van de reserves weer en cijfermatige effecten van COVID-19 weer.

Op weg naar de begroting: Investeren vanuit een stabiele basis

1. De koers voor de begroting

In dit hoofdstuk schetsen we de financiële koers voor de programmabegroting. We geven aan hoe we ons geld optimaal in willen zetten in deze tijden waar de begroting flink onder druk staat. We maken hierin onderscheid tussen onze structurele ruimte en onze incidentele investeringsruimte.
In deze kadernota schetsen we de kaders voor aankomende programmabegroting. In de verschillende programma's geven we weer wat de speerpunten zijn die we uit gaan werken in de begroting. We doen dit binnen het financiële kader wat we hebben. En dit financiële kader is strak.
We lichten dit in het volgende hoofdstuk over de financiële positie nader toe.

In deze kadernota en begroting richten we ons op bestaande speerpunten en projecten. In maart 2022 zijn er gemeenteraad verkiezingen en daarom kiezen we voor een beleidsarme kadernota en programmabegroting. Dit betekent dat we inzetten op het afronden van het coalitieakkoord, bestaande speerpunten en projecten die in de Prioriteitennota en Programmabegroting 2021 zijn gehonoreerd en geen nieuwe dingen opnemen. Ideeën of richtingen voor de toekomst worden in een Overdrachtsdocument vastgesteld.

Financieel zien we geen ruimte voor nieuw beleid, we moeten strak begroten en kritisch zijn in waar we ons geld aan uitgeven. We hebben echter afgelopen jaren al op veel plekken geïnvesteerd. We gaan dus ook afmaken wat we begonnen zijn en geven vol gas in de uitvoering. Dit maakt dat we weliswaar een beleidsarme begroting maken, maar zeker niet dat het een karig jaar wordt. Er is voldoende budget aanwezig (uit bestaand beleid, de reserves en de overhevelingen van afgelopen jaar) om nog veel te kunnen doen. Er is genoeg moois om af te ronden en op te leveren en Oss op een optimistische manier over te dragen aan een volgende gemeenteraad.

We willen ook een optimale ondersteuning bieden voor de coronacrisis. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk COVID-19: herstelagenda. We zetten de middelen die we vanuit het Rijk ontvangen voor specifieke ondersteuningsmaatregelen zo goed mogelijk in. En waar we zien dat deze niet voldoende zijn vullen we het aan als het nodig is. Op dit moment doen we dit vooral vanuit eenmalige middelen, omdat de structurele effecten van COVID-19 nog lang niet duidelijk zijn.

2. Financieel de basis op orde

Omdat de begroting flink onder druk staat en we willen komen tot een meerjarig sluitende begroting waarin we de basis op orde hebben, hebben we de volgende kaders geformuleerd:

Niet bezuinigen maar ook geen nieuw beleid

We hebben voldoende incidentele middelen vanuit de ABR. Maar onze financiële positie op basis van de meerjarenbegroting staat fors onder druk. Op tal van gebieden zijn er onzekerheden: neem de herverdeling van het gemeentefonds, het aanvullen van de tekorten op jeugdzorg, het WMO-abonnementstarief, het mogelijk verdwijnen of juist afmaken van de opschalingskorting. We weten veel niet. Wat we wel weten is dat we voor eventuele begrotingsruimte bijna volledig afhankelijk zijn van het nieuwe kabinet, omdat zij op deze onzekere onderdelen keuzes moeten maken. De tijdigheid van aantreden van het nieuwe kabinet is hierin een risico. Wanneer dit niet (ruim) op tijd is voor onze begroting, dan kunnen we het nieuwe kabinetsbeleid niet meenemen. Op dit moment zien we geen directe aanleiding om een bezuinigingsoperatie op te starten maar benadrukken we dat er géén ruimte is voor nieuw beleid (ook niet voor bijbehorende formatie). Uiteraard bestaat de mogelijkheid van *oud voor nieuw* en dat kan alleen als *oud* ook echt geschrapt wordt.

Realistisch begroten, niet rijk rekenen

Afgaande op de landelijke verkiezingsprogramma's kunnen de gemeentes waarschijnlijk wel op enige steun rekenen van het nieuwe kabinet. Zolang er geen kabinet is, rekenen we ons echter niet rijk. Voor jeugdzorg nemen we de tegemoetkoming 2021 mee. Daarnaast nemen we voor de volgende jaren alleen de (verwachte) tegemoetkoming jeugdzorg mee bij deze Kadernota, zoals we ook de afgelopen twee jaar hebben gedaan. Over de verdeling van extra middelen 2022 en structurele extra compensatie is nog geen duidelijkheid. De mogelijke uitkomsten van de herverdeling van het gemeentefonds volgen we kritisch en bekijken richting de programmabegroting hoe we hiermee omgaan. We zouden hier een fors voordeel kunnen krijgen. Onze financiële toezichthouder (de Provincie) geeft aan dat we hier nog geen rekening mee mogen houden.

Kostenbeheersing en transformatie sociaal domein

We geven ook prioriteit aan kostenbeheersing en transformatie in het sociaal domein. In het sociaal domein zien we al een aantal jaren dat het gebruik toeneemt, terwijl de financiële middelen niet toereikend zijn. Door het abonnementstarief is het gebruik zelfs explosief gestegen. We blijven inzetten op transformatie in de zorg en sturen scherper op de uitvoering.

Gemeentelijke lasten

In het eerste en het derde jaar van deze raadsperiode hebben we de gemeentelijke lasten fors verhoogd. Toch zitten we nog altijd ruim meer dan € 22,50 onder het landelijk lasten gemiddelde. Ondanks de belasting ruimte van € 15 verhogen we de gemeentelijke lasten in 2022 met alleen het inflatie percentage.

Algemene reserve blijft boven minimale norm

Onzeker is wat COVID-19 op de lange termijn betekent. De korte termijn effecten kunnen over het algemeen worden opgevangen met de beschikbare Rijksmiddelen. Onze algemene reserve moet minimaal € 18 miljoen zijn en is nu ongeveer € 20 miljoen (na geplande onttrekkingen in 2021). Hoewel de raad heeft aangegeven het te zullen accepteren wanneer we door COVID-19 tijdelijk onder onze norm van € 18 miljoen terecht komen, willen we toch graag deze raadsperiode met een gezonde financiële positie afsluiten. Dit betekent dat we als leidraad hanteren dat er nog een incidentele ruimte aanwezig is voor aanvullende COVID-19 maatregelen tot maximaal € 2 miljoen. De effecten op de lange termijn kennen we niet en dat betekent dat we vasthouden aan de minimale omvang van de algemene reserve om een buffer te hebben voor onverwachte tegenvallers.

Woningbouwplannen prioriteit

Het college geeft prioriteit, focus en ruimte aan de woningbouwplannen: ruim 8000 woningen de komende 15 jaar. Dat betekent dat we de reserve van het Grondbedrijf zo veel mogelijk inzetten is voor plannen die bijdragen aan het realiseren van woningbouwplannen. Daarom gaan we deze reserve zo min mogelijk inzetten op eenmalige projecten of gebruiken om tekorten op de exploitatie af te dekken. Dat vraagt nauwkeurig begroten.

Inzetten op verhogen van inkomsten

Afgelopen jaren hebben we al extra ingezet op het binnenhalen van subsidies. Ook komende periode blijven we hier nadrukkelijk de aandacht voor hebben. Met het inzetten van dit soort financiering kunnen we onze slagkracht op een aantal terreinen vergroten.

Daarnaast willen we extra inkomens uit ons grondbedrijf halen. Dit doen we via onze grondexploitaties en het verhalen van kosten.

3. Structurele begrotingsruimte

De financiële positie is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Financieel kader	**1.899**	**1.285**	**4.627**	**3.793**	**2.652**
Geaccepteerd tekort			1.700	1.700	1.700
Actueel financieel kader	**1.899**	**1.285**	**2.927**	**2.093**	**952**

Uit deze tabel blijkt dat we een structureel tekort hebben van afgerond € 1 miljoen. Voor de programmabegroting is het belangrijk dat het jaar 2022 én het jaar 2025 sluitend is. We zien nog veel onzekerheden en risico's richting de toekomst. Een aantal van deze onzekerheden kunnen ook een positief effect hebben op onze begroting, zoals structurele compensatie voor jeugdzorg en de herverdeling van het gemeentefonds. We verwachten echter dat we voor veel van deze ontwikkelingen nog geen duidelijkheid hebben bij het opstellen van de programmabegroting.
Om te zorgen voor een sluitende meerjarenbegroting is het van groot belang dat we vasthouden aan de kaders die we hiervoor hebben geschetst. Richting de toekomst kan het zijn dat door keuzes van het nieuw te vormen kabinet misschien weer financiële ruimte ontstaat. Dit biedt perspectief voor de toekomst. Voor nu is deze duidelijkheid er nog niet. Daarom willen we nu ook geen bezuinigingen opstarten.
Wanneer er bij de begroting nog geen duidelijkheid is over extra compensatie en de financiële positie nog onder druk staat betekent dit wel dat we moeten bekijken of we uitgaven kunnen doorschuiven of faseren om de begroting alsnog sluitend te krijgen. Mocht er dan volgend jaar wel financiële ruimte zijn dan kunnen we deze maatregelen weer terugdraaien.

4. Incidentele begrotingsruimte

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve en door de ruimte die ontstaat door winsten uit het grondbedrijf (de algemene bedrijfsreserve). Onderstaand geven we de kaders aan hoe we hiermee om willen gaan richting de begroting.

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve is op dit moment hoger dan de minimale omvang. Onze ambitie is om deze raadsperiode af te sluiten met een algemene reserve die voldoet aan de minimale omvang van € 18 miljoen. Zo hebben we richting de toekomst een buffer van voldoende omvang voor onverwachte tegenvallers.
Op basis van het huidige meerjarenperspectief willen we echter benadrukken dat we deze ruimte nodig zullen hebben voor het opvangen van de tussentijdse tekorten.
Indien nodig zetten we de algemene reserve nog in voor de COVID-19 herstelagenda. Dit kan wel als gevolg hebben dat we dan tijdelijk onder de minimale norm komen.

Winsten uit het grondbedrijf

Per 1-1-2021 is de ruimte binnen de algemene reserve van het grondbedrijf circa € 13 miljoen. Door toekomstige winsten in de komende jaren stijgt deze ruimte naar verwachting richting € 22,5 miljoen.
Vorig jaar in de programmabegroting 2020-2024 hebben we extra investeringsimpulsen gedaan op het gebied van bouwen voor de toekomst, dynamisch stadscentrum en voor voorzieningen op het gebied van ontmoeten, sport en cultuur.
De financiële vrije ruimte die ontstaat vanaf 2021 zetten we nagenoeg volledig in voor de versnelling van de woningbouw en bedrijventerreinen en daarmee samenhangende aanpassingen in de infrastructuur. Dit betekent dus dat deze gelden in principe niet meer beschikbaar zijn voor andere beleidsprioriteiten.

De taskforce "versnelling aanpak woningbouw en bedrijventerreinen" heeft begin 2021 een eerste rapportage opgeleverd. Opdracht van de taskforce is:

- primair focus op woningbouw, gericht op o.a. het versnellen van 300 naar 600 woningen per jaar. Dit met inachtneming van de andere doelstellingen zoals afgesproken percentages sociale huur en goedkope woningen etc.;
- secundair focus op bedrijventerreinen;

- door anticyclisch te investeren bij te dragen aan het op gang houden van de (woning) bouw en de lokale economie.

De taskforce heeft 5 actielijnen uitgewerkt. Onderstaand gaan we vooral in op de financiële effecten van deze versnelling.

Om de ambitie te realiseren zetten we vooral in op actief grondbeleid. Bij een actief grondbeleid blijft de regie voor de ontwikkeling bij de gemeente. De versnelling en dit actieve grondbeleid heeft op hoofdlijnen de volgende financiële gevolgen:

- Vorming reserve strategische aankopen: bij een actief grondbeleid hoort het aankopen van strategische gronden. In sommige situaties kan dit ertoe leiden dat wanneer er nog geen (structuur)visie/ masterplan ligt deze aankoop van gronden (tijdelijk) afgewaardeerd moet worden naar de lagere huidige waarde, veelal de agrarische waarde. Dit kan een forse (tijdelijke) afboeking zijn, waarvoor we extra gelden moeten reserveren in de reserve strategische aankopen. Hoe groot dit bedrag moet zijn, wordt nader uitgewerkt en is mede afhankelijk van te ontwikkelen aankoopstrategieën. Bij de programmabegroting 2022 zullen we een eerste storting doen in deze reserve. Deze reserve is grotendeels "revolverend". De (tijdelijke) afwaardering wordt uit deze reserve betaald. Als er een grondexploitatie wordt vastgesteld kunnen de gronden in principe weer tegen de oorspronkelijke aankoopwaarde worden ingebracht. Komt er geen ontwikkeling dan blijft de waarde uiteraard afgewaardeerd.
- Verliesvoorzieningen voor binnenstedelijke transformaties: binnenstedelijke transformaties heeft impact op de financiën. In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat uitbreidingslocaties in financiële zin winsten kunnen opleveren en binnenstedelijke transformaties en herontwikkelingen vragen om een investering ofwel verliesgevend zijn. De binnenstedelijke transformaties gaan vaak gepaard met hoge investeringskosten, zoals aankoopkosten/inbrengwaarden en lange doorlooptijden. Een deel van de kosten zijn op termijn terug te verdienen en een deel kunnen we zien als een investeringen in de leefbaarheid van onze gemeente. Hierin vallen bijvoorbeeld de ontwikkeling van de Euterpelaan, Lievekamp, locatie Golfbad, schoollocaties e.d. De ruimte binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf zal hiervoor ingezet worden.
- Aanleg van bovenwijkse (netwerk)voorzieningen: bovenwijkse voorzieningen hebben betekenis voor meerdere exploitatiegebieden en in het geval van netwerkvoorzieningen zijn ze van gemeentelijk of zelfs regionaal belang. Het gaat om investeringen op het gebied van o.a. infrastructuur en recreatie.
  Naast kostenverhaal op private ontwikkelingen zal de gemeente vanuit (te ontwikkelen) grondexploitaties en vanuit reguliere financieel middelen ook een bijdrage moeten doen om de investeringen in deze voorzieningen mogelijk te maken. Deze investeringen overstijgen een bedrag van € 100 miljoen.
- Kostenverhaal: belangrijk is een nota kostenverhaal op te stellen en vast te stellen. De nota kostenverhaal biedt het kader om de bijdrage van ontwikkelingen aan deze investeringsopgave in bovenwijkse (netwerk)voorzieningen te vragen. De nota kostenverhaal gaat daarnaast in op de andere aspecten van het kostenverhaal, zodat de gemeente voldoet aan de wettelijke kaders om de gemeentelijke kosten van private ontwikkelingen te verhalen.

Uit de rapportage van de taskforce bleek dat een globale doorrekening van bovenstaande onderdelen leidt tot een forse vraag naar middelen. Vandaar dat we deze onderdelen verder uitwerken en integraal afwogen moeten worden. Van belang is om daarbij een goede balans te vinden tussen uitbreidingslocaties, binnenstedelijke transformatie, investeringen in benodigde bovenwijkse (netwerk)voorzieningen en de financiële mogelijkheden. Binnenstedelijke transformatie en de aanleg van bovenwijkse (netwerk)voorzieningen kunnen daarbij pas starten als hiervoor voldoende financiële dekking aanwezig is (winsten grondexploitatie gerealiseerd en afdrachten voldaan of andere bronnen van dekking).

Financiële positie

Inleiding

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij onze financiële positie. Dat doen we aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Samenvatting en conclusies;
- De financiële kaders en uitgangspunten;
- De huidige financiële positie;
- Incidentele begrotingsruimte;
- Financiële ontwikkelingen en risico's;
- Onze reservepositie.

1. Samenvatting en conclusies

De financiële positie staat onder druk. Dit bleek al uit de Eerste financiële tussenrapportage 2021 en de programmabegroting 2021-2024. De provincie beoordeelde onze begroting destijds als "ORANJE".

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Programmabegroting 2021-2024	1.120	-154	2.828	1.689	1.689
Eerste financiële tussenrapportage 2021	2.288	1.197	1.142	1.070	1.055
Meicirculaire 2021	-1.509	242	657	1.034	-92
Financieel kader	**1.899**	**1.285**	**4.627**	**3.793**	**2.652**
Geaccepteerd tekort			1.700	1.700	1.700
Actueel financieel kader	**1.899**	**1.285**	**2.927**	**2.093**	**952**

Daarnaast zien we risico's en onzekerheden op het gebied van:

- COVID-19: compensatiemaatregelen en vooral wat de structurele effecten zijn van deze crisis;
- Kostenstijgingen in het sociaal domein;
- Onzekerheden vanuit de landelijke verkiezingen, waarbij we denken aan:
    - Tijdigheid van nieuw kabinet
    - Effect op het accres
    - Effect op het abonnementstarief
    - Effect op de opschalingskorting
    - Effect op compensatie kosten Jeugdhulp
    - Effect op herverdeling van gemeentefonds (kan voor onze gemeente positief uitvallen).

Hierbij zien we tegelijkertijd een "streng" toetsingskader vanuit de provincie Noord-Brabant voor de begroting 2022-2025. Dit toetsingskader van de provincie schrijft voor:

- Jeugdzorg: we mogen rekening blijven houden met € 1,7 miljoen extra inkomsten, zoals we dit tot nu toe ook doen als "geaccepteerd" tekort. We mogen geen rekening houden met extra middelen.
- We mogen geen rekening houden met overige extra inkomsten, ook niet met positieve herverdeeleffecten van het gemeentefonds.
- De raming van investeringslasten is strenger dan onze voorschriften voorschrijven, wat jaarlijks maximaal tussen € 0,3 en € 0,7 miljoen extra kosten in de begroting betekent. We gaan nog kijken hoe we hier mee om kunnen gaan.

Samengevat zien we een forse uitdaging om de (meerjaren)begroting sluitend te maken.

2. Financiële kaders en uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Kansen zien, kansen pakken' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. Wel willen we kansen benutten als deze zich voordoen. We vermijden extra bezuinigingen zoveel mogelijk.

Tegen deze achtergrond gelden de volgende algemene financiële kaders en uitgangspunten:

1. Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. We hebben een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. We blijven daarbij werken met een geaccepteerd tekort (zie volgende paragraaf). Tussentijdse beperkte, niet structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als we deze uit reserves kunnen afdekken.
2. We hebben een algemene reserve die in principe voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). We zetten deze reserve in om risico's en extra kosten door de COVID-19 crisis incidenteel op te vangen. En ook tussentijdse tekorten in de begroting dekken we hiermee af.
3. De financiële positie en de meerjarenbegroting staat onder druk. We hebben een goede reservepositie, mede dankzij het grondbedrijf wordt deze positie de komende jaren verder versterkt. Maar onze meerjarenbegroting laat een verlies zien. Nieuwe bezuinigingen proberen we zoveel mogelijk te voorkomen. We moeten dus extra kritisch zijn op de beschikbare budgetten en nieuw beleid.
4. We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.

Meer specifiek gelden de volgende kaders:

Gemeentelijke belastingen en heffingen

De lokale lastendruk houden we minimaal op € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. De lokale lastendruk blijft stabiel onder het landelijke gemiddeld, namelijk € € 37. Dit is opmerkelijk omdat zowel de OZB als de afvalstoffenheffing in Oss relatief fors zijn gestegen. We constateren echter dat veel gemeentes in Nederland – vaak vanwege een lastige financiële positie – besloten hebben de gemeentelijke lasten wat meer te verhogen. De Osse afvalstoffenheffing was historisch gezien laag. Onze OZB en afvalstoffenheffing liggen nu rond het landelijk gemiddelde. Toch blijven we qua totale lastendruk nog steeds ver onder het landelijk gemiddelde. Dit wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door een lagere rioolheffing.
Kaders voor 2022 zijn:

- Voor het jaar 2022 verhogen we de OZB alleen met prijsinflatie (2%).
- De tarieven voor rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn in principe kostendekkend.

In de Atlas van de lokale lasten heeft het COELO voor 2021 het volgende beeld berekend:

Lastendruk standaardwoning 2021	**Oss prognose**	**Landelijk prognose**
Onroerende zaakbelastingen	€ 307	€ 305
Afvalstoffenheffing	€ 298	€ 305
Rioolheffing	€ 169	€ 201
Totaal	**€ 774**	**€ 811**

Prijsontwikkeling

Het CPB verwacht in 2022 voor de overheidsuitgaven een prijsontwikkeling van 1,4% (prijs overheidsconsumptie netto materieel). Voor de loonontwikkeling gaan ze uit van 1,2% (prijs overheidsconsumptie beloning werknemers). Dit is erg laag. We zien dat de werkelijke loonstijging (inclusief premiestijgingen sociale lasten) in 2021 zonder CAO al uitkomt op 2,3%. Uitgaande van bod VNG (dat niet door vakbonden is geaccepteerd) komt hier dan minimaal 0,5% structureel bij. Dus is de totale loonstijging 2021 eerder richting 3 tot 4%. Op basis hiervan is niet reëel te verwachten dat loonstijging in 2022 naar 1,2% gaat. Vandaar dat we in de programmabegroting 2022 rekening houden met een prijs- en loonontwikkeling van 2%. Dit cijfers sluit nagenoeg aan bij het algemene inflatiecijfer (CPI) van 1,9%.

In de jaarlijkse meicirculaire van het gemeentefonds krijgen gemeenten in principe geld voor de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Vanuit de meicirculaire zetten we daarom de noodzakelijke bedragen apart om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt uitgegaan van de nullijn. Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt de nullijn voor prijscompensatie gehanteerd.

Post onvoorzien

In de begroting hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Dit bedrag kan door het college gedurende het jaar ingezet worden voor incidentele tegenvallers. Criteria daarvoor zijn:

- onuitstelbaar
- onvermijdbaar
- onvoorzienbaar

De verantwoording van de inzet van deze post nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten.

3. Huidige financiële positie

Het financieel beeld wordt bepaald door:

- De meerjarenraming van de programmabegroting 2021-2024.
- De uitkomsten van de meicirculaire 2021.
- 3O-ontwikkelingen vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2021(met focus op doorwerking vanuit de jaarrekening).
- 3O-ontwikkelingen die pas bij het maken van de programmabegroting 2022-2025 bekend zijn.
- De uitkomsten van de septembercirculaire 2021
- De COVID-19 crisis heeft financiële gevolgen voor onze financiële positie. De financiële impact is nog niet in te schatten. In het volgende hoofdstuk geven we de belangrijkste financiële risico's weer.

In de volgende tabel hebben we de uitkomsten samengevat.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Programmabegroting 2021-2024	1.120	-154	2.828	1.689	1.689
Eerste financiële tussenrapportage 2021	2.288	1.197	1.142	1.070	1.055
Meicirculaire 2021	-1.509	242	657	1.034	-92
Financieel kader	**1.899**	**1.285**	**4.627**	**3.793**	**2.652**
Geaccepteerd tekort			1.700	1.700	1.700
Actueel financieel kader	**1.899**	**1.285**	**2.927**	**2.093**	**952**

De conclusie uit de tabel is dat de financiële positie flink onder druk staat. In 2022 verwachten we nu een tekort van € 1,3 miljoen, in 2023 € 2,9 miljoen, in 2024 € 2,1 miljoen en structureel een tekort van afgerond € 1 miljoen.

Bij deze saldi moet opgemerkt worden dat we nog steeds werken met een geaccepteerd tekort van € 1,7 miljoen, zijnde de extra middelen die we van het Rijk voor de jaren 2021 en 2022 hebben gekregen voor jeugdzorg. Het is en blijft nog onzeker in hoeverre deze extra middelen structureel worden. Voor het jaar 2022 ligt er een forse toezegging, die de komende maanden geconcretiseerd wordt. Over de jaren erna gaat het nieuwe kabinet pas een beslissing over nemen.

Het financiële beeld wordt richting de begroting echter slechter door:

- Reguliere 3O-ontwikkelingen bij de begroting
- Structurele effecten vanuit de COVID-19 crisis voor 2022 en volgende jaren.

Toelichting op de tabel:

Programmabegroting 2021-2024

Het beginsaldo van deze rapportage komt uit de programmabegroting 2021-2024. We werken met een geaccepteerd tekort van € 1,7 miljoen voor de jaren 2023 en 2024. Reden hiervan is dat we voor de jaren ervoor extra gelden voor de uitvoering van jeugdzorg hebben ontvangen ter hoogte van € 1,7 miljoen. Dit geld is echter (nog) niet structureel beschikbaar gesteld. Wanneer het kabinet inderdaad besluit om structurele steun te verlenen n.a.v. de tekorten in de jeugdzorg, is het werkelijke tekort dus lager. Deze handelingswijze is net als vorig jaar ook goedgekeurd door onze toezichthouder de provincie.
Deze programmabegroting was hierdoor net structureel sluitend met tekorten van ongeveer € 1,1 miljoen in 2021 en 2023.

Eerste financiële tussenrapportage 2021

De Eerste financiële tussenrapportage van 2021 zorgde ervoor dat de financiële positie verder onder druk kwam te staan. Met name in 2021 zien we een fors nadeel door de 3O-ontwikkelingen van afgerond € 2,4 miljoen. Meerjarig geven deze 3O-ontwikkelingen een nadeel van ongeveer € 1,4 miljoen.
De belangrijkste oorzaken waren:

- We zien forse kostenstijgingen binnen de Wmo van in totaal afgerond € 1 miljoen (structureel). Het gaat om de onderdelen Dagbesteding en begeleiding (€ 604.000), Wmo voorzieningen (€ 209.000) en huishoudelijke verzorging (€ 175.000).
- Voor ICT zien we ook meerdere nadelen, in totaal gaat het om een structureel bedrag van ongeveer € 355.000. Dit is onder andere voor hogere kosten voor software, extra licentiekosten en de nieuwe business case voor het thuiswerken.
- Daarnaast zien we incidenteel hogere kosten voor de BSOB, namelijk € 261.000 voor een hogere deelnemersbijdrage voor 2021 en het project 'Waarderen op oppervlakte' van € 228.000.

Daarnaast hebben we in deze financiële tussenrapportage de decembercirculaire van 2020 en de maartcirculaire van 2021 verwerkt. Voor het jaar 2021 ontvangen we vanuit de decembercirculaire een bedrag van € 1.361.000 en vanuit de maartbrief een bedrag van € 1.146.000. Dit is voor compensatiemaatregelen COVID-19. We reserveren dit bedrag voor deze doelen. Daarnaast is er per saldo sprake van een structureel voordeel van afgerond € 0,25 miljoen.

Meicirculaire 2021

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
Bedragen x € 1.000

	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Meicirculaire 2021	-190.833	-189.033	-186.962	-186.568	-187.375
Maartcirculaire 2021	-186.631	-184.059	-182.280	-182.286	-182.286
Saldo	**-4.202**	**-4.974**	**-4.682**	**-4.282**	**-5.089**
Totaal af te zonderen	2.693	5.216	5.339	5.316	4.997
Netto ontwikkeling	**-1.509**	**242**	**657**	**1.034**	**-92**

We hebben een analyse gemaakt ten opzichte van de maartcirculaire 2021. In de eerste financiële rapportage 2021 hebben we reeds de effecten uit de decembercirculaire 2020 en deze maartcirculaire 2021 verwerkt in de begroting.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- In verband met de huidige crisis zijn de accressen voor de jaren 2020 en 2021 bevroren op het niveau van de Voorjaarsnota 2020 (landelijk). Vanaf 2022 zijn de accressen weer gekoppeld aan de rijksuitgaven.

- De algemene uitkering valt voor het jaar 2021 positief uit. Er is sprake van een incidentele groei van het gemeentefonds in 2021.
- De jaren erna zijn negatief. De rijksuitgaven dalen vooral omdat het Rijk een lagere loon- en prijsstijging voorziet dan dat ze geraamd hadden. Het gemeentefonds daalt daarom evenredig mee.
- De herijking van de verdeling van het gemeentefonds is uitgesteld met één jaar naar 2023. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk financiële positie "ontwikkelingen en risico's".

Compensatiepakket COVID-19

Het Rijk heeft in de meicirculaire de volgende vooraankondigingen gedaan voor aanvullende compensatie:

- Buurt- en dorpshuizen: indicatief € 50.000 voor Oss
- Lokaal culturele infrastructuur: € 250.000 voor Oss
- Afrekening inkomstenderving 2020: PM. Daarnaast beziet het kabinet de reële compensatie voor de inkomstenderving over 2021.
- Meerkosten WMO en Jeugdwet 2021: indicatie landelijk € 141 miljoen, verdeling niet bekend. Er is reeds afgesproken dat voor geheel 2021 volledige compensatie plaatsvind voor de meerkosten van jeugd en Wmo.

Concretisering hiervan zal bekend worden bij de septembercirculaire. Dit met uitzondering van de meerkosten Wmo en jeugd, deze komen naar verwachting in de decembercirculaire.
Gezien de economie weer opengaat in de tweede helft van dit jaar worden voor andere dossiers in beginsel geen nieuwe middelen gereserveerd.

Extra gelden voor acute problematiek in de jeugdzorg 2021

Het kabinet heeft voor het jaar 2021 (incidenteel) € 613 miljoen beschikbaar gesteld voor acute problemen in de jeugdzorg. Van de extra compensatie zal € 493 miljoen via het gemeentefonds lopen. De rest ter hoogte van € 120 miljoen gaat via specifieke uitkeringen (zogenaamde SPUK's). Hierbij praten we over uitbreiding van de crisiscapaciteit en het verbeteren van accommodaties. Deze compensaties worden verstrekt aan een beperkt aantal gemeenten of jeugdzorgregio's.

De compensatie via het gemeentefonds betreft:

- Vormgeven consultatiefunctie ggz, tegen gaan wachtlijsten bij lichtere jeugdhulpproblematiek en tegengaan verdringing van andere uitgaven bij gemeenten: € 228 miljoen
- Uitbreiden aantal praktijkondersteuners jeugdzorg: € 10 miljoen
- Extra inzet en regie op het voorkomen en aanpakken van wachttijden van (regionaal) ingekochte specialistische jeugdzorg op basis van goede data, zodat kwetsbare kinderen de hulp krijgen die ze nodig hebben: € 200 miljoen
- Regionale coördinatie en landelijke informatievoorziening door de VNG ten aanzien van de wachtlijsten specialistische jeugdzorg, € 55 miljoen. Dit laatste bedrag wordt in de komende septembercirculaire verwerkt.

Richting de programmabegroting onderzoeken we in hoeverre we deze extra gelden in moeten zetten voor intensiveringen en/of we deze gelden deels kunnen inzetten om de huidige tekorten binnen jeugdzorg af te dekken.

De compensatie via specifieke uitkeringen betreft:

- Tijdelijke uitbreiding van de crisiscapaciteit jeugd-GGZ: € 50 miljoen
- Beter passend maken van accommodaties om de leefomstandigheden van kwetsbare jeugdigen te verbeteren(driemilieuvoorzieningen): €50 miljoen
- Het ombouwen van separatieruimten in de gesloten jeugdhulp tot High Intensive Care Units: € 5 miljoen
- Het vereenvoudiging en verbetering van de jeugdbeschermingsketen (o.a. verbreding en verdere uitrol pilots vereenvoudiging Jeugdbescherming en doorbraakaanpak): € 15 miljoen.

Deze middelen zullen aan een beperkt aantal gemeenten of jeugdzorgregio's uitgekeerd worden. Dit wordt landelijk uitgewerkt. Een klein deel van de middelen zal gebruikt worden voor landelijke coördinatie en activiteiten die centraal door het Rijk georganiseerd worden. Hierover zullen in een bestuurlijk overleg tussen Rijk en VNG nadere afspraken worden gemaakt.

Extra gelden jeugdzorg 2022: uitkomsten arbitrage en bestuurlijk overleg

Onlangs heeft de arbitragecommissie aangegeven dat ze vinden dat er fors extra geld moet komen voor gemeenten. Van 2005 tot en met 2015 stegen de jeugdzorgkosten met 250%. Volgens de commissie was het te optimistisch om te veronderstellen dat het na een periode van zulke sterke groei het mogelijk zou zijn om in korte tijd een structurele daling van de uitgaven voor de jeugdzorg te realiseren door overdracht aan de gemeenten. De arbitragecommissie spreekt zich niet uit over een compensatie met terugwerkende kracht voor de jaren tot en met mei 2021. Het doet een semi-bindend advies aan het nieuwe kabinet over de jaren erna. Structureel zou het tekort volgens AEF € 1,2 miljard tot € 1,5 miljard bedragen (na besparingen). In het Bestuurlijk Overleg van 2 juni jl. hebben het kabinet en de VNG de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW) besproken en daarover de onderstaande afspraken gemaakt:

- Het oordeel van de Commissie van Wijzen (CvW) is verzonden aan de Tweede Kamer, waarmee het ook als inbreng voor de kabinetsformatie dient. Het oordeel onderstreept de grote, gezamenlijke opgave om het jeugdstelsel beter te beheersen en te verbeteren. Het Rijk stelt voor (alleen) het jaar 2022 een bedrag van extra € 1.314 miljoen beschikbaar aan gemeenten ter compensatie, waarbij Rijk en gemeenten zich committeren aan een aantal afspraken
- Dit bedrag wordt verwerkt in de miljoenennota 2022
- Het Rijk geeft hierover op korte termijn helderheid aan gemeenten zodat het mee kan lopen in hun begrotingscyclus en inkoop 2022. De komende weken vindt tussen Rijk en gemeenten besluitvorming plaats over de wijze van uitkeren en verdeling van € 1.314 miljoen.

Verdeling gelden beschermd wonen

Per 1 januari 2021 is de Wet Langdurige zorg (Wlz) opgesteld voor mensen met een psychische stoornis. Dit heeft geleid tot een verlaging van het budget voor beschermd wonen. Inmiddels is bekend dat meer cliënten de overstap vanuit beschermd wonen naar de Wlz maken. Dit betekent een extra verlaging van het budget voor beschermd wonen. In hoeverre dit (regionaal) gerealiseerd kan worden in onze eigen budgetten wordt de komende tijd duidelijker. Besluitvorming over de invoering van een nieuw landelijk verdeelmodel voor beschermd wonen is voorzien vanaf 2023. Dit zal herverdeeleffecten hebben in positieve en negatieve zin.

Uitstel nieuwe inburgeringswet

De inwerkingtreding van de nieuwe inburgeringswet is met een half jaar uitgesteld naar 1 januari 2022. Dit heeft (beperkte) financiële impact op de compensatie van de uitvoeringskosten vanuit het Rijk aan gemeenten.

Conclusie meicirculaire

De meicirculaire 2021 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds laat ten opzichte van de maartcirculaire 2021 voor alle jaren een stijging zien.
Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Als we daar rekening mee houden hebben we de volgende saldo's:

- 2021: € 1,5 miljoen positief
- 2022: € 0,2 miljoen negatief
- 2023: € 0,7 miljoen negatief
- 2024: € 1 miljoen negatief
- 2025: € 0,1 miljoen positief.

In bijlage 1 hebben we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire opgenomen.

4. Incidentele begrotingsruimte

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve en de ruimte binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Algemene reserve

De omvang van de algemene vrije reserve is per 1 januari 2021 afgerond € 24,6 miljoen (inclusief saldobestemming jaarrekening 2020). De minimale norm van deze reserve is 10% van de algemene uitkering. Op basis van de meicirculaire 2021 is dat € 18 miljoen. De reserve is nu hoger dan de minimale omvang. Op basis van het huidige meerjarenperspectief willen we echter benadrukken dat we deze ruimte nodig zullen hebben voor het opvangen van de tussentijdse tekorten.
Indien nodig zetten we de algemene reserve nog in voor de COVID-19 herstelagenda. Dit kan wel als gevolg hebben dat we dan tijdelijk onder de minimale norm komen.

Algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf

De algemene reserve van het grondbedrijf is per 1-1-2021 gestegen naar € 24,3 miljoen. Het minimale niveau van deze reserve om risico's in bestaande grondexploitaties af te dekken bedraagt € 5,6 miljoen.
We verwachten vanuit het grondbedrijf nog extra winsten in de jaren 2021 tot en met 2024 circa € 12,5 miljoen. Rekening houdend met o.a. het besluit in de programmabegroting 2021-2024 om de ABR in 2021 met € 5,7 miljoen te verlagen verwachten we dat de ABR eind 2024 uitkomt op circa € 29 miljoen (bron MPG 2021-2024).
We willen deze gelden strategisch goed inzetten, wetende dat na 2025 deze geldstroom grotendeels opdroogt. Daarom moeten we dit geld alleen uitgeven aan investeringen die op termijn rendement opleveren. Rendement kan worden uitgedrukt in besparingen, maatschappelijke winst, voorfinanciering die na verloop van tijd geld oplevert. We willen met deze middelen het profiel van Oss langjarig kunnen versterken.
Daarom willen we deze gelden reserveren voor de versnelling van de woningbouw en bedrijventerreinen. De taskforce die hiervoor ingesteld is, komt met concrete voorstellen. In het hoofdstuk "op weg naar de begroting" lichten we dit verder toe.

Overige reserves

We hebben ook diverse bestemmingsreserves waar in principe nog bestedingsmogelijkheden zijn. In bijlage hebben we een overzicht van de grootste bestemmingsreserves opgenomen. Deze reserves geven een beeld van de incidentele investeringsruimte in de komende jaren.

5. Financiële ontwikkelingen en risico's

Zoals we al eerder hebben toegelicht zien we veel risico's, zowel negatieve als positieve risico's. We schetsen de belangrijkste risico's:

COVID-19

De COVID-19 crisis heeft de wereld nog steeds in zijn grip. We keren op tal van plekken compensatie uit voor effecten van deze crisis. Het is echter nog onzeker wat de effecten op de lange termijn zijn. Het CEP is optimistisch over het herstel van de economie, maar we zien ondanks dit mogelijke herstel wel risico's op het gebied van werk, bijstand en schuldhulpverlening. Daarnaast is onzeker wat het effect van COVID-19 op de vraag naar jeugdhulp is. De vraag is als we hier in de toekomst extra kosten voor moeten gaan maken of we deze voldoende gecompenseerd krijgen vanuit het Rijk.

Kostenstijgingen in het sociaal domein

We zien de afgelopen jaren forse kostenstijgingen binnen het sociaal domein. Ook richting de toekomst zien we hier risico's.
Door de invoering van het abonnementstarief is het aantal aanvragen voor de Wmo in 2020 en 2021 opnieuw fors gestegen. We zagen een stijging van het aantal klanten huishoudelijke verzorging ZIN met 1% per maand. Dit is een landelijk beeld. Het Rijk compenseert deze aanhoudende kostenstijging niet. Een besluit over een eventuele aanpassing van het abonnementstarief ligt bij een nieuw kabinet. We voorzien nog geen afvlakking van de groei. Hetzelfde beeld geldt voor de Wmo voorzieningen, vooral voor de vervoersvoorzieningen.

Voor jeugdhulp geldt dat de inkoop 2021 en inkoop vanaf 2022 een risico vormen. In 2021 kopen we op een andere manier in dan nu, waarbij we ook werken met een nieuw productenboek. Daarbij zijn bij de financiering van aanbieders prikkels ingebouwd om meer op kosten te gaan sturen. Verder krijgt de toegang een grotere rol in de toewijzing van zorg. De praktijk zal leren wat de effecten hiervan zijn.
De inkoop vanaf 2022 is ook een onzekerheid. Dat geldt onder andere voor de inkoopmethodiek vanaf 2022 (volledig pxq) en voor de uitkomsten van de aanbesteding. Bovendien worden vanaf 2022 de regionale solidariteitsafspraken grotendeels losgelaten. Tenslotte wijzigt vanaf 2022 het woonplaatsbeginsel. Dat zorgt voor een aanpassing welke gemeente verantwoordelijk is voor welke jeugdige. Hoe dat uitpakt voor onze regio en specifiek Oss is nog niet bekend.

Activering van personele kosten

Elk jaar besteden we in onze organisatie tijd aan investeringsprojecten. We spreken over een investeringsproject als het gaat om uitgaven waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Veel voorkomende investeringsprojecten hebben betrekking op de bouw, verbouw en / of verbetering van gebouwen, de aanleg van wegen, straten en openbaar groen en de accommodaties op het gebied van onderwijs, sport, cultuur en recreatie. Deze investeringen worden geactiveerd. Dit betekent dat er jaarlijks op wordt afgeschreven en dat dus de kosten worden verdeeld over deze jaren. Onze accountant heeft eerder aangegeven (jaarrekening 2019) dat de uren die direct besteed worden aan dat investeringsprojecten hieraan toegerekend moeten worden. Dit is verplicht gesteld in de verslagleggingsvoorschriften. We doen dit op dit moment nog niet. We zijn in overleg met de accountant om dit op een praktische manier vorm te geven. In financieel opzicht leidt dit tot een voordeel van circa € 0,7 tot € 1 miljoen. Dit komt omdat de personele kosten nu in 20-40 jaar worden verdeeld in plaats van in eens ten laste van de begroting komen.

Onzekerheden vanuit de landelijke verkiezingen

Veel besluitvorming die effect heeft op de financiële positie is door het vorige kabinet uitgesteld tot het nieuwe kabinet. De vraag is wat de effecten zijn voor:

- Het accres: we weten dat het gemeentefonds in de vorige kabinetsperiode was gekoppeld aan de brede rijksuitgaven en dat gemeenten deze brede koppeling ook in de volgende kabinetsperiode willen. Voor 2020 en 2021 was deze 'uitgezet' vanwege de coronacrisis. Wat we niet weten is of en op welk niveau de accressen voor 2022 en verder dadelijk worden 'vastgeklikt' en of dit nadelig of voordelig uitvalt ten opzichte van de bestaande ramingen.
- Het abonnementstarief: in de verkiezingsprogramma's werd door een groot aantal partijen benoemd dat ze het abonnementstarief wilde aanpassen of afschaffen. Het abonnementstarief zorgt voor een forse volumestijging. Een aanpassing of afschaffing ervan, of meer compensatie zou een positief effect op onze begroting kunnen hebben.
- De opschalingskorting: de opschalingskorting is al grotendeels doorgevoerd in onze begroting. We weten nog niet of een nieuw kabinet in gaat op de wens van gemeenten om de opschalingskorting (gedeeltelijk) te schrappen. Voor onze gemeenten gaat het nog om een bedrag van € 0,7 miljoen wat we extra zouden moeten realiseren in 2025. Hiermee is de totale bezuiniging voor onze gemeente € 4,9 miljoen structureel. Het afschaffen van deze opschalingskorting per 1-1-2022 zou voor ons een voordeel betekenen van circa € 0,6 miljoen per jaar, oplopend tot structureel 2,4 miljoen.
- Compensatie kosten Jeugdhulp: We ontvangen tot en met 2022 € 1,7 miljoen van het Rijk ter compensatie van de kosten voor jeugdhulp. Na de uitspraak van de arbitragecommissie zijn er ook afspraken gemaakt voor het jaar 2022. Voor de toelichting hierop verwezen we naar de tekst bij de meicirculaire 2021 in dit hoofdstuk. Onduidelijk is hoe en in welke mate de tekorten voor de jaren erna gecompenseerd worden.

Deze onzekerheden vanuit de landelijke verkiezingen kunnen veel impact hebben op onze begroting. Het grote risico voor dit moment is dat de tijdigheid van een nieuw kabinet veel onzekerheid geeft voor de komende programmabegroting 2022-2025. Wanneer er binnen de komende maanden geen nieuw kabinet komt blijven deze onzekerheden ook bij de begroting van kracht en blijven we sturen in de mist.

Herverdeling van gemeentefonds

Op dit moment wordt de verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten herzien. Dit is nodig omdat de verdeling van het rijksgeld over de gemeenten in de loop van jaren is scheefgegroeid. Sommige gemeenten kregen te veel, anderen te weinig. De herverdeling heeft betrekking op 2 onderdelen:

- Herverdeling gelden sociaal domein
- Herverdeling overig deel gemeentefonds

Eerder is de invoering uitgesteld naar 1-1-2022. Ondertussen is de invoeringsdatum van de nieuwe verdeelstelsel verder doorgeschoven naar 1-1-2023. Als reden noemt de minister BZK de huidige financiële positie van de gemeenten, waaronder de tekorten bij de jeugdzorg. Daarover moet eerst duidelijkheid komen en die komt pas bij de kabinetsformatie.

In februari 2021 heeft het ministerie advies gevraagd over het voorlopige voorstel aan de Raad voor het Openbaar Bestuur. Op dat moment werden ook de eerste effecten per gemeente bekend. In zijn algemeenheid gaan de grootste gemeenten er fors op vooruit, de kleinere gemeenten gaan achteruit. De voorlopige cijfers geven aan dat Oss een voordeel zou hebben van per saldo € 18 per inwoner, waarvan € 84 nadeel door het sociaal domein en € 102 voordeel in het overige gedeelte. Voor Oss komt dit neer op ruim jaarlijks € 1,6 miljoen. Voor ons dus erg positief (wat ook betekent dat het voor andere gemeenten fors negatief uitvalt).
Begin juni 2021 wordt een aangepast verdeelvoorstel verwacht, samen met een geactualiseerde voorlopige uitkomst per gemeente. Besluitvorming over de invoering van de nieuwe verdeling is aan het nieuwe kabinet.

COVID-19: Herstelagenda

Inleiding

In dit hoofdstuk schetsen we een beeld van COVID-19 herstelagenda. We gaan graag met u hierover het gesprek aan. We stellen voor om ontwikkelingen vooral te volgen via onze reguliere BBC. Daarmee onderstrepen we dat de herstel maatregelen in onze dagelijkse werkzaamheden integreren. Om hier inhoud aan te geven is het goed om eerst stil te staan bij de landelijke prognoses Vervolgens zoomen we waar mogelijk in op de huidige effecten voor onze provincie of gemeente. We benoemen onze reeds vastgestelde uitgangspunten voor ondersteuning en beschrijven onze herstelagenda.
Tot slot geven we een totaaloverzicht van de landelijke compensatiemaatregelen en de vertaling daarvan naar lokale maatregelen.

De huidige crisis en de ontwikkelingen noodzaken dat we moeten sturen met grote onzekerheid. We volgen daarom nauwgezet alle ontwikkelingen en gevolgen voor onze inwoners, bedrijven en instellingen. Uiteraard ook de gevolgen voor onze eigen begroting.
We volgen kritisch alle landelijke ondersteuningsmaatregelen en bepalen welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. We hebben een goede algemene reserve. Al eerder heeft de gemeenteraad via een motie besloten om deze reserve in te zetten om de COVID-19 schade te betalen.

1. Economische herstel in zicht, maar gevolgen coronacrisis werken nog door

Het centraal economisch plan (CEP) heeft in maart 2021 nieuwe economische prognoses over de economie en werkgelegenheid gegeven. Conclusie hieruit is dat de economie veerkracht laat zien. Aan het eind van dit jaar is de economie terug op het niveau van voor de coronacrisis. Het herstel is krachtig, maar de gevolgen van de coronacrisis werken nog door. Nieuwe uitbraken of grote tegenvallers met vaccineren kunnen roet in het eten gooien. De verschillen tussen sectoren zijn trouwens groot.

Het CEP geeft hiervoor de volgende cijfers (bron Centraal planbureau, maart 2021):

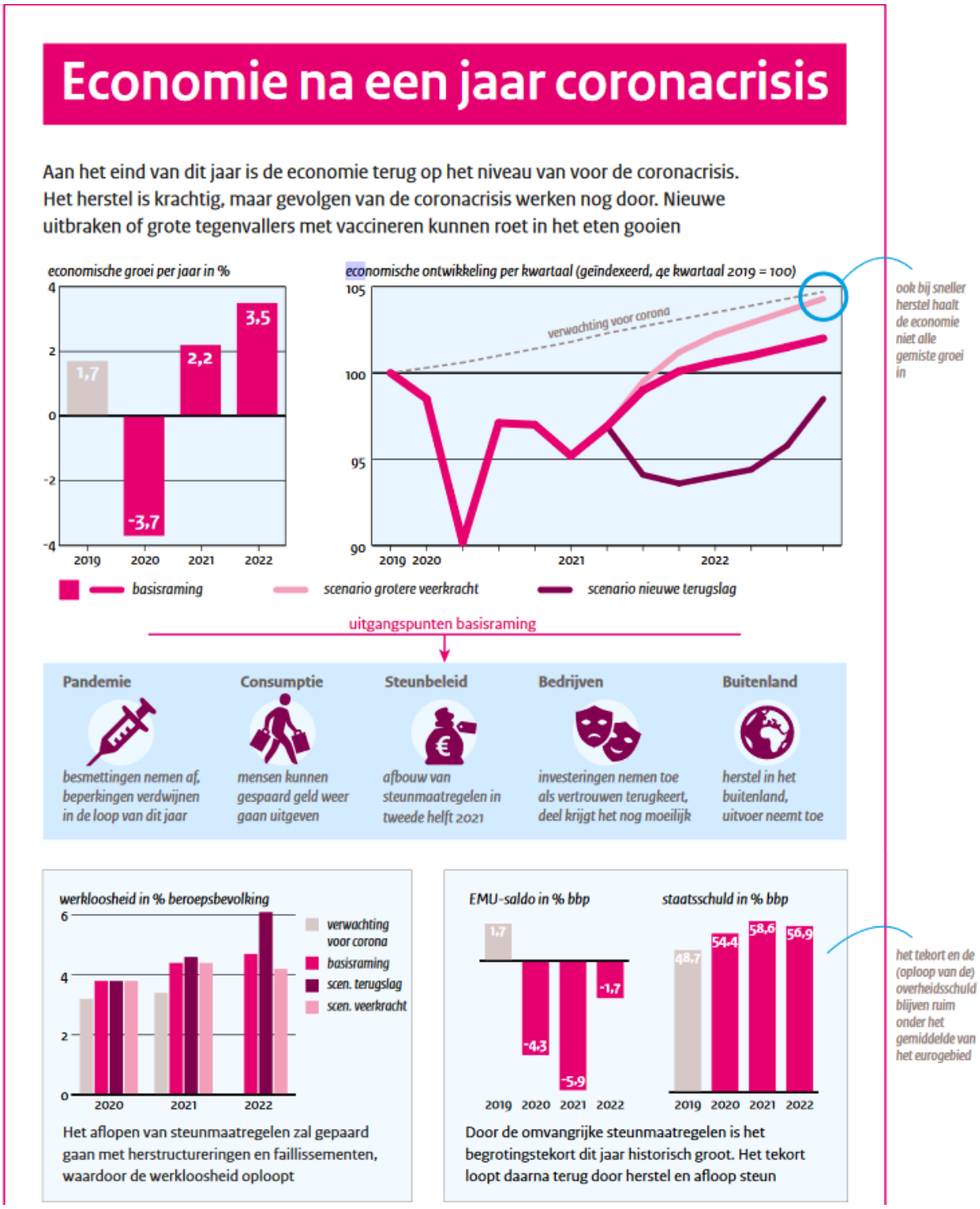

Terwijl het verloop van de pandemie tegenvalt, laat de economie dus veerkracht zien. Maar ook als het virus onder controle is, werken de economische gevolgen van de crisis door. Volgens het CPB is het in alle scenario's van belang dat steun overgaat in herstelbeleid om opgelopen schade te repareren en ervoor te zorgen dat de economie zich kan aanpassen.

Primair ligt de verantwoordelijkheid van dit economisch herstelbeleid bij de rijksoverheid, maar uiteraard ligt er ook een verantwoordelijkheid bij ons als gemeente. Wat die rol is beschrijven we later in dit hoofdstuk.

2. COVID-19: Effecten

Hierna geven we een aantal cijfers en conclusies weer uit het onderzoek van het SCP en het CBS voor Noord-Brabant en Oss:

- Het aantal faillissementen in Noord-Brabant daalt sinds april 2020 trendmatig. Het aantal faillissementen lag in 2020 lager dan in 2019;
- Gronduitgiften bedrijventerreinen, aantal bedrijven en aantal banen zijn gestegen in 2020 en 2021. De gronduitgiften kenden een recordjaar. Het aantal WW-uitkeringen volgt de landelijke bewegingen en kent een dalende trend sinds april 2020 (cijfers tot eerste kwartaal 2021). In de bijstand zien we een stijging van het aantal jongeren (korte of flexibele contracten, geen of nauwelijks WW-rechten);
- Er zijn verschillen tussen sectoren. Zakelijke dienstverlening, advies, onderzoek, communicatie en informatie, groeiden in werkgelegenheid. Financiële dienstverlening en horeca daalden sterk. De detailhandel die via internet werkt groeide;
- Honderden Osse bedrijven maakten gebruik van de verschillende steunmaatregelen (NOW, TOZO, TOGS, TVL). Van de verschillende NOWregelingen maakten ruim 1.600 en van de verschillende TOZO regelingen ruim 1.200 bedrijven gebruik.

We realiseren ons ook dat cijfers niet alles zeggen. Het zijn gemiddelden en totalen. Zoals gezegd, er zijn verschillen tussen sectoren. Daarnaast gaat het om individuele verhalen. Inwoners, ondernemers, bestuurders van instellingen hebben soms zware tijden gekend. En lopen soms nog 'op het randje'. En weer anderen vonden nieuwe diensten, producten en verdienmodellen.

Sociale impact en herstel

Als we kijken naar de sociale impact van COVID-19 dan zien we in de VNG monitor (Dashboard Sociale impact Corona), impactcorona.nl en landelijke rapporten het volgende beeld.

- Jongeren, ouderen, arbeidsmigranten, zzp-ers, chronische zieken zijn groepen die gemiddeld meer lijden onder de crisis en de maatregelen die er bij horen. Eenzaamheid, ontwikkelings- en leerachterstanden, angst, depressie, stress, baan- en inkomensonzekerheid, schulden zijn de problemen die zijn toegenomen;
- Tegenstellingen lijken toe te nemen. Tegenstellingen over de ernst van het virus, de aanpak, het vertrouwen in politiek, bestuur en wetenschap. Maar ook de verschillen waarin de crisis je persoonlijke situatie treft zijn groot en leiden tot tegenstellingen;
- Op de vraag 'Welk cijfer geef jij je leven?' zien we een dalende trend van een dikke 7 naar een 6.5 van het derde kwartaal 2020 naar einde eerste kwartaal in 2021. Jongeren tussen de 16 en 24 springen er in negatieve zin uit. Die trend zien we ook op de vraag naar de psychische gezondheid;
- We zijn gemiddeld iets minder alcohol gaan drinken maar ook wat minder gaan bewegen. Osse cijfers geven aan dat alcohol gebruik en roken iets zijn toegenomen;
- Contacten met telefonische hulpdiensten namen toe. De contacten met 113 zelfmoordpreventie zijn toegenomen sinds oktober 2020. Het aantal suïcides is gelijk gebleven;
- Huiselijk geweld en kindermishandeling nemen volgens de cijfers niet toe. Er zijn ook andere signalen van experts. Meer onderzoek is nodig. In Oss lijken we een stijging te zien van problematische echtscheidingen. Kindermishandeling nam toe richting het landelijk gemiddelde, huiselijk geweld nam ook toe tot net boven het landelijk gemiddelde;
- Er is sprake van leerachterstanden. Bij kinderen met een lage of gemiddelde sociaal economische status (SES) is de achterstand ongeveer 1,5 keer zo groot als die bij kinderen met een hoge SES;
- Burenruzies, overlast door alcohol- of drugsgebruik zijn toegenomen. Woninginbraken en overvallen zijn afgenomen, internet criminaliteit is toegenomen;
- Tekorten in zorgpersoneel zijn hier en daar, ook in Oss, al aan de orde;
- Het vertrouwen in de overheid nam sterk toe in het begin van de coronacrisis, maar is inmiddels lager dan bij het begin van de crisis. Er zijn grote verschillen tussen mensen met hoger\lager inkomen en hogere\lagere opleiding.

Hoewel er altijd lokale en dus ook Osse verschillen zullen zijn ten opzichte van het landelijke beeld, bevestigt onderzoek dat de hoofdlijnen landelijk en lokaal grote overeenkomsten vertonen.

Stilte voor de storm?

Het is moeilijk te duiden of de problemen die we in de samenleving zien van tijdelijke aard zijn, opgelost worden met de inzet van bestaande informele en formele hulp- en zorgvormen, of zullen toenemen. Er is onder beleidsmakers, uitvoerenden, bestuurders, onderzoekers ook vaak sprake van een 'stilte voor de storm-gevoel'. Ze verwachten groeiende tweedelingen en spanningen, groei van werkloosheid, armoede en schuldenproblematiek, toename van (overlast van) 'verwarde personen', toename van huiselijk geweld, vechtscheidingen, en eenzaamheid en isolatie. Sommigen spreken van een 'lost generation' voor sommige jongeren. Als de gevolgen nog ongewis zijn, is het lastig een herstelagenda op te stellen. Daar waar gevolgen wel duidelijk zijn, en de samenleving en bestaande steunstructuren niet toereikend zijn, leest u in dit hoofdstuk concrete maatregelen.

Conclusies

Op basis van bovenstaande trekken we een aantal conclusies ten aanzien van de herstelagenda:

Mist

Het is nog beperkt duidelijk wat de diepere gevolgen voor gezondheid, economie, onderwijs, sociaal domein, mobiliteit, verenigingsleven, cultuur, of voor jongeren, ouderen, zzp-ers, mensen met een chronische aandoening enzovoorts zullen zijn. Wat als de steunmaatregelen stoppen? Wat als er een vierde golf komt? Wat als er een grote golf uitgestelde zorgvragen komt? Wat als evenementen, culturele instellingen en verenigingen blijvend op minder animo kunnen rekenen? We zijn alert en zullen dat blijven. We doen veronderstellingen en zullen die toetsen. We volgen landelijke analyses en oplossingsrichtingen. Hoewel we meer weten dan in het begin van de crisis, sturen we nog altijd goeddeels in de mist.

Landelijk en lokaal

Het lokaal snel en goed uitvoeren van landelijke maatregelen heeft geholpen. Dat zullen we blijven doen. De uitgangspunten die de Raad daarvoor heeft vastgesteld, herhalen we hieronder. De schaal en de aard van de crisis en het herstel vereisen ook in de eerste plaats landelijke inspanningen.

Veerkrachtige samenleving

De samenleving, waaronder de economie, toont veerkracht. Ook waar we als overheid niets doen, ontstaan nieuwe perspectieven. Dat koesteren we. En waar nodig faciliteren en stimuleren we dat.

Kansen

Een aantal maatschappelijke problemen zijn door de coronacrisis duidelijker of erger geworden. De Planbureaus noemen bijvoorbeeld de tweedeling in de samenleving. Er zijn ook vernieuwingen versneld doorgevoerd. Denk hierbij aan digitaal samenwerken. Het is de uitdaging om het herstel te gebruiken om langer bestaande problemen aan te pakken en nieuwe verworvenheden te laten wortelen. Diezelfde Planbureaus stellen voor om daarbij een breed welvaartsbegrip te hanteren (wonen, werken, leven, individu en samenleving, nu en later). En om daar integraal, dus niet per koker aan te werken. Ook hier geldt: dat is een landelijke en deels een lokale taak.

3. Uitgangspunten voor ondersteuning

De COVID-19 crisis is groter dan wij als gemeente aankunnen. We zullen keuzes moeten maken. Ter ondersteuning van inwoners, bedrijven en instellingen sluiten we zo veel mogelijk aan bij de landelijke regelingen van het kabinet. Vervolgens kijken we naar provinciale regelingen, de banken en de branche-organisaties. Ook kijken we naar onze eigen rol. Bewust in deze volgorde. Primair staan wij aan de lat voor onze beleidstaken.

In de prioriteitennota 2021-2024 en in de programmabegroting 2021-2024 hebben we de volgende criteria vastgesteld:

1. We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven, of sectoren
2. Helpen verdienen is beter dan helpen besparen
3. Op naar werk
4. We investeren in samenleven
5. We investeren in zorgcontinuïteit
6. We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.

Inkomenssteun wel, omzetsteun niet

We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben. Werknemers, ondernemers, zzp-ers enzovoort. Bijstand, bijzondere bijstand en andere gemeentelijke instrumenten zijn daarvoor beschikbaar. Landelijke financiële steunregelingen voeren we met voorrang uit. We lobbyen waar mogelijk voor meer regelingen, langere termijnen, ruimere voorwaarden. Meer kunnen we niet doen. Het is niet onze rol om individuele bedrijven te behoeden van de ondergang. Evenmin kunnen we hele sectoren financieel redden. Hoe vervelend we dat ook vinden. Het is de rol van de markt. Het is ook niet betaalbaar.

Verdienen boven besparen

Het is vitaal voor de economie dat de getroffen sectoren door COVID-19 weer beter gaan draaien. We hebben met z'n allen de producten en diensten nodig. We hebben ook het werk en het inkomen dat er bij hoort nodig. We dragen op een aantal manieren bij aan herstel.

We doen dat tijdelijk door bij te dragen aan lastenverlichting voor bedrijven. Denk aan het verlengen van betaaltermijnen of het kwijtschelden van bepaalde lasten. Maar dat is niet voldoende. We willen bedrijven vooral helpen verdienen. Ruimte voor ondernemerschap. Waar ondernemers anderen meekrijgen, zullen we welwillend meewerken aan ook vernieuwende of tijdelijke plannen. Denk verder onder andere aan: onze eigen investeringen en uitgaven naar voren halen, koop lokaal acties steunen, kennis verbinden. Maar ook: het ondernemingsklimaat versterken. Het mogelijk maken van grotere terrassen, drive-ins, extra standplaatsen, verkoop aan particulieren door groothandels, etc. Hiermee hebben we veel ondernemers kunnen steunen.

Op naar werk

Inkomenssteun is soms nodig, werk is beter. Bijdragen aan werkgelegenheid, maar zeker ook aan scholing en aan matching zijn belangrijk. Voor economische stabiliteit en draagkracht voor de gevolgen van de crisis. Voor inkomensvoorziening, lager zorggebruik maar zeker ook om zoveel mogelijk mensen weer mee te kunnen laten doen.

Samenleven mogelijk maken

Samenleven betekent onder andere kunnen sporten, ontmoeten, cultuur maken en van cultuur genieten. De inwoners, verenigingen en culturele ondernemers zorgen daar grotendeels zelf voor. Daar bouwen en vertrouwen we op. De gemeente subsidieert van oudsher een belangrijk deel van de sector. De hele sector krijgt klappen. De rijksmaatregelen lijken maar een deel daarvan op te vangen. De crisis gaat wellicht leiden tot het stoppen van sommige aanbieders. Misschien kunnen niet alle accommodaties en plannen die we er voor hadden behouden blijven. En misschien is het tijd om een aantal vernieuwingen door te voeren. Maar we staan samen met aanbieders, vrijwilligers en organisaties garant voor een essentieel niveau van maatschappelijke voorzieningen.

Basaal zorg- en welzijnslandschap

Beschikbaarheid van zorg- en welzijnsaanbod is vitaal. We hebben een morele en juridische verantwoordelijkheid. We investeren in behoud van diversiteit van zorgaanbieders zodat er voldoende aanbod blijft. Reisafstanden, keuzemogelijkheden, voorkeursaanbieders, het kan allemaal minder optimaal zijn. Maar beschikbaarheid van zorg- en welzijnsaanbod is noodzakelijk.

Financieel gezonde organisatie

We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.

- We zorgen voor sluitende begrotingen, met uitzondering van de jaren waarin we nog een rijksbijdrage op jeugd verwachten
- We doen bij alle steunmaatregelen een check: korte termijn hulp (incident) moet niet leiden tot verplichtingen die op termijn niet vol te houden zijn.

4. Herstelagenda

Vanuit bovenstaande criteria kiezen we voor een herstel en versterkingspakket gericht op de volgende pijlers:

- Anticyclisch investeren;
- Investeren in een sociaal sterke stad;
- Helpen verdienen.

Anticyclisch investeren

Om de (lokale) economie te ondersteunen hebben we ervoor gekozen om anticyclisch te investeren. Dat betekent dat we investeren in een situatie van economische krimp. Hiermee zorgen we voor een (lokaal) positief effect. We investeren in de kracht en de toekomst van onze stad en kernen. We houden daarbij vast aan onze topprioriteiten:

- Dynamisch stadscentrum;
- Voorzieningen voor ontmoeten, sport en cultuur;
- Bouwen voor de toekomst;
- Duurzaamheid.

We zetten vol in op de realisatie van het Walkwartier. We hebben in 2020 € 1,5 miljoen en in 2021 € 2 miljoen gestort in het investeringsfonds stadshart. Het investeringsfonds draagt bij aan de realisatie van de koers Stadshart Oss. Met dit fonds realiseren we majeure investeringen in de stedelijke (vastgoed) ontwikkeling waarvan parkeren en openbare ruimte & groen onderdeel zijn. Daarnaast gebruiken we dit fonds voor stimuleringsregelingen om de fysieke aantrekkelijkheid en de compactheid van het stadshart te verbeteren (wonen in het centrum, gevelverbetering). Verder willen we gelden beschikbaar stellen voor regelingen die bijdragen aan het compact maken van het stadshart, zoals een regeling die de verplaatsing stimuleert van ondernemers naar de pit (en de schil) van het stadshart. Om leegstand tegen te gaan hebben we voor drie jaar gelden beschikbaar gesteld voor een leegstandsmakelaar/ transitiecoach.

Voor voorzieningen voor ontmoeten, sport en cultuur hebben we in de komende 4 jaar in totaal bijna € 25 miljoen aan investeringen gereserveerd. Dit is exclusief de investering van circa € 27 miljoen uit de business case voor het nieuwe Golfbad (en exclusief de investeringen in het Warenhuis). In totaal investeren we de komende jaren fors op dit gebied. Om te komen tot een versnelling van deze majeure projecten is een bedrag van € 3,1 miljoen beschikbaar gesteld.

We zetten in op versnelling van de woningbouw en de realisatie van bedrijventerreinen. Voor deze versnelling heeft de taskforce een eerste rapport uitgebracht. Deze versnelling leidt tot extra investeringen en hiervoor hebben we gelden uit de algemene bedrijfsreserve gereserveerd. Deze extra investeringen zijn nodig voor het (tijdelijk) afboeken van grondaankopen, voor het afdekken van verliesgevende exploitaties en ook voor het aanleggen van bovenwijkse voorzieningen. Plannen hiervoor werken we nader uit.

Vanuit het investeringsfonds duurzaamheid doen we investeringen in het kader van de energietransitie en circulaire economie (grondstoffentransitie). Het duurzaamheidsfonds maakt het mogelijk deze initiatieven uit te voeren, uit te proberen en pilots te starten.

Investeren in een sociaal sterke stad

De coronacrisis heeft een grote sociaal en maatschappelijke impact op onze stad. Naast onze inzet voor de ondersteuningsmaatregelen COVID-19 verwachten wij vanaf 2021 meer instroom in de bijstand, een groter beroep op onze armoedevoorzieningen en meer mensen in een problematische financiële situatie. We zetten daarom stevig in op het gebied van participatie, inkomensvoorziening, armoede en schulden. Natuurlijk voeren we daarvoor de landelijke regelingen uit en doen we er alles aan om in regionaal verband en lokale samenwerkingen extra advies en ondersteuning te bieden. We zetten daarbij in op de speerpunten:

- "van werk naar werk"
- "van bijstand naar werk"
- "van bijstand naar meedoen".

Bij het versterken van een sociaal sterkte stad hoort ook het initiatief van een lerende stad en investeringen in voorzieningen.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar onderstaande toelichting per programma.

Helpen verdienen

Een belangrijke pijler voor ons als gemeente is ook ondernemers "helpen" verdienen. We vervullen hierbij vaak een randvoorwaardelijke rol. Ruimte voor ondernemerschap en ook het versterken van het ondernemingsklimaat.
Helpen verdienen betekent dat je in de dienstverlening naar ondernemers toe meedenkt bij het zoeken naar mogelijkheden en aanjagen van transities. Uiteraard binnen de bestaande regelgeving met de nodige zorgvuldigheid. De gemeente stelt zich daarbij niet op als kredietverstrekker maar als mogelijkmaker, bijvoorbeeld bij de verruiming van terrassen en te bekijken hoe we evenementen toch kunnen laten plaatsvinden.
Door de grote transformatieopgaves rondom digitalisering, duurzaamheid, inclusiviteit en circulariteit onder de aandacht te brengen bij het bedrijfsleven en flexibel mee te denken over regelgeving en bedrijfshuisvesting zorgen we dat de ondernemers zoveel mogelijk kunnen blijven ondernemen en daarbij innovatief kunnen zijn.

Per begrotingsprogramma zijn dit de speerpunten voor onze COVID-19 herstelagenda.

Programma 1. Zorg en Welzijn

- In het bestuurlijke netwerk Nazorg COVID-19 stemmen we af over de dienstverlening aan inwoners die langdurig klachten houden nadat zij COVID-19 hebben gehad. Hierin zijn zowel medische als sociaal maatschappelijke netwerkpartners actief waaronder huisartsen, C-support, Fysiotherapeuten, GGD, Ons Welzijn en de gemeente. Zo worden laagdrempelig behoeften geïnventariseerd, acties op elkaar aangesloten en weten partijen elkaar goed te vinden. In Noord-Brabant is het aantal inwoners met langdurige (misschien blijvende) klachten hoog ten opzichte van het landelijke. Dit vraagt de komende tijd om het volgen van de ontwikkelingen en om gerichte aandacht en zorg voor de inwoners in onze regio.
- De GGD heeft een taak bij de beheersing en bestrijding van het COVID-19 virus. Waaronder vaccineren, registratie, bron- en contactonderzoek. De GGD voert deze taken uit in opdracht van de Minister van VWS. De directe en indirecte gevolgkosten worden volledig vergoed door het ministerie van VWS. Er is dus geen sprake van een wijziging van de inwonersbijdrage.
- De pandemie brengt uitdagingen met zich mee. Dit type crisis vraagt om een zorgvuldige evaluatie op landelijk niveau. De uitkomst daarvan zal zijn neerslag hebben op lokaal niveau en de inzet van de GGD. Vanaf het begin van de pandemie hebben we lokaal snel geschakeld met zorgaanbieders en het welzijnswerk. Hierdoor konden tijdig problemen van inwoners signaleren. We blijven in gesprek met lokale netwerkpartners en blijven alert op gevolgen voor de inwoners.
- We maken afspraken met instellingen over de inhaalzorg en meerkosten door COVID-19 voor jeugdhulp, Wmo en beschermd wonen.
- We hebben vanuit de Maartbrief extra geld ontvangen voor kwetsbare groepen. Omdat bijvoorbeeld dagbesteding soms niet door gaat, er minder bezoek komt en het lastig is om de maatregelen goed te begrijpen is er extra begeleiding nodig. Het geld is bedoeld voor bijvoorbeeld alternatieve dagbesteding, het bieden van passend vervoer, extra ambulante begeleiding om proactief mentale en sociale problemen op te sporen en extra (begrijpelijke) informatievoorziening. We gaan bekijken hoe we dit het beste kunnen inzetten.
- Ook voor het bestrijden van eenzaamheid bij ouderen hebben we geld ontvangen, we gaan hier in 2021 mee aan de slag.
- We hebben voor jeugd en jongeren geld ontvangen voor verschillende ondersteuningsmaatregelen. We gaan kijken hoe we deze middelen kunnen inzetten. Dit doen we in overleg met enkele lokale partners.

Programma 2. Werk, Inkomen en onderwijs

- We voeren de TOZO uit. Op dit moment is TOZO 4 in uitvoering; informeel zijn ook TOZO 5 en 6 aangekondigd. Iedere nieuwe TOZO-regeling betekent opnieuw het aanvraagproces uitvoeren. Daarnaast betreft dit ook de (financiële) afhandeling van de TOZO-regelingen 2 en 3.
- We bespreken met de mensen die gebruik maken van de TOZO de mogelijkheid om van Werk naar Werk te gaan, dus hun eigen (ZZP)bedrijf te stoppen en een dienstverband aan te gaan. Zonodig bieden we ook schuldhulpverlening aan. De uitvoering hiervan is onderdeel van de trajecten 'van werk naar werk' waarvoor we bij de laatste programmabegroting de reserve Participatiebevordering hebben gecreëerd. De overige speerpunten hiervoor 'van bijstand naar werk' en 'van bijstand naar meedoen' zijn extra mogelijkheden in de reguliere dienstverlening voor mensen in de bijstand. In de COVID-19 tijd is het belangrijk om extra te stimuleren voor participatie en -bij groei van het bestand- zetten we extra menskracht in.
- Vanuit het Rijk hebben we extra gelden gehad voor een impuls voor re-integratie en daarnaast ook nog een aanvullend pakket voor re-integratie. Dit zetten we actief in op ondersteuningstrajecten.
- De extra gelden vanuit het Rijk voor de uitvoering gemeentelijk schuldenbeleid en bijzondere bijstand zijn nodig om stijgende kosten op te vangen.
- Uitvoering van de TONK, de tegemoetkoming bij inkomstenterugval als gevolg van COVID-19. In Oss hebben we gekozen voor tegemoetkoming in de noodzakelijke woonlasten en overige vaste lasten (zoals energie, verzekeringen). Met deze brede(re) insteek willen we zoveel mogelijk inwoners bereiken. We gaan met hen in gesprek om na te gaan wat nodig is en gaan daarbij uit van vertrouwen.
- Samen met het onderwijs hebben we het project voor schoolweigeraars opgezet.
- We bekijken samen met het onderwijs de mogelijkheden van het Nationaal Programma Onderwijs, gericht op het herstel en de ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na COVID-19.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Nu, met het afnemende aantal besmettingen, gaat de samenleving weer open. Langzamerhand worden de gevolgen van de COVID-19 crisis meer inzichtelijk. Veel organisaties hebben forse aanpassingen moeten doorvoeren om binnen de nieuwe veiligheidsregels hun aanbod toch door te kunnen laten gaan. In het afgelopen jaar zijn de maatregelen herhaaldelijk aangescherpt, waardoor bijvoorbeeld toeschouwers niet meer welkom zijn en kantines gesloten moeten blijven. Het is afwachten wat de COVID-19 doet met de beleving, het enthousiasme en de inzet van de leden van allerhande verenigingen. Dat is nog wel een fundamentele onzekerheid voor veel organisaties. Waar we als gemeente verhuurder zijn van accommodaties hebben we de huren kwijtgescholden voor de perioden waarin de accommodaties gesloten moesten blijven.
Voor de professionele organisaties in dit programma cultuur-sport-ontmoeten is er ook nog veel onzekerheid. De organisaties blijven vooralsnog overeind met aangepaste programmering. Met de ondersteuningsmaatregelen van het rijk blijven ze in bedrijf. We houden nauwlettend de vinger aan de pols om de continuïteit en de gevolgen voor de langere termijn in beeld te krijgen en te houden. Waar nodig komen we met aanvullende maatregelen.

Aandacht voor het amateurveld op het gebied van sport, cultuur en ontmoeting

De perioden van sluiting als gevolg van de COVID-19 maatregelen hebben de verbinding van ons amateurveld met leden en vrijwilligers op de proef gesteld. Het is nog onbekend hoe deze leden en vrijwilligers zich verhouden tot hun verenigingen op het moment dat de maatregelen weer opgeheven zijn.
Voor de korte en middellange termijn houden we bij al deze organisaties de vinger aan de pols. Bijvoorbeeld met de sportmonitor en bijeenkomsten rondom het Osse Sportakkoord. Onze grondhouding blijft dat we deze organisaties ondersteunen om uit de COVID-19 crisis te komen. Daarbij zoeken we onder meer de verbinding met het beleidskader 'Vitale sportverenigingen'. Hierin beschrijven we hoe wij en sportverenigingen beter kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Verschillende verenigingen hebben dit al opgepakt. Met deze beleidsveranderingen zetten we in op een duurzaam vitaal sport- en beweegaanbod.

Behoud van een professionele infrastructuur op het gebied van sport, cultuur en ontmoeting

De maatregelen rondom COVID-19 hebben ingrijpende gevolgen voor alle professionele voorzieningen in het programma. Hoewel we veel waarde hechten aan ons amateurveld (zoals aangegeven bij het vorige punt) is het in stand houden van een professionele infrastructuur noodzakelijk om ook het amateurveld tot bloei te laten komen. We ondersteunen deze onze professionals, zowel financieel als met expertise.

Zo hebben we onder andere ingezet op:

- het kwijtschelden voor huren voor sportverenigingen. Voor het vierde kwartaal van 2020 hebben we compensatie aangevraagd en voor het eerste kwartaal van 2021 loopt dit ook nog.
- een compensatie voor het Golfbad. We hebben een aanvraag gedaan voor een bedrag van € 425.000.

Daarnaast hebben we nog een bedrag ontvangen voor de lokale culturele infrastructuur voor het jaar 2021. We bekijken in 2021 hoe we dit gaan besteden.

Inzetten op projecten voor leefbaarheid en welzijn vanuit incidentele middelen

Het Rijk heeft op verschillende gebieden tijdelijke ondersteuningsmaatregelen in het leven geroepen, onder andere voor scoutingclubs en speeltuinen en voor jeugd. We zorgen voor interne afstemming tussen programma's om deze tijdelijke middelen zo effectief mogelijk in te zetten. Daarbij hebben we ook oog voor activiteiten en projecten op het gebied van sport en cultuur. Het is tijdens de COVID-19 periode duidelijk geworden dat juist activiteiten op deze gebieden enorm gemist werden.

Programma 4. Dynamisch stadscentrum

- De impact van COVID-19 op de leegstand in het stadshart van Oss is nog beperkt. De financiële regelingen vanuit de Rijksoverheid maskeren veel. De pandemie heeft er ook voor gezorgd dat mensen lokaal winkelen en recreëren. Dit heeft voordelen voor een middelgrote stad als Oss. Experts voorspellen echter een toename in leegstand na de COVID-19 crisis. Redenen zijn de toename van het aandeel internetaankopen en de voorkeur voor recreatief winkelen in de grotere steden. De transitiecoach gaat helpen zodat de pit gevuld blijft en de schil transformeert naar een aantrekkelijk stedelijk woon-werkmilieu.
- Daarnaast is vergroening van het centrum een speerpunt: voldoende natuur, groen en water in het centrum is essentieel voor een klimaatbestendige, duurzame en gezonde leef- en werkomgeving.
- We continueren de Taskforce Stadshart gelden voor projectmatig extra activiteiten voor o.a. communicatie en de evenementen coördinator, die door het CMO is ingehuurd.
- De reclame/precariobelasting is vanwege de ingrijpende corona-maatregelen kwijtgescholden, zie ook programma 11.

Programma 5. Zuinig op ons klimaat

We zien hier geen specifieke activiteiten in het kader van de herstelagenda.

Programma 6. Vitale economie

Een belangrijke pijler voor herstel is om ondernemers te "helpen" verdienen. We vervullen hierbij een randvoorwaardelijke rol. Dat betekent ruimte creëren voor ondernemerschap en versterken van het ondernemingsklimaat.
Helpen verdienen betekent dat je in de dienstverlening naar ondernemers toe meedenkt bij het zoeken naar mogelijkheden en aanjagen van transities. Uiteraard binnen de bestaande regelgeving met de nodige zorgvuldigheid. De gemeente stelt zich daarbij niet op als kredietverstrekker maar als mogelijkmaker. Door de grote transformatieopgaves rondom digitalisering, duurzaamheid, inclusiviteit en circulariteit onder de aandacht te brengen bij het bedrijfsleven en flexibel mee te denken over regelgeving en bedrijfshuisvesting zorgen we dat de ondernemers zoveel mogelijk kunnen blijven ondernemen en daarbij innovatief kunnen zijn. Concreet betekent dit bijvoorbeeld: Wat kun je met je terrassen, is een drive in mogelijk of kun je creatief zijn met huisvesting door bijv. een extra verdieping binnen je fabriek te creëren in plaats van uit te breiden in m2.

Programma 7. Mobiliteit

De COVID-19 crisis heeft laten zien dat verplaatsingen niet altijd nodig zijn of op een andere wijze kunnen. Er wordt meer gefietst en gelopen. Dit roept ook de vraag op of er binnen het mobiliteitsbeleid meer aandacht moet komen voor fietsen en lopen, wat ook bijdraagt aan duurzaamheid en gezondheid.
Door de COVID-19 crisis zijn de parkeeropbrengsten afgenomen (minder centrumbezoek en tijdelijk gratis parkeren). De vraag is of dit nog herstelt en of dit ook op de lange termijn gevolgen heeft voor het parkeerbedrijf. Het is daarom nodig om het parkeerbeleid te heroverwegen en wellicht te actualiseren.
Ook de Stichting Maasveren is flink geraakt door de gevolgen van COVID-19. Door flink minder overzettingen is sprake van een aanzienlijk omzetverlies. We ondersteunen de Maasveren met een eenmalige bijdrage van afgerond € 95.000 op voorwaarde dat de structurele bijdrage ongewijzigd blijf. De vraag is of het aantal overzettingen na COVID-19 weer herstelt en wat dit betekent voor de exploitatie op langere termijn. We hebben hier meegeven dat aanvullende maatregelen nodig zijn om te komen tot een structureel gezonde exploitatie.

Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss

- Bij het werken aan het uitvoeringsprogramma voor recreatie & toerisme kijken we nadrukkelijk vanuit de gevolgen van de COVID-19 crisis. Zowel de impact die het nu heeft als de kansen die het biedt.

Programma 9. Veilige omgeving

- We zien dat COVID-19 impact heeft op burgers en complexe casuïstiek toeneemt. We hebben onze werkwijze bij complexe casuïstiek omgebogen naar een digitale werkwijze daar waar mogelijk om toch met de aanpak door te kunnen gaan. Zo hebben we veel MDO's (Multidisciplinair overleg) digitaal plaats laten vinden. En zijn trainingen voor het AVE-model digitaal gegeven.
- We zien dat de jeugdoverlast tijdens de COVID-19 periode zich anders uit, we passen onze aanpak en werkwijze hierop aan.
- Oss heeft vanaf het begin van de COVID-19 periode een grote rol gespeeld in de aanpak door meerdere handhavingsjuristen, communicatieadviseurs beschikbaar te stellen ten behoeve van de regio. Ook gemeentesecretaris heeft een rol gepakt in de regio tijdens de aanpak van deze crisis
- We zetten in op de regionale aanpak COVID-19 met betrekking tot handhaving, toezicht en veiligheid samen met collega's van VTH en Tor/Hor, JZ en met partners zoals politie en gemeente Bernheze. Deze inzet blijven we plegen zolang als nodig en haalbaar. Hierin zoeken we altijd de verbinding tussen de opgelegde maatregelen en de bedoeling ervan.
- Samen RIVM, NTCV, Movianto en politie realiseerden we de complexe uitdaging om te komen tot de landelijke opslag vaccines in Oss bij Movianto. Zolang deze opslag in Oss plaatsvindt blijven we onderdeel van dit project.
- We werken mee aan vaccinatielocaties en testlocaties binnen de gemeente Oss.

Programma 10. Besturen in tijden van verandering

- We nemen deel aan de taskforce economisch herstel van de VNG en het opstellen en uitvoeren van de Actie- en investeringsagenda Coronaherstel van de provincie Noord-Brabant.
- Bij team Burgerzaken merken we dat de klassieke voorspelling van de toestroom van inwoners aan de balie niet meer past. Het is lastiger om te voorspellen wanneer er precies meer of minder aanvragen zullen binnenkomen, maar dat het er alle schijn van heeft dat er de komende maanden een inhaalslag op het gebied van reisdocumenten te verwachten valt waarop we willen/moeten voorsorteren. De vraag blijft of de inhaalslag van dien aard is dat we op het 'oude' niveau uit gaan komen.

Programma 11. Financieel solide

De coronacrisis treft ondernemers heel hard. Het kabinet heeft daarom ook al meerdere steunpakketten opgezet. Als gemeente bieden we naar aanleiding van gesprekken met het centrummanagement en Koninklijke Horeca Nederland ook een steunpakket. We kiezen daarbij voor twee van de zwaarst getroffen sectoren, namelijk de centrumondernemers en de horeca. We ondersteunen hen in 2021 door:

- Kwijtschelden van reclame-belasting;
- Kwijtschelden van precariobelasting voor terrassen en uitstallingen.

5. Financiële compensatie vanuit het Rijk

In mei, augustus en december 2020 zijn compensatiepakketten vanuit het Rijk voor mede-overheden bekend gemaakt. Dit omdat gemeenten ook veel geld extra uitgeven en ook inkomsten mislopen.
Het totale compensatiepakket voor de jaren 2020 en 2021 ziet er als volgt uit:

Toelichting	Landelijk bedrag	Bedrag Jaar 2020	Bedrag Jaar 2021	Totaal
Algemeen				
Opschalingskorting: besloten is om deze bezuiniging voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 incidenteel te schrappen. Dit leidt tot hogere algemene uitkering.	€ 70 miljoen in 2020 en € 160 miljoen in 2021.	€ 353.000	€ 805.000	€ 1.158.000
Compensatie gemiste inkomsten				
Compensatie voor gemiste toeristenbelasting.	€ 100 miljoen	€ 57.000		€ 57.000
Compensatie voor gemiste parkeerbelasting.	€ 125 miljoen	€ 307.000		€ 307.000
Compensatie voor gemiste precariobelasting/ marktgelden en evenementenleges	€ 20 miljoen	€ 50.000		€ 50.000
Reservering voor aanvullende compensatie. In de decembercirculaire is dit bedrag verhoogd tot € 250 miljoen. Uitkering na analyse van jaarrekeningen gemeenten.	€ 250 miljoen, gereserveerd	PM	PM	PM
Inkomstenderving 1e kwartaal 2021	PM		PM	
Compensatie zorgkosten				
Inhaalzorg en meerkosten Jeugdzorg	€ 34,3 miljoen	€ 194.000		€ 194.000
Inhaalzorg en meerkosten Wmo 2015 begeleiding	€ 11,7 miljoen	€ 72.000		€ 72.000
Afrekening continuïteit van zorg Wmo 2015	€ 20,4 miljoen	€ 123.730		€ 123.730
Inhaalzorg en meerkosten maatschappelijke opvang (gelden als centrumgemeente voor de regio)	€ 98 miljoen	€ 828.847		€ 828.847
Continuïteit van zorg beschermd wonen	€ 5,6 miljoen	€ 61.669		€ 61.669
Noodopvang kinderen met ouders cruciaal beroep. Deze opvang is zonder extra kosten ouders. Medio maart tot 1 juli.	€ 23 miljoen	€ 109.000		€ 109.000
Compensatie inkomstenderving eigen bijdrage Wmo. Deze werd door SVB in die periode niet geïnd voor gemeenten. Maanden april en mei 2020.	€ 18 miljoen	€ 106.000		€ 106.000
Compensatie quarantainekosten	€ 4 miljoen	€ 19.378		€ 19.378
Extra begeleiding kwetsbare groepen (dagbesteding)	€ 37 miljoen		€ 224.000	€ 224.000
Bestrijden eenzaamheid ouderen	€ 36,5 miljoen		€ 198.000	€ 198.000

Toelichting	Landelijk bedrag	Bedrag Jaar 2020	Bedrag Jaar 2021	Totaal
Voorschoolse voorziening peuters: in de periode van 16 maart tot en met 7 juni is de kinderopvang (gedeeltelijk) gesloten. Ouders/ verzorgers zijn in maart opgeroepen om de rekening voor de opvang te blijven betalen. Om de eigen bijdrage van de ouders/ verzorgers te vergoeden ontvangen we compensatie.	€ 8,3 miljoen	€ 42.000		€ 42.000
Compensatie Werk & Inkomen				
Vergoeding uitvoering Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)	€ 2 miljard	€ 16.170.078		€ 16.170.078
Aanvullend pakket re-integratiekosten	€ 39,3 miljoen in 2020 en € 88,4 miljoen in 2021	€ 130.452	€ 300.025	€ 430.477
Impuls re-integratie	€ 48,3 miljoen		€ 160.211	€ 160.211
Gemeentelijke schuldenbeleid	€ 15 miljoen in 2020 en € 30 miljoen in 2021	€ 75.019	€ 153.366	€ 228.385
Bijzondere bijstand	€ 5 miljoen in 2020 en € 10 miljoen in 2021	€ 25.966	€ 53.083	€ 79.049
TONK: Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten voor huishoudens die in ernstige problemen komen	Eerste fase 65 mln, tweede tranche 195 mln		€ 325.000	€ 325.000
Compensatie Jeugd				
Compensatie voor organisaties zoals scouting en speeltuinen.	€ 7,3 miljoen	€ 37.000		€ 37.000
Perspectief jeugd en jongeren: gerichte financiële impulsen om samen met jongeren, lokale organisaties en evenementensector kleinschalige activiteiten te programmeren.	€ 21 miljoen in 2020 en € 19 miljoen in 2021		€ 195.000	€ 195.000
Jongerenwerk Jeugd	€ 14 miljoen		€ 66.000	€ 66.000
Mentale ondersteuning jeugd	€ 11,5 miljoen		€ 56.000	€ 56.000
Activiteiten en ontmoeting jeugd	€ 8 miljoen		€ 39.000	€ 39.000
Compensatie sociale werkbedrijven				
Verwachte tekorten bij SW bedrijven door (gedeeltelijke) sluiting en wegvallen opbrengsten. 1 maart tot 1 juni.	€ 90 miljoen	€ 894.000		€ 894.000
Idem voor de periode 1 juni tot en met 31 december 2020.	€ 50 miljoen	€ 497.000		€ 497.000

Toelichting	Landelijk bedrag	Bedrag Jaar 2020	Bedrag Jaar 2021	Totaal
Compensatie Sport				
Compensatie inkomstenderving kwijtschelden huren aan sportverenigingen. - Voor de periode 1 maart tot en met 1 juni 2020.	€ 90 miljoen	€ 126.423		€ 126.423
- voor de periode 4e kwartaal 2020.	€ 60 miljoen	aangevraagd		
- voor de periode 1e kwartaal 2021	€ 50 miljoen	loopt		
Zwembaden en ijsbanen (2020 en 1e helft 2021)	€ 180 miljoen	Aanvraag voor € 425.000 compensatie		
Compensatie Cultuur				
Overeind houden lokale en regionale cultuur sector (bibliotheek, muziekscholen, centra voor kunsten, musea, theater e.d.)	€ 60 miljoen	€ 309.000		€ 309.000
Idem, maar dan voor de periode 1 juni tot en met 31 december.	€ 60 miljoen	€ 302.000		€ 302.000
Lokale culturele infrastructuur ondersteunen voor het jaar 2021	€ 150 miljoen		€ 576.131	€ 576.131
Ondersteuning lokale media. Verlenging tot eind 2020. Lokale medio kunnen aanvraag doen bij dit steunfonds. Loopt niet via de gemeente.	€ 24 miljoen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Compensatie Ontmoeten				
Compensatie voor extra uitgaven voor dorps- en buurthuizen (o.a. kwijtschelden huur, compensatie tegenvallende inkomsten etc.)	€ 17 miljoen	€ 83.000		€ 83.000
Compensatie Overig				
Compensatie voor extra toezicht en handhavingskosten	€ 50 miljoen	€ 229.000		€ 229.000
Tijdelijke corona banen toezicht en handhaving	€ 60 miljoen	loopt via aparte uitkering		
Compensatie voor hogere kosten	€ 28 miljoen		€ 144.000	€ 144.000
Compensatie voor extra kosten voor de organisatie van verkiezingen in 2021	€ 30 miljoen in 2020 en € 22 miljoen in 2021		€ 268.534	€ 268.534
		€ 21.202.562	**€ 3.563.350**	**€ 24.765.912**

Hiernaast heeft het Rijk in de meicirculaire de volgende vooraankondigingen gedaan voor aanvullende compensatie:

- Buurt- en dorpshuizen: indicatief € 50.000 voor Oss
- Lokaal culturele infrastructuur: € 250.000 voor Oss
- Afrekening inkomstenderving 2020: , PM
- Meerkosten WMO en Jeugdwet 2021: indicatie landelijk € 141 miljoen, verdeling niet bekend.

Concretisering hiervan zal bekend worden bij de septembercirculaire.

Hoe gaan we met deze cijfers om?

In de programmabegroting 2021-2024 is besloten om bovenstaande uitkeringen zoveel als mogelijk binnen de geest en bedoeling van deze uitkeringen te besteden. Het zijn geen verplichte bestedingsdoelen, maar we willen deze rijksgelden wel zo goed mogelijk koppelen aan onze compensatiemaatregelen.

We spreken de algemene reserves pas aan wanneer de COVID-19 vergoedingen uit het Rijk niet voldoende blijken te zijn.

Hierbij willen we ook opmerken dat er sprake is van grote diversiteit in de rijksregelingen. Een aantal regelingen zijn ter compensatie van maatschappelijke kosten (bijvoorbeeld de gelden voor maatschappelijke opvang en de gelden voor ons SW bedrijf), anderen zijn bedoeld als vergoeding voor extra kosten/ gemiste opbrengsten die we als gemeenten hebben gemaakt voor de uitvoering van regelingen. De bedragen in de tabellen lijken aanzienlijke bedragen echter we de meerjarige effecten van deze crisis zijn blijft lastig te voorspellen.

Schematisch is dit samengevat in volgende figuren:

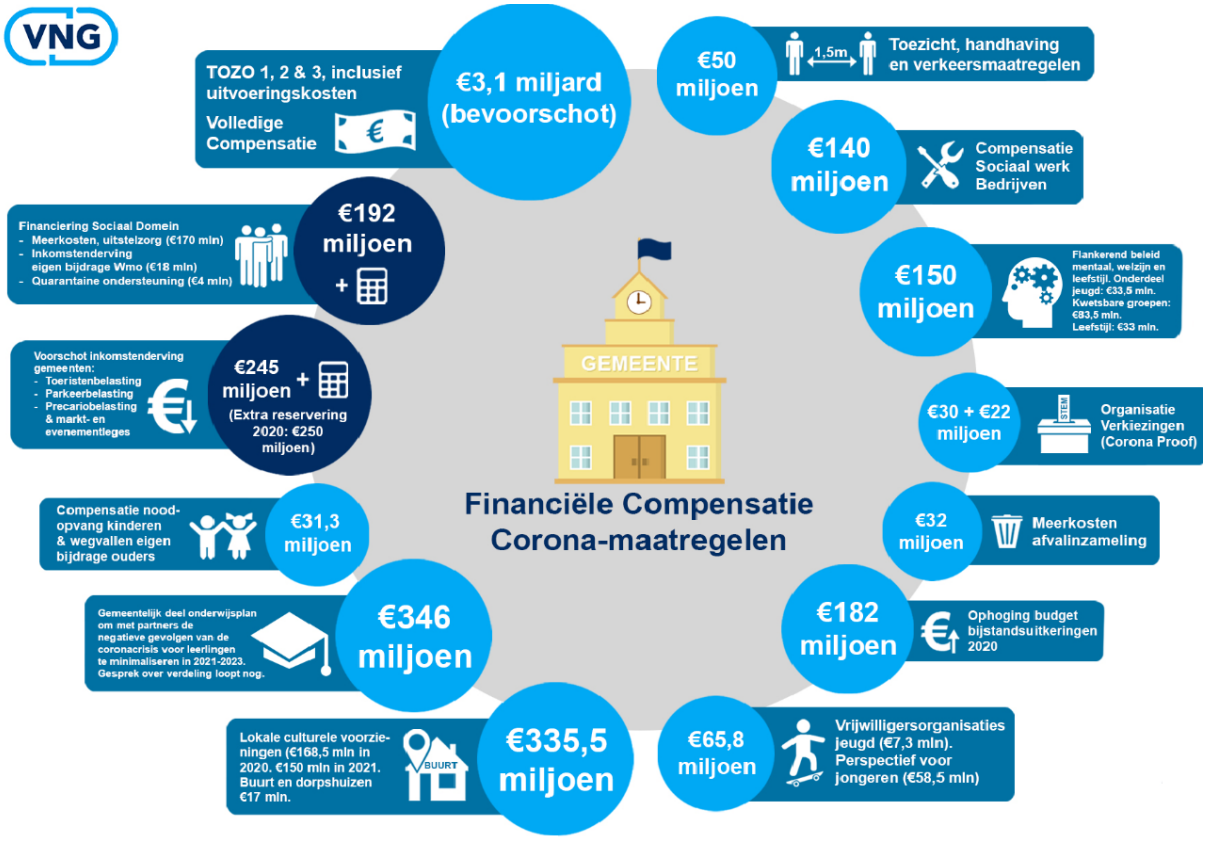

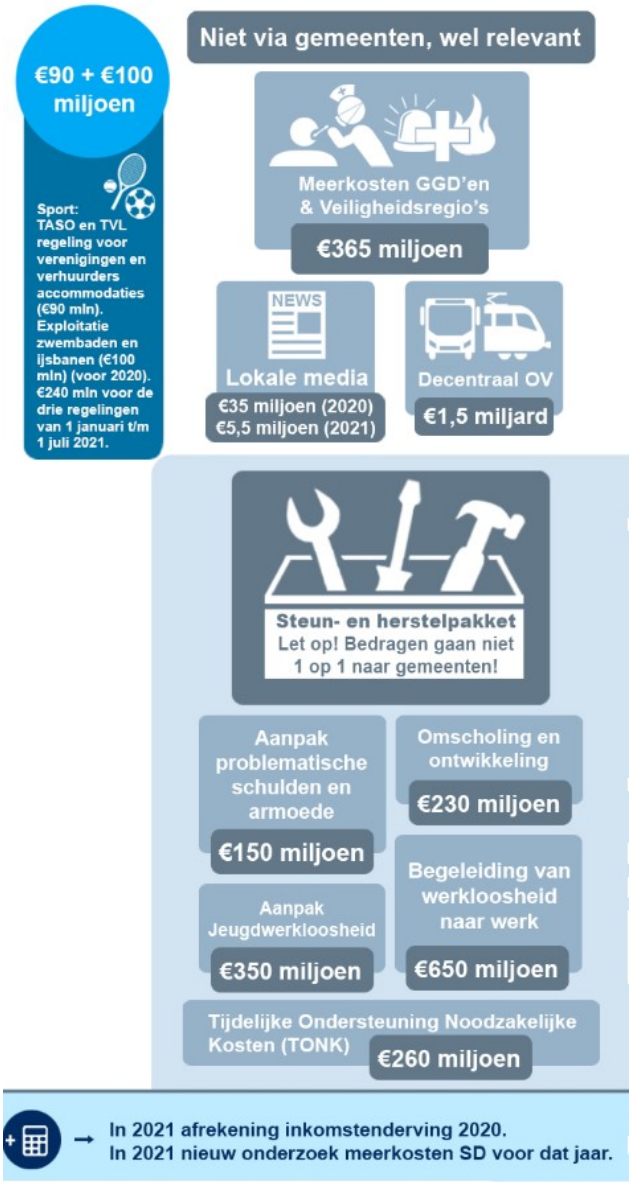
€90 + €100 miljoen
Sport: TASO en TVL regeling voor verenigingen en verhuurders accommodaties (€90 mln). Exploitatie zwembaden en ijsbanen (€100 mln) (voor 2020). €240 mln voor de drie regelingen van 1 januari t/m 1 juli 2021.
Niet via gemeenten, wel relevant
Meerkosten GGD'en & Veiligheidsregio's
€365 miljoen
NEWS
Lokale media
€35 miljoen (2020)
€5,5 miljoen (2021)
Decentraal OV
€1,5 miljard
Steun- en herstelpakket
Let op! Bedragen gaan niet 1 op 1 naar gemeenten!
Aanpak problematische schulden en armoede
€150 miljoen
Omscholing en ontwikkeling
€230 miljoen
Aanpak Jeugdwerkloosheid
€350 miljoen
Begeleiding van werkloosheid naar werk
€650 miljoen
Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)
€260 miljoen
In 2021 afrekening inkomstenderving 2020.
In 2021 nieuw onderzoek meerkosten SD voor dat jaar.

6. Specifieke ondersteuningsmaatregelen

Ondersteuningsmaatregelen waarover – tot nader orde -reeds besloten is:

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Programma 1. Zorg en welzijn		
Doorbetaling aan aanbieders sociaal domein	Om de continuïteit van zorg landschap te bewaren, is besloten tot doorbetaling Wmo dienstverlening voor ZIN en doorbetaling PGB Wmo en Jeugd. Vanaf 1 juli hebben we de zorgaanbieders gevraagd de reguliere dienstverlening weer op te starten en betalen we weer alleen de geleverde zorg. We hebben de ZIN zorgaanbieders voor jeugdhulp in regionaal verband ook een omzetgarantie gegeven. Aanbieders van zowel Wmo als jeugdhulp hebben daarnaast extra kosten gemaakt. Er is een landelijke regeling gekomen om aanbieders te compenseren voor deze meerkosten, in eerste instantie voor de periode tot 1 juli 2020. Daarna is de regeling verlengd tot het einde van 2020. Inmiddels is de regeling nog een keer verlengd, namelijk tot 1 januari 2022.	Meerkosten jeugdhulp: € 171.600 Meerkosten Wmo: € 72.000 Continuïteit van zorg: € 185.399 Meerkosten maatschappe-lijke opvang: € 828.847 Tekorten SW: € 1.391.000.
Doorbetaling regiotaxi	De gemeenschappelijke regeling betaalt: • maart tot en met juni 2020: werkelijk gereden kilometers zijn voor 100% vergoed. Over de niet gereden kilometers is 80% voorschot uitbetaald; • juli- augustus 2020: werkelijk gereden kilometers zijn voor 100% vergoed. 80% vergoeding over de gederfde omzet (via een opslag op de prijs) • september tot januari 2021: (flexibele) kostprijs per kilometer	-
Programma 2. Werk, Inkomen en onderwijs		
Doorbetaling leerlingenvervoer	Uitgangspunt is (conform de richtlijn van de VNG): • 100% door betalen voor geleverde ritten • 80% door te betalen voor uitgevallen ritten • Voor het vervoer van kinderen die deelnemen aan de noodopvang onderwijs en opvang voor kwetsbare kinderen gebruik te maken van leerlingenvervoer. In principe binnen de bestaande contracten. Waarbij bovenstaande afspraken gelden. Ook voor kinderen die in deze bijzondere situatie vervoer nodig hebben (en daar voorheen geen gebruik van maakten). Deze worden dus niet nog extra gefinancierd. Voor 2021 is de regeling uit 2020 voortgezet, waarbij de tarieven meebewegen met het vervoersvolume. Dit vindt nu plaats per gemeente. Met deze regeling zorgen we voor continuïteit van vervoer.	
Uitvoeren TOZO-regeling	Uitvoering van landelijke regeling	€ 16.170.078

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Uitvoeren TONK	Uitvoeren regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)	€ 652.712 (raming)
	Voor diverse beleidsterreinen hebben we extra rijksgelden gehad. Dit vertalen we naar uitvoering. Zie herstelagenda per programma.	
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur		
Algemeen	Algemene uitspraken: • We betaalden subsidies uit ook als daar de maatschappelijke activiteiten nu niet voor uitgevoerd worden • Voor (eenmalige) evenementen betaalden we (een gedeelte van) de subsidie uit als er al reële kosten gemaakt zijn • Waar nodig kunnen we op verzoek een voorschot geven op subsidies (versneld uitbetalen 3e kwartaal 2020) • Als vrijwilligersorganisatie in directe financiële problemen geraakt, kunnen we zo nodig ook extra krediet in de vorm van een lening verstrekken	
Kwijtschelding huur voor amateurorganisaties sport & cultuur	We schelden de huur kwijt van de gemeentelijke accommodaties op het gebied van sport en cultuur voor: • de periode 16 maart tot 1 juli. De kosten hiervan zijn respectievelijk voor sport € 135.597 en voor cultuur € 91.000. • 4e kwartaal 2020. De kosten hiervan zijn respectievelijk voor sport € 226.309 (waarvan we een vergoeding vanuit het Rijk verwachten van € 141.552) en voor cultuur € 56.906.	Zie toelichting
Verlengen lening overeenkomsten diverse sport en cultuurinstellingen (geen betaling aflossing en rente in 2020)	We hebben besloten om: • Instellingen / verenigingen de mogelijkheid te geven om te kiezen om geen aflossing en rente in 2020 te betalen • Onder voorwaarde van ondertekening aanvullende overeenkomst waarbij looptijd van de lening met 1 jaar wordt verlengd Dit geldt voor alle instellingen en verenigingen die een lening bij de gemeente hebben afgesloten. In 2020 zijn 7 leningsovereenkomsten aangepast met een renteverlies van € 272.000 in 2020 (uitstel aflossing € 167.000)	€ 272.000
Professionele cultuur- en sportorganisaties	Onze professionele instellingen op het gebied van Sport, Cultuur en Ontmoeten geven we extra ondersteuning over het jaar 2020. De voorlopige compensatie is bepaald aan de hand van de voorlopige jaarcijfers 2020 van de desbetreffende instanties. Het verlies oftewel de afname van het Eigen Vermogen is het te compenseren bedrag.	€ 221.510
Wijk- en dorpshuizen	We compenseren de exploitatietekorten van de wijk- en dorpshuizen voor de periode van 16 maart tot en met 31 december 2020. We hebben € 83.000 ontvangen va het Rijk, het restant tekort van € 108.097 melden we als nadeel in de jaarrekening.	€ 191.097
Programma 4. Dynamisch stadscentrum		
Belastingen	Voor compensatiemaatregelen op het gebied van reclamebelasting en precariobelasting wordt verwezen naar programma 11 Financieel solide	

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Parkeren	Voor compensatiemaatregelen op het gebied van parkeren wordt verwezen naar programma 7 Mobiliteit	
Programma 5. Zuinig op ons klimaat		
Bedrijfsafval voor ondernemers	We hanteren dezelfde aanpak als in 's-Hertogenbosch, omdat we samen met hen in de regio het bedrijfsafval doen. Concreet kan het contract (abonnement) op verzoek om gezet worden naar lediging op afroep: op deze manier blijft de container wel staan (wordt de beperkte huur ervan wel doorbelast), maar worden de ledigingskosten tijdelijk stilgezet.	
Programma 6. Vitale economie		
Uitstel betaling pacht-overeenkomsten	In mei verstuurden we facturen voor de tweede helft van 2020. Voor deze factuur geldt een verlengde betalingstermijn van 90 dagen.	-
Markten	• Voor de kooplieden met NON-FOOD zijn de facturen marktgeld 2e kwartaal niet geïnd. Oftewel kooplieden die er niet staan hoeven niet te betalen. De gemiste opbrengsten voor de gemeente bedragen ongeveer € 8.000 per kwartaal • Voor de kooplieden met FOOD, die het zwaar hebben, kregen uitstel van betaling tot 30 mei 2020. Kooplieden met FOOD die geen financiële problemen hebben betalen de factuur marktgeld 2e kwartaal gewoon voor de vervaldatum. In principe wordt het kwartaal in het begin van het kwartaal vooraf betaald. Vervolgens betalen kooplieden marktgelden alleen op de momenten dat ze op de markt mogen staan.	Gemiste opbrengst circa € 28.000.
Programma 7. Mobiliteit		
Handhaving centrum/ gratis parkeren in het centrum	• Geen handhaving parkeren in het centrum • Geen handhaving fietsen door het centrum Op gebied van parkeren krijgen we in 2020 een financieel nadeel (circa € 175.000 per maand). Na overleg met het CMO voerden we per 15 juli handhaving en dus betaald parkeren weer in.	€ 980.000
Parkeren	Besloten is om parkeren op het Jurgensplein het eerste uur gratis te maken tijdens de periode van Click & Collect in de lockdown.	Kosten circa € 7.000 per week
Programma 11. Financieel solide		
Uitstel van betaling	• We hebben uitstel van betaling verleend in eerste instantie tot 1 juni. Daarna hebben we dit verlengd tot 1 september 2020. • Daarna zijn we de inning op gaan starten, waarbij we coulant omgaan met verzoeken om betaalregelingen • Voor nieuwe rekeningen, geldt een standaard betalingstermijn van 90 dagen in plaats van 30 dagen. • Vanaf oktober 2020 is de invordering weer opgestart voor facturen en dwangsommen. Ook hier gaan we coulant om met verzoeken om betaalregelingen.	-
Betaling van rekeningen door gemeente	Facturen worden z.s.m. betaald (streven binnen 15 dagen). Dit is in 2020 ook gerealiseerd.	-

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Uitstel belastingen	• BSOB verstuurde tot 1 juni geen nieuwe aanslagbiljetten. Ze verstuurden in deze periode ook geen aanmaningen en dwangbevelen. • Inwoners en bedrijven hadden sowieso tot 1 juni de tijd om het aanslagbiljet te betalen dat in februari ontvangen is. • Tot 1 september 2020 deed de BSOB geen actieve invordering. Hierna is e.e.a. weer opgestart. Er wordt coulant omgegaan met verzoeken om betaalregelingen.	-
Uitstel van betaling verbeurde dwangsommen VTH	We hebben uitstel van betaling verleend van in te vorderen dwangsommen tot 1 augustus 2020. Daarna afhankelijk van de situatie rondom COVID-19 en de gevolgen daarvan met maatwerk bepalen hoe de betaling kan worden voldaan. Vanaf oktober is invordering weer opgestart (zie eerder).	-
Precariobelasting 2020 en verruiming terrassen	Besloten is om voor terrassen en uitstallingen voor het gehele jaar 2020 geen precariobelasting te innen.	€ 52.000 in 2020
	Besloten is om voor de periode tot 1 januari 2022 verruiming van terrassen toe te staan. Besloten is om voor terrassen en uitstallingen voor het gehele jaar 2021 geen precariobelasting te innen.	€ 43.000 in 2021
Reclamebelasting	Besloten is om in 2021 geen reclamebelasting te innen. En daarbij de bijdrage aan CMO wel regulier te betalen.	€ 210.000 in 2021

Programma 1. Zorg en Welzijn

1. Wat willen we bereiken?

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in. Uitgangspunt is om aan te sluiten bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen.

We zien dat de COVID-19 pandemie impact heeft op de zorg en ondersteuning van cliënten van Wmo en Jeugdwet. Maar, we zien ook dat mensen er voor elkaar zijn en dat ze elkaar helpen en ondersteunen. Dit willen we graag behouden. Dat geldt ook voor de digitaliseringsslag die op meerdere plekken is gemaakt. Evenals de alternatieven voor ondersteuning van inwoners die noodgedwongen tot stand kwamen en goed bleken te passen.

De focus ligt op goede dienstverlening aan onze inwoners, transformatie van het sociaal domein en kostenbeheersing:

- We kijken integraal naar de inwoner. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we samen met inwoner vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening. We werken hierbij intensief samen met externe partijen in het veld.
- We werken verder aan de transformatie binnen het sociaal domein. Dit is een langdurig verandertraject. We moeten blijven investeren in vakmanschap van medewerkers. We nemen de tijd om te leren, mede aan de hand van casuïstiek.
- Om de kosten te beheersen zetten we in op het onderzoeken welke maatregelen effectief zijn om ondersteuning via algemene/collectieve voorzieningen in het voorliggend veld te stimuleren zoals de inzet van de praktijkondersteuner van de huisarts, en de digitalisering van onze dienstverlening en bedrijfsvoering. We brengen de basis op orde in de uitvoering van de WMO en gaan meer datagesteund werken. Kostenbeheersing moet de transformatie ondersteunen en niet belemmeren. Naast lokale en regionale instrumenten zetten we, via G40, VNG en landelijke contacten, in op beïnvloeding van de budgetten die we krijgen van het Rijk voor de uitvoering van onze taken.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Zorg en ondersteuning in de Wmo

We blijven werken aan onze drie hoofdthema's van de lokale Wmo: 1. werken aan een sterke sociale basis, 2. zorgen voor ondersteuning van inwoners in kwetsbare posities zodat ze het zelf redden en 3. zorgen voor een vangnet voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. We hebben hierbij de volgende doelstelling(en):

- Mensen kunnen zichzelf redden, doen mee aan het sociale leven en hebben het gevoel dat ze erbij horen.
- Goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk.
- Passende (specialistische) zorg voor mensen die het nodig hebben.

Jeugdhulp

- We werken verder aan de Ontwikkelagenda Jeugdhulp. Daarbinnen sturen we op versterking van de toegang tot jeugdhulp (CJG) met het oog op de implementatie van de nieuwe inkoop, zoals werken in de driehoek jeugdige/gezin, jeugdprofessional en zorgaanbieder, en de werkwijze voor volumetoewijzing. Verder werken we gefaseerd samen aan veiligheid in de veiligheidsketen en aan de aansluiting van CJG op het onderwijs.
  De implementatie van de ontwikkelingen vraagt extra inzet van het CJG. We verkennen met Ons Welzijn of er een tekort aan capaciteit is en in welke omvang. Hiervoor willen wij dan tijdelijk extra middelen inzetten en daarbij onderzoeken wat de structurele benodigde capaciteit voor het CJG is.
- We werken in regionaal verband conform Uitvoeringsplan van het Regionaal Beleidskader Jeugdhulp aan diverse punten, waaronder het project Transformatie Jeugdhulp, jeugdhulp in aansluiting op (speciaal) onderwijs. De overgang 18-/18+ wordt ook regionaal opgepakt en sluit lokaal aan bij verkenning van onze aanpak 16-27-jarigen.
- We hebben stuurknoppen voor kostenbeheersing jeugdhulp in beeld gebracht en houden hier blijvend aandacht voor, onder meer door implementatie POH-GGZ jeugd bij huisartsen en uitwerking van de vraagstukken uit de regionale notitie Reikwijdte jeugdhulp.

- We werken volop aan monitoring van gebruik en uitgaven jeugdhulp. De nieuwe afspraken met de zorgaanbieders over toewijzing en financiering/afrekening van jeugdhulp (via PxQ) zorgt voor verschuiving van sturing en budgetbeheer naar lokaal niveau. Wij richten onze backoffice daar op in en vertalen dit in het Dashboard Sociaal Domein.

Gezondheid en preventie

We werken aan de doelstellingen van ons gezondheidsbeleid met de focus op de thema's gezondheidsverschillen verkleinen (o.a. door het bevorderen van een gezonde leefstijl), gezonde fysieke leefomgeving en zoönose. Daarnaast werken we aan de drie thema's van het nationaal preventie akkoord: minder roken en mee-rokers, voorkoming van overgewicht en obesitas terugdringen en problematisch middelengebruik (alcohol/drugs) aanpakken. Ook investeren we samen met medische en sociale partners in de eerste duizend dagen van een kind.

Overstijgende thema's zorg en welzijn binnen het Sociaal Domein

De volgende thema's pakken we specifiek beleidsoverstijgend aan:

- Zorg en Veiligheid (huiselijk geweld, WvGGZ, complexe casuïstiek mensen met psychische kwetsbaarheid)
- Wonen, welzijn, zorg (ontwikkeling van analyse, visie en uitvoeringsplan vanuit leertraject platform 31)
- Samenwerking zorgverzekeraars (uitvoering regionale samenwerkingsagenda zorgverzekeraars en zorgkantoor m.b.t. ouderen, GGZ en preventie)

Voor veel van de kaders binnen dit programma geldt dat ze lopen tot en met 2023:

- Wmo
- Jeugd
- Inwoners met psychische kwetsbaarheid
- Gezondheid
- Proeftuin Ruwaard

Daarna moeten we bepalen hoe we dit integraal vorm geven.

Lokaal werken we aan de doordecentralisatie van Beschermd Wonen en vertalen we dit in een investerings-agenda. Reeds zijn afspraken gemaakt over de regionale samenwerking na 2023 en de rol van Oss hierin als Centrumgemeente voor het specialistische regionale vangnet.

Kostenbeheersing en transformatie sociaal domein

Het college geeft prioriteit aan kostenbeheersing en transformatie in het sociaal domein. In delen van het sociaal domein zien we al een aantal jaren dat het gebruik toeneemt, en dat daarmee de kosten stijgen. Door het abonnementstarief is het gebruik zelfs explosief gestegen. De beheersbaarheid blijft komende jaren spannend door onder andere de doordecentralisatie van Beschermd wonen en aanpassingen in de financiering van jeugdhulp. We zijn hierin ook deels afhankelijk van de keuzes die het toekomstige kabinet gaat maken. We blijven inzetten op transformatie in de zorg, sturen scherper op de uitvoering en onderzoeken mogelijkheden voor beheersing van kosten.

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

1. Wat willen we bereiken?

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen is participatie, en vooral het hebben van werk. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in. Uitgangspunt is om aan te sluiten bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Aan onze inwoners vragen we om hun leven zoveel mogelijk naar eigen vermogen in de hand te nemen. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen.
We kijken integraal naar de problematiek van de inwoners, bijvoorbeeld in een combinatie van zorg, werk, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning. Meer eigen kracht bij de inwoner en aansluiting bij de leefwereld vraagt een andere houding en andere manier van werken van professionals. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening samen. We werken hierbij intensief samen met externe partijen in het veld.

Naast onze inzet voor de ondersteuningsmaatregelen COVID-19, met name uitvoering van de TOZO, verwachten wij vanaf 2021 meer instroom in de bijstand, een groter beroep op onze armoedevoorzieningen en meer mensen in een problematische financiële situatie. Voor de COVID-19 maatregelen ontvangen wij extra tijdelijke middelen van het Rijk. Tegelijkertijd zijn er ook nieuwe wettelijke taken, vooral in het kader van schuldenproblematiek, waarvoor het Rijk geen middelen ter beschikking stelt.

In het sociaal domein sturen we op dienstverlening aan onze inwoners, transformatie van het sociaal domein en kostenbeheersing. Transformatie is een langdurig verandertraject. Daarvoor investeren we in vakmanschap van medewerkers en zijn ons ervan bewust dat verandering extra tijd en energie kost. Ook in verband met de steeds veranderende wetgeving. We zorgen er voor dat de basis op orde is.
Kostenbeheersing moet de transformatie ondersteunen en niet belemmeren. Om de kosten te beheersen zoeken we naar concrete maatregelen en werken we aan verdere digitalisering in onze dienstverlening en bedrijfsvoering, datagesteund werken enzovoort. Naast lokale en regionale instrumenten zetten we, via G40, VNG en landelijke contacten, in op beïnvloeding van de budgetten die we krijgen van het Rijk voor de uitvoering van onze taken.

We onderschrijven de landelijke propositie om het sociaal domein 'klaar te maken voor de toekomst' en hierin meer samenhang te brengen. De drie belangrijkste maatschappelijke opgaven zijn: bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken.
Bestaanszekerheid gaat om voldoende inkomen, zekerheid over werk en meedoen in de samenleving, en ook een betaalbare en geschikte woning en een veilige omgeving. Kansengelijkheid betreft goede kinderopvang en onderwijs, een sluitende aanpak voor jongeren en jongvolwassenen, en de aanpak van laaggeletterdheid. Allemaal opgaven waaraan wij in dit programma werken.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Participatie

De reguliere dienstverlening voor inwoners met een participatiewet-uitkering wordt uiteraard voortgezet. Daarbij blijven we ernaar streven dat zoveel mogelijk mensen uitstromen naar werk, zonodig met een loonkostensubsidie. We werken aan sterke team-ontwikkeling, met (nieuwe) gebiedsgerichte benadering en implementeren de Samenwerkwijze.
Speerpunten zijn:

- Uitvoering van de TOZO, gekoppeld ook met een van-werk-naar-werk-traject voor de ondernemers die daarin geïnteresseerd zijn. Zij worden dan begeleid naar werk in een dienstverband.
- Per 2022 wordt de Wet Inburgering ingevoerd. De voorbereiding loopt; inkoop van de leerroutes en afspraken met partners over maatschappelijke begeleiding worden nog dit jaar uitgevoerd/gemaakt. Een opinienota met de belangrijkste beleidskeuzes wordt rond de zomer 2021 in de gemeenteraad besproken.
- Jongeren zijn hard getroffen als gevolg van COVID-19. Veel jongeren werkten met tijdelijke en flexibele contracten, die zijn in deze COVID-19 als eerste beëindigd. Zij hebben nauwelijks WW opgebouwd. Het aantal jongeren met een bijstandsuitkering is fors gegroeid en krijgt –ook vanuit oogpunt van preventie- prioriteit.
- Het IBN partnership is na een intensief traject met 11 gemeenten en IBN opnieuw bekrachtigd en heeft een nieuwe inrichting en financiering gekregen. De implementatie daarvan vraagt nog aandacht.

- We zijn een project Digitalisering Sociaal Domein gestart voor verbeteringen in onze digitale processen en uitbreiding van onze digitale dienstverlening in het brede sociale domein. Voor datagesteund werken en digitalisering werken we aan een meerjarige visie en agenda, en werken we tegelijkertijd aan concrete projecten als dashboards, robots in administratieve processen en verkennen we bijvoorbeeld de mogelijkheid van één portaal voor inwoners. De komende jaren gaat dit extra investeringen vragen in menskracht en middelen.

Arbeidsmarkt

We blijven actief participeren in het regionale Werkgeversservicepunt en Noordoost Brabant Werkt en werken daarbij aan gezamenlijke aanpak jeugdwerkloosheid en stageproblematiek, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en versterking leven lang ontwikkelen.

Wij hebben daarbij de volgende speerpunten:

- In de regio wordt een Regionaal Mobiliteitsteam (RMT) ingericht voor trajecten van-werk-naar-werk voor mensen die als gevolg van corona werkloos zijn of dreigen te worden. Hierin werken UWV, vakbonden, VNO/NCW, SBB en gemeenten samen om zoveel mogelijk mensen naar werk te begeleiden, zonodig met omscholing richting kansberoepen.
- Lokaal blijven we werken aan Oss als lerende stad. De Talentencampus is daarin de spil voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Specifiek wordt er nu ingezet op Leven Lang Ontwikkelen en de ontwikkeling van Open Badges daarvoor.
- Wij stellen een MBO-agenda op. Het MBO is een belangrijke voorziening voor de arbeidsmarkt in onze gemeente. Vanwege de terugloop van het aantal leerlingen (demografie) staat ROC De Leijgraaf onder druk. Zij fuseren daarom met Koning Willem I College. Wij willen heldere afspraken maken voor doorontwikkeling van het MBO in onze gemeente.
- We hebben aandacht voor de arbeidsmigranten in onze gemeente. Dit vraagt een integrale aanpak gericht op wonen, welzijn, gezondheid en arbeidsmarkt. We werken daarbij regionaal samen en sluiten aan bij de Brabantse aanpak arbeidsmigratie.

Armoede en schulden

De ondersteuning in armoedesituaties en bij schulden worden uiteraard voortgezet. Ook hier werken aan sterke team-ontwikkeling, met een (nieuwe) gebiedsgerichte benadering en implementeren we de Samenwerkwijze.

Speerpunten zijn:

- De uitvoering van de TONK, voor tegemoetkoming van de noodzakelijke woonlasten bij inkomstenterugval als gevolg van COVID-19.
- Wij ontwikkelen schuldhulpverlening voor ondernemers. Deze nieuwe wettelijke taak vraagt specifieke kennis, die we nog aan het opbouwen zijn. We bieden het nu al actief aan bij mensen die TOZO ontvangen en mogelijk schulden hebben.
- Wij werken er bij schuldhulpverlening aan dat de basis op orde is, dat betekent dat er ruimte moet zijn voor professionalisering en outreachend werken, voor een goede ondersteuning aan onze inwoners. Gebiedsgericht werken in sociale teams en de implementatie van de Samenwerkwijze kost 1 fte (€ 78.000 euro) extra. Wij financieren dat uit tijdelijke middelen. In 2022 evalueren wij hoe ver de implementatie is gevorderd en er sprake is van reguliere werkzaamheden passend binnen het budget.
- Sinds 2021 is vroegsignalering een nieuwe wettelijke taak bij schuldhulpverlening. Wij ontvangen hiervoor geen extra Rijksmiddelen. Wij hebben een systeem waarop relevante organisaties kunnen melden als er sprake is van betalingsachterstanden. Wanneer deze signalen er zijn, sturen wij de betreffende inwoner een bericht met het aanbod om hierover in gesprek te gaan. Voor een effectieve aanpak is meer nodig. Wij willen actief op huisbezoek gaan bij de inwoners in de meest problematische situaties. Dit kost extra capaciteit (3 fte) bij het team Schuldhulpverlening, waarvoor wij extra middelen nodig hebben. We bekijken in de aanloop naar de programmabegroting of we hiervoor ruimte kunnen creëren binnen de bestaande formatie. We gaan uit van een extra investering voor 5 jaar. Na die periode verwachten wij resultaten en afname te kunnen zien, waardoor wij een kostenreductie krijgen voor de uitvoering van schuldhulpverlening Fase 2.

- De kosten voor bewindvoering zijn fors en groeiend, en lastig te beïnvloeden door de gemeente. Wij hebben het voornemen om met bewindvoerders in Oss en regio een convenant te sluiten en met elkaar kwalitatief goede en passende ondersteuning te bieden. Er zijn inwoners die ook geholpen zijn met budgetbeheer e.d. en waarbij bewindvoering niet (meer) nodig is. Deze nieuwe manier van werken (gezamenlijke gesprekken) vraagt extra capaciteit (0,6 fte) bij het team Schuldhulpverlening. Deze financieren in 2022 tijdelijk uit de crisismiddelen SHV en reserve Participatiebevordering.

Opvang, onderwijs en onderwijshuisvesting

Wij blijven ons actief inzetten op het terugdringen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. We werken hiervoor actief regionaal samen binnen de Jongerenaanpak van Noordoost Brabant Werkt.

- Samen met het onderwijs hebben wij een project voor schoolweigeraars –jongeren die in deze tijd van corona niet meer naar school komen en geen digitale lessen volgen- opgezet.
- We bekijken samen met het onderwijs wat er nodig en mogelijk is vanuit het Nationaal Programma Onderwijs, gericht op het herstel en de ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona.
- Het Onderwijsachterstandenbeleid en onze VVE-aanpak worden voortgezet. Speerpunt is passende opvang: ondersteuning van kwetsbare kinderen in de kinderopvang. Kinderopvang werkt hierin samen met CJG, GGD en jeugdhulpaanbieders om bij zorgsignalen tijdig ondersteuning te kunnen bieden.
- Voor onderwijshuisvesting zijn diverse projecten in onderzoek en uitvoering: Nicolaasschool, Korenaer/Kennedy. Speerpunten zijn de ontwikkeling de huisvesting van een integrale voorziening voor speciaal basisonderwijs en een integrale specialistische voorziening Voortgezet Onderwijs. Ook werken we aan een vervangend gebouw voor de scholen in Haren/Megen/Macharen.

Arbeidsmigranten

Wij hebben al langer aandacht voor arbeidsmigranten. We werken daarbij regionaal samen en sluiten bestuurlijk aan bij de Brabantse aanpak arbeidsmigratie. Sinds 2020 werken wij in Oss aan de bestuursopdracht Arbeidsmigratie.

- De kern hiervan is het ontwikkelen van een integraal beleid voor arbeidsmigranten waarin aspecten als leefbaarheid, veiligheid, inschrijving BRP, kwaliteit van wonen, integratie en participatie worden opgenomen. Wij volgen hierin de adviezen van de commissie Roemer.
- Huisvesting is een belangrijk vraagstuk met dimensies van veiligheid en leefbaarheid. Veel actiepunten zijn daarop gericht.
- Ook belangrijk is een goede informatievoorziening. Vanuit de Regio Deal Noordoost Brabant wordt in samenwerking met de provincie Noord-Brabant het Brabants Migratie Informatie Punt opgezet. Oss neemt deel in het provinciale onderzoek. In aansluiting op het rapport bekijken we wat er in onze gemeente nog nodig is.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

1. Wat willen we bereiken?

We willen goede en goed bereikbare voorzieningen voor iedereen op het gebied van sport, cultuur en ontmoeten. Voorzieningen die goed aansluiten op wat inwoners kunnen en willen. En die gedragen worden door inwoners en de vele gemeenschappen in Oss.
Ook de komende jaren staan we voor forse inspanningen om onze maatschappelijke voorzieningen goed aan te laten sluiten op de veranderende behoeften en inzichten. Hoe borgen we een breed aanbod van ontmoeten, sport en cultuur voor de toekomst zonder de vorm/structuur in beton te gieten? Voor een deel voorzien we hierin met het beleidskader Thuis in de Buurt. We gaan de komende jaren –samen met het programma Zorg & Welzijn- versterkt inzetten op een gebiedsgerichte benadering, waarbij we inwoners meer regie willen geven op wat er in hun leefomgeving wordt aangepakt.

De ambities en eisen op het gebied van duurzaamheid vragen om investeringen en aanpassingen in de bestaande voorraad. Verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed doen we volgens de door de raad vastgestelde uitgangspunten, benoemd in de opinienota Verduurzamen van het Maatschappelijk Vastgoed.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Sport

Zwembad van de Toekomst

De gemeenteraad heeft zich uitgesproken voor de realisatie van een nieuw zwembad. We zetten de ingeslagen weg voort in samenwerking met het stichtingsbestuur van het Golfbad. In 2021 is er gewerkt aan fiscale en juridische kaders, de configuratie en het concept, de aanbesteding en de exploitatieopzet. In het najaar van 2021 wordt een voorbereidingskrediet aangevraagd.
In 2022 is het helder wat we gaan bouwen en vergunnen we de opdracht aan een marktpartij. Het betekent dat we de definitiefase afronden en de ontwerpfase starten. De bestemmingsplanwijziging voor de gekozen locatie van het Zwembad van de Toekomst bereiden we voor. De onderzoeken die daarvoor nodig zijn, zijn in 2021 afgerond. De omgevingsdialogen starten in 2022. Er is een projectleider gebiedsontwikkeling gestart.

Osse Sportakkoord

Binnen het Osse Sportakkoord zijn we bezig met de uitwerking van de diverse programma's. We willen zo werken om aan de ambities voor 2025. We hebben in 2021 en 2022 tijdelijke middelen voor de programma's Buiten spelen is buiten Bewegen en Vitale Sportverenigingen. Nog in 2021 stellen we het beleidskader Vitale Sportverenigingen vast. De COVID-19 crisis heeft aangetoond hoe belangrijk voldoende bewegen is voor mensen. We willen daarom de financiering van deze programma's doorzetten na 2022. Daarvoor kijken we naar mogelijkheden binnen de begroting van het lokale sportbeleid.
In 2021 is de verbinding gemaakt met het nationale preventieakkoord om zo de bewustwording van de gevolgen van roken, drankgebruik en overgewicht te vergroten. In 2022 loopt de rijksfinanciering van het programma GIDS (Gezond in de Stad) af. Ook hier hebben we de ambitie om dit succesvolle programma met lokale financiering voort te zetten.

Vitale Verenigingen

Het beleidskader Vitale Sportverenigingen ontwikkelen we verder. Tot eind 2022 zijn er in de begroting middelen gereserveerd voor de coördinatie van de uitvoering van dit beleidskader. Het beleidskader is onderdeel van het Osse Sport Akkoord dat tot 2025 doorloopt. Op basis van een evaluatie komen we met vervolgvoorstellen.

Sportaccommodaties

- We gaan een onderzoek uitvoeren naar clustering tennisvereniging VIP en voetbalvereniging Herpinia op sportpark Wilgendaal (Herpen): VIP en Herpinia willen op sportpark Wilgendaal samen met andere maatschappelijke organisaties intensief samenwerken. Hiervoor hebben de clubs het visiedocument 'Samenwerken aan een vitale vereniging Herpen' geschreven. We onderzoeken de haalbaarheid van een mogelijke clustering op het sportpark.
- De capaciteitsproblemen bij voetbalvereniging Margriet pakken we aan door de aanleg van een kunstgrasveld op sportpark Amstelhoef.
- Ook zijn we aan de slag met een onderzoek naar toekomstscenario's voor sporthal Hoge Graaf in Ravenstein.

- We nemen ontwikkelingen op het gebied van bewegingsonderwijs, sport en bewegen zoveel mogelijk mee in de nieuwbouw. Voorbeelden hiervan zijn de gymzalen Ruwaard II, Verdistraat, Grindlaan en Krakenburg en sportzaal Ussenstelt.
- Sporten en bewegen in de openbare ruimte: Mensen willen steeds meer buiten verenigingsstructuren om en onafhankelijk van plaats- en tijd sporten. We zien nieuwe beweegvormen ontstaan, veelal in de openbare ruimte. Soms zijn hiervoor nieuwe faciliteiten nodig, maar er zijn ook mogelijkheden om bestaande voorzieningen breder te gebruiken. Initiatieven van inwoners die zelf een voorziening willen beheren zien we graag van de grond komen en faciliteren we waar mogelijk. We schakelen waar nodig met initiatieven uit "Mijn Buurt Oss".

Ontmoeten in Oss

(Ver)nieuwbouw wijk- of dorpshuizen

Wijk- of dorpshuizen spelen een belangrijke in al onze diverse gemeenschappen. Het is daarom belangrijk dat deze accommodaties goed zijn toegerust om ook goed te kunnen functioneren. We zijn met een aantal gemeenschapshuizen aan de slag om tot verbouw of nieuwbouw te komen. 't Slotje in Herpen, de Hille in Oss Noordwest, de Koppellinck in Geffen, VidiReo in Ravenstein, Ontmoeten in de NOK-gemeenschap en de Bongerd in Macharen. We zetten onverminderd in om samen met al deze gemeenschappen tot een goede uitwerking en realisatie te komen binnen de kaders die de raad ons heeft gegeven.
We gaan ook een haalbaarheidsstudie uitvoeren naar een gezamenlijke accommodatie voor Ontmoeten in Oss Zuid in samenwerking met Cito en scouting Titus Brandsma.

Laagdrempelig Ontmoeten

In 2021 zijn we begonnen met het implementeren van de door de raad vastgestelde visie op laagdrempelig ontmoeten "Thuis in de Buurt". De provinciale ondersteuningsorganisatie 't Heft' heeft een leertraject voor gemeenschapshuizen opgezet om te komen tot een programmering die afgestemd is op de behoeften van de wijk/dorp. Waar ligt nu precies de behoefte van de buurt en hoe krijgen we antwoord op deze vraag? Hoe kunnen we wijkgericht samenwerken? Hier doen vijf à zes Oss wijk- of dorpshuizen aan mee. Ook maken we van hieruit de verbinding met de Wijkfoto/Wijkagenda. Diverse werkgroepen zijn aan de slag om onderwerpen verder uit te werken. De praktijkervaringen van De Haard in de Ruwaard (die vooruitloopt op diverse ontwikkelingen) helpen ons hierbij.
Ook verdiepen we ons in de mogelijkheden van het sturen op maatschappelijk rendement voor de exploitatie van gemeenschapshuizen. Hiervoor organiseren we diverse leersessies.

Cultuur

Warenhuis

Eind 2020 is het rapport van de Kwartiermaker besproken in de raadscommissie. De raadscommissie heeft duidelijk richting gegeven op terreinen als beheer en organisatie, verbinding met het onderwijs en de centrale rol van Bibliotheek Oss (inclusief Stadsarchief Oss). We werken deze richting verder uit naar een duidelijk profiel met bijpassende programmering met Bibliotheek Oss als kartrekker en centrale speler in het Warenhuis.

Theater De Lievekamp / Raadhuislaan

Met het vaststellen van de kaders in de vorm van het positioneringsonderzoek naar theater De Lievekamp heeft de gemeenteraad het mogelijk gemaakt een vervolgstap te zetten in de voorbereiding van renovatie/(ver)nieuwbouw. De gemeenteraad stemde tevens in met een haalbaarheidsonderzoek naar een gebiedsontwikkeling op Raadhuislaan Zuid. We onderzoeken nu samen met de eigenaar van Raadhuislaan 4 en Theater De Lievekamp of een totale gebiedsontwikkeling kansrijk is. Dit biedt kansen op het gebied van wonen, werken en cultuur. We nemen in deze ontwikkeling de huisvesting van Muzelinck (als medebewoner van het pand van theater De Lievekamp) uiteraard mee. De gemeenteraad besluit over de te zetten vervolgstappen inclusief de financiële consequenties die uit het haalbaarheidsonderzoek komen.

Collectiebeheer

We zijn als gemeente eigenaar van een streekhistorische en kunsthistorische collectie. Als eigenaar hebben we de verantwoordelijkheid om deze collectie goed te beheren en te onderhouden. Alleen op die manier kunnen we deze collectie ook goed ontsluiten voor onze inwoners en publiek van buiten onze gemeente. Dit beheer en onderhoud hebben we uitbesteed (aan Museum Jan Cunen en Stadsarchief Oss). We concluderen dat we het beheer en onderhoud op sommige punten niet goed hebben geactualiseerd. Om onze collectie goed te kunnen ontsluiten en deze goed toegankelijk te houden voor onze inwoners zijn feitelijk extra financiële middelen nodig. We gaan zoeken naar mogelijkheden om dit binnen het programma op te lossen.

Evenementen/verenigingen/subsidies

Ook dit jaar is het een bijzonder jaar, waarbij veel evenementen geen doorgang konden vinden. Het ziet er nu naar uit dat in het najaar weer meer mogelijk is op dit vlak. Veel is al doorgeschoven naar de tweede helft van dit jaar. Daarbij zullen we er goed op moeten letten dat er voldoende spreiding blijft van de evenementen. Daardoor kan het noodzakelijke toezicht ook gewaarborgd blijven en is de eventuele belasting voor de omgeving beter gespreid.

Programma 4. Dynamisch stadscentrum

1. Wat willen we bereiken?

Een gemeente als Oss heeft een bruisend centrum nodig, daar zijn we het allemaal over eens. Een centrum voor inwoners uit de eigen gemeente en bezoekers uit de regio. Dit aantrekkelijke centrum bestaat uit een mix van winkels, horeca, wonen, dienstverlening, cultuur, werken en andere functies die publiek aantrekken. Door deze mix versterken we de ontmoetingsfunctie van het centrum voor onze inwoners.

Dat willen we bereiken door in te zetten op een ruimtelijk compact(er) centrum, met een meer gevarieerd aanbod (naast winkels en horeca ook andere activiteiten zoals cultuur en wonen) in een eigen authentieke sfeer. We zetten ons in voor de nieuwe ontwikkeling van het Walkwartier. Daarnaast hebben we oog voor vergroening om het hart als verblijfsgebied aantrekkelijker te maken. Een levendig en verrassend centrum vraagt blijvende aandacht en inspanningen van alle partijen; vastgoedeigenaren, ondernemers, bezoekers, bewoners en de gemeente. We hebben grote waardering voor ondernemers en pandeigenaren die hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

De visie op het centrum van Oss staat in de Koers Stadshart Oss. Het dynamische stadscentrum is veel groter dan het 'stadshart' zoals in de Koers Stadshart beschreven. In de ring rond het stadshart vindt in de komende jaren een transformatie plaats; aan de Raadshuislaan, rondom het station, het golfbad en op het bedrijventerrein Euterpelaan. Wij geven in dit programma prioriteit aan het stadshart om zo de realisatie van de Koers mogelijk te maken. Bereikbaarheid is toegevoegd aan de speerpunten.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Realisatie Walkwartier met Warenhuis

De ontwikkeling van het Walkwartier draagt bij aan een toekomstbestendig centrum, een levendig centrum met een versterkte ontmoetingsfunctie gericht op beleving, verrassing en sfeer. We hebben belangrijke stappen gezet naar de realisatie van het Walkwartier. Zo is het bestemmingsplan vastgesteld. Daarnaast is er een strategische werkgroep voor het Warenhuis die werkt aan de doorontwikkeling van het concept, de programmering etc. Zijn we in gesprek over het herinrichten van het TBL terrein. Ook is gestart met de sloop van het voormalige V&D gebouw en het OCP gebouw. Kortom alles is erop gericht om eind 2021 te starten met de bouw van het Walkwartier.

De huiskamer van Oss

In de Koers wordt het stadshart aangeduid als 'de huiskamer'. Een plek waar alle publieksgerichte functies, commercieel maar ook niet-commercieel te vinden zijn, waar evenementen plaats vinden, waar Ossenaren elkaar spontaan tegenkomen of met elkaar afspreken en waar mensen wonen, werken en recreëren. Helaas konden in het afgelopen jaar en ook nu geen evenementen en ontmoetingen hier plaats vinden vanwege COVID-19.

Maar dat gaat veranderen. Intussen is het nieuwe evenementenbeleid vastgesteld. Voor de Heuvel, de Eikenboomgaard werken we locatieprofielen uit. We willen de Taskforce Stadshart gelden continueren. De Taskforce Stadshart bestaat sinds 2015. De gemeente werkt in deze samen met de centrumondernemers en vastgoedeigenaren. Met veel energie van ondernemers en extra middelen van de gemeente hebben we het centrum al veel impulsen gegeven. We zetten de gelden in voor projectmatig extra activiteiten voor communicatie en de evenementen coördinator, die door CMO is ingehuurd. We maken ons zorgen over de overlast die scooters geven in het centrum. We bekijken of cameratoezicht op kentekens van scooters kan helpen.

Transitieopgave en leegstand

We willen het stadshart van Oss aantrekkelijk, levendig en verrassend houden. Dit doen we voor een deel door het stadshart compacter te maken. We zetten in op een gevulde pit met centrumfuncties en op transformatie van de schil naar een aantrekkelijk stedelijk woon-werkmilieu. Dit is een aanzienlijke transitieopgave. Om de transitie in gang te zetten gaat een coach voor een periode van drie jaar ondernemers en vastgoedeigenaren benaderen. Hierbij kan de coach gebruik maken van regelingen; gericht op het verplaatsen van winkels naar de pit en het transformeren van deze leegkomende panden naar een stedelijk woon-werkmilieu. Meer woningen en (in mindere mate) bedrijvigheid hebben een positieve impact op levendigheid van het stadshart.

Voor de transitieopgave is de inzet van de vastgoedeigenaren in het stadshart belangrijk. Een aanbeveling uit het rapport 'Stadshart Oss 2025' is dat de vastgoedeigenaren zich verenigen in een vastgoedcollectief. Het collectief kan als partner van de gemeente Oss acteren, met als doel het stimuleren van de verdere ontwikkeling van het stadshart. De eerste stappen om te komen tot een vastgoedcollectief worden gezet door de vastgoedeigenaren, onder begeleiding van CMO en de gemeente.
Daarnaast gaan we door met het ondersteunen van Gevelverbetering en de aanpak Volop. Volop bemiddelt een tijdelijke invulling met verrassende, lokale initiatieven voor leegstaande panden.

Wonen en groen rondom het stadshart
In het kader van de beleidsnotitie "Vergroenen stadshart Oss" werken we de komende jaren aan een aantrekkelijk en leefbaar centrum door vergroening. Dit draagt bij aan een betere leefomgeving. Maar draagt ook bij aan klimaatrobuustheid en biodiversiteit van de gemeente. In juni starten de werkzaamheden op het plein bij Terwaenen. Aansluitend wordt de pit (Heuvel, Heuvelstraat, Kruisstraat) aangepakt. Momenteel voeren we gesprekken, met o.a. de ondernemers, over de inrichting van de Heuvel. De werkzaamheden op de Heuvel gaan in het najaar plaatsvinden. Verder werken we in de projecten Raadhuislaan, Euterpelaan en Fraterspark aan een nieuw woonmilieu in het groen, aansluitend op de structuur van het stadshart. En we stimuleren wonen in het centrum met de gelijknamige subsidieregeling. Pandeigenaren in het centrum ontvangen daarbij subsidie om hun winkel- of horecapand om te bouwen naar één of meer woonruimten.

Bereikbaarheid
Een goede bereikbaarheid draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het centrum. In programma 7. Mobiliteit beschrijven we wat we doen om de bereikbaarheid in Oss, en dus ook het Osse centrum, te verbeteren en om kansen voor duurzame mobiliteit te benutten.
Zo werken we aan een goede doorstroming op ons hoofdwegennet (waaronder ook de centrumring), en aan voldoende parkeergelegenheid in het centrum. We hebben oog voor de effecten van de transitie van winkels naar wonen op de parkeervraag en parkeerdruk. Naast goede autobereikbaarheid zoeken we naar kansen voor andere, meer duurzame vormen van vervoer. In het centrum gaat het om onder meer plaatsen van deelauto's, verbeteren van fietsroutes naar en rondom het centrum, voldoende en veilige fietsenstallingen in het centrum, en een aantrekkelijke (loop)route naar het station (knooppunt van openbaar vervoer). De kwaliteit van station en stationsomgeving als knooppunt van openbaar vervoer laat te wensen over. Ook de barrièrewerking van het spoor voor de bereikbaarheid binnen het stedelijke gebied verdient aandacht, net als de veiligheid.

Programma 5. Zuinig op ons klimaat

1. Wat willen we bereiken?

De klimaatverandering vraagt versneld om ingrijpende maatregelen. De (inter)nationale afspraken daarover stellen de overheden op alle niveaus voor zware opgaven. We verwachten bijstellingen in de nieuwe kabinetsperiode.
In Oss nemen we onze bijdrage uiterst serieus. We willen op z'n minst voldoen aan wat van hogerhand is opgelegd met betrekking tot o.a. waterveiligheid, klimaatadaptatie, CO2 reductie, energie, circulariteit, natuur/biodiversiteit. Daarnaast richten we ons op enkele specifieke onderwerpen waaronder het Schone Lucht Akkoord en de transitie van de landbouw. In onze aanpak kijken we steeds realistisch naar onze invloedssfeer, beschikbare technische mogelijkheden, consequenties, draagvlak en draagkracht binnen de samenleving.
De klimaatmaatregelen gaan over het nu en over het straks voor de generaties na ons. Des te belangrijker is het dat wij de jeugd betrekken bij onze aanpak. Wij zien klimaateducatie dan ook behorend tot onze core business als gemeente. Daarop zullen wij versterkt inzetten.

Voor een duurzame, groene, gezonde en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte zetten we in op leefbaarheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid, veiligheid, en efficiency. Maatschappelijke opgaven voor de openbare ruimte komen samen in een integrale aanpak van inrichting, beheer en onderhoud.
We zetten in op reductie en circulariteit van grondstoffen. Afvalverwerking is een van de onderdelen daarvan.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Energietransitie

Onze ambitie met de energietransitie is al jaren een veel bediscussieerd thema in de gemeenteraad. Via raadsbesluiten is de oorspronkelijke ambitie bijgesteld en vertaald naar concrete doelstellingen. Daarbij sturen we op de samenhang van de 3 verschillende onderdelen: energiebesparing, energieopwekking en warmtetransitie.

RES Noordoost Brabant

De gemeenteraad heeft de RES-opgave geaccepteerd. Onder de voorwaarde dat wij niet meer energie opwekken dan nodig is voor onze eigen gemeente. Als toch wordt gevraagd meer te doen voor de regio of voor andere gemeenten, behoeft dat een uitspraak van de gemeenteraad.
Voor Oss betekent dat :

- Reductie CO2 emissie : 49% in 2030 in vergelijking tot 1990
- Energietransitie : ons deel van het RES-bod is :
    - Besparing : 11% in 2030 in vergelijking tot 2017
    - Grootschalige opwekking : 0,93 PJ duurzame energie in 2030; vergund in 2025
    - Volledig energieneutraal in 2050
- Warmtetransitie
    - 7.500 Aardgasvrije woningen in 2030 en volledig afgekoppeld van het gasnet in 2050

1. Energiebesparing

- Hoewel er in toenemende mate initiatieven worden genomen gericht op energiebesparing, is de doelstelling van 11% netto besparing ambitieus. We zien namelijk tegelijkertijd een nieuwe groeiende behoefte aan energie.
- Het Uitvoeringsprogramma Energiebesparing 2019-2023 is door de raad uitvoerig bediscussieerd en uiteindelijk goedgekeurd. Daarmee is bepaald welke activiteiten wij oppakken en hoe wij dat doen. Voor de realisatie van de doelstelling hanteren wij een doelgroepgerichte aanpak. We houden daarbij steeds de balans voor ogen tussen benodigde inspanning en het te bereiken resultaat.

2. Energie-opwekking

- Afhankelijk van de besluitvorming door de Raad van State en de inzet van de initiatiefnemers worden in 2022 windpark E/dG en zonneveld de Mun gerealiseerd. Dat levert een substantiële bijdrage aan de energie-opwekking op eigen grondgebied.
- Dat geldt ook voor de gerealiseerde SDE+ zon-op-dak projecten van bedrijven voor zover het verder gaat dan eigen energiebesparing dwz dat meer energie wordt opgewekt dan nodig is voor het eigen gebruik.

- Met de Nota Grootschalige opwekking van zonne-energie en de bijstelling op basis van evaluatie is het kader geschetst voor nieuwe zonne-energie projecten. Overigens verwachten wij dat de netwerkproblematiek een rem zal zetten op nieuwe initiatieven.
- Op 28 januari 2021 heeft de gemeenteraad besloten om onze voor 2030 resterende RES-energieopgave te gaan realiseren door middel van windmolens in de Geffense en Lithse polder. En dus niet (ook) door grote zonnevelden in deze polder en/of door windmolens op Stijbeemden. Daarbij gaat de gemeente zich maximaal inspannen om de afstand van de bebouwde kommen tot de windmolens zo groot mogelijk te laten zijn, met als uitgangspunt 2 kilometer. Als dat laatste niet mogelijk blijkt, gaat de gemeenteraad zich nader beraden. Dat kan ook betekenen dat gekeken wordt naar mogelijkheden voor invulling van 50 hectare zonnevelden buiten de Geffense en Lithse polder. Om een goed beeld te hebben van de werkelijke restopgave wordt die opnieuw berekend per 1 januari 2022.
- Met de afschaling van de omvang van het windinitiatief in de Duurzame Polder is opnieuw de vraag gerezen wie het bevoegd gezag is voor de behandeling van het initiatief van het Windcollectief. En hoe de 3 partijen, te weten de partijen gemeenten Oss, Den Bosch en de provincie Noord-Brabant, verder gaan in hun samenwerking. Wij verwachten dat dit in het derde kwartaal van dit jaar zal zijn uitgelijnd. De uitkomst zal sterk bepalend zijn voor onze aanpak en de daarmee gemoeide investeringen.

3. Van het gas af

- Nieuwbouw is inmiddels verplicht gasloos. Later dit jaar presenteren wij de concept Transitievisie Warmte die volgens landelijke voorschriften in 2021 moet worden vastgesteld. Daarbij werken we intensief samen met o.a. de woningcorporaties. Voor de bestaande bebouwing is dit onderdeel van de energietransitie als het ware de olifant in de kamer. De consequenties hiervan landen direct op iedere individuele keuken- en bestuurderstafel.
- Onze ambitie op dit onderdeel is beperkt. We doen wat we moeten doen en dat doen we goed. We haken aan op wat al staat te gebeuren. We verwachten in de komende jaren nieuwe inzichten die gaan helpen. We volgen goed wat er op dit terrein gebeurt. Met ons energiebesparingsprogramma leggen we de link met de warmtetransitie door in te steken op reductie van het gasgebruik o.a. door het stimuleren van ander gedrag, isoleren en elektrisch verwarmen.

Samenwerking

Samenwerking is belangrijk op dit complexe terrein. We werken samen in RES-verband en vervullen daarin een voortrekkersrol. We hebben met de woningcorporaties een Duurzaamheidsakkoord gesloten en meerjarige prestatie-afspraken gemaakt. We zijn actief in het Duurzaamheidsberaad van de G40, mede vanuit de bijzondere samenstelling van onze gemeente met haar 3 gebieden waardoor vele energievraagstukken bij ons samenkomen. In de Duurzame Polder werken we samen met Den Bosch en de provincie Noord-Brabant. Ook het Rijk en het Nationaal Programma RES zijn hierbij betrokken.

Begrotingsconsequenties

Onderzoeksrapporten laten steeds weer zien dat de energietransitie in Nederland stagneert. Het beroep dat op gemeenten wordt gedaan, overstijgt de benodigde instrumenten zoals expertise, geld, personele capaciteit en mandaat. Bovendien is de voedingsbodem voor maatregelen bij het publiek en bedrijven maar matig vruchtbaar.
Om onze doelstellingen te kunnen realiseren, zijn extra geld en personele capaciteit nodig. Afwachten is wat het Rijk aan extra middelen voor uitvoering van de RES-sen, voor energiebesparing, duurzame opwek en de warmtetransitie gaat bijdragen. De vertraging in de realisatie van windpark Elzenburg/de Geer betekent dat wij pas later de beschikking krijgen over de middelen uit het Duurzaamheidsfonds.
Voor wat betreft de personele capaciteit moeten we er rekening mee houden dat het hier om nieuwe uitdagingen gaat waarmee in gemeenteland nog weinig ervaring is opgedaan en dat de arbeidsmarkt ook op energiegebied overspannen is.

Grondstoffentransitie

De neveneffecten van onze consumptiemaatschappij en grondstoffenschaarste zijn onderwerpen die groeiende aandacht trekken en tot overheidsmaatregelen leiden. We zetten in Oss al langer in op de zogenoemde Ladder van Lansink: reduce, re-use, recycle. Daarmee verbinden we de opgave aan de voor- en achterkant.

Afvalinzameling

We werken stapsgewijs toe naar een bestendig inzamelsysteem waarmee we de landelijke afvaldoelstellingen halen. We streven naar een zo hoog mogelijk milieurendement en een goed serviceniveau voor onze burgers, tegen zo laag mogelijke kosten met kostendekkende tarieven. Per 1 januari 2022 zetten we een volgende stap met het invoeren van een vorm van Diftar (betaling per lediging). Daarnaast gaan we dan ook de pilot 2-2-2 uitvoeren. In het najaar evalueren we de resultaten.

Met een aantal andere gemeenten doen we vervolgonderzoek naar nascheiding als aanvulling op bronscheiding. Dit richt zich met name op restafval afkomstig uit hoogbouw en stedelijke gebieden. Gelet op de huidige marktomstandigheden wordt gekeken naar een eventuele exploitatie en realisatie van een nascheidingsinstallatie (NSI) in Oost-Brabant. De eerste gedachten zijn dat met nascheiding zo'n 15-30% meer herbruikbare grondstoffen kunnen worden gerealiseerd.

Circulaire economie

We gaan met het bedrijfsleven in gesprek over hoe we de afspraken uit het Grondstoffenakkoord vertalen naar Oss. Een en ander wordt uitgewerkt in het programma Vitale Economie (programma 6). We pakken samen met het bedrijfsleven de plasticproblematiek aan.

Openbare ruimte

We hechten aan een aantrekkelijke, duurzame, groene, gezonde, veilige openbare ruimte. Dat is onderdeel van ons visitekaartje. In de inrichting daarvan houden we rekening met de eisen van de tijd en zoeken we naar toekomstbestendigheid. Noodzakelijk groot onderhoud en vervanging vragen om een groeiend budget en bieden kansen om opgaven voor klimaat, biodiversiteit, energie en mobiliteit te combineren. Betrokkenheid en zorg van inwoners voor de eigen woonomgeving vinden we belangrijk. We stimuleren en faciliteren inzet hierop, onder andere via de website https://www.mijnbuurtoss.nl.

Veilige en gezonde leefomgeving

Een goede bewaking en borging van de kwaliteit van bodem, water en lucht vinden we een belangrijke basisvoorwaarde voor een veilige en gezonde leefomgeving. De invoering van de Omgevingswet, veranderende bodemtaken en actualiteit vragen meer aandacht en inspanning op projecten en op de vertaalslag van wet- en regelgeving dan beschikbaar. Een herijking op personele inzet voor de milieu-thema's lucht, geur, geluid, externe veiligheid, bodem en water is nodig.

Klimaatrobuuster en meer biodiversiteit

We anticiperen op klimaatverandering en houden rekening met een toename van extreme regen-, hitte- en droogteperiodes. Generiek betekent dat meer aandacht voor klimaatrobuust bouwen en (her)inrichten en meer ruimte en aandacht voor water en groen in nieuwe en bestaande wijken. We hebben hierbij ook aandacht voor verbetering van de biodiversiteit door meer natuurinclusieve inrichting. Via de maatregelen in het integraal Uitvoeringsplan (IUP) krijgt dit invulling. Als uitwerking van de routekaart Groen Blauw Natuur voeren we versterking van het bomenbestand uit, verkennen we uitbreiding van het natuurnetwerk en brengen we kansen voor natuurinclusiviteit in beeld.

We zetten in op klimaatbewustzijn en gezondheid met handelingsperspectief en concrete acties voor meer groen en water en minder verstening. Inwoners, instellingen en bedrijven hebben met veel eigen bezit ook een belangrijke eigen rol hierin. We stimuleren groene daken, vergroening en afkoppelen van regenwater (Steenbreek acties, subsidieregeling As50+ gemeenten en waterschap Aa en Maas enz.).

Voor verbetering van de waterveiligheid vanuit de Maas wordt via het project Meanderende Maas de verdere voorbereiding voor uitvoering afgerond. Uitvoering start in 2023. Vooruitlopend daarop wordt dit jaar gestart met de werkzaamheden voor de meander Diemen-Deden. Een verkenning voor de aanpak van het traject Cuijk-Ravenstein wordt begin 2023 met de vaststelling van een voorkeursalternatief afgerond. In al deze trajecten zoeken we naar koppelkansen.

Programma 6. Vitale economie

1. Wat willen we bereiken?

Binnen het programma Vitale Economie staat toekomstbestendige werkgelegenheid en toekomstbestendige economische structuur voor de inwoners van Oss centraal. Want het hebben van werk stelt mensen in staat om hun bestaan zelf vorm te geven en mee te doen in de maatschappij. Met de COVID-19, waarvan we het effect op de werkgelegenheid op dit moment nog niet in de volle omvang kunnen overzien, is deze opgave actueler dan ooit. Hoewel de klappen tot nu toe nog mee lijken te vallen, weten we niet welke golf er nog komt wanneer bijvoorbeeld de COVID-19 steun van de Rijksoverheid stopt.

Randvoorwaarde voor duurzame economische ontwikkeling en werkgelegenheid is een arbeidsmarkt die goed functioneert en aansluit bij de vraag en ontwikkelbehoefte van het bedrijfsleven. Ook het versnellen van de transitie naar een circulaire economie en het verminderen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is belangrijk. Zo snijdt het mes aan twee kanten; nieuwe ontwikkel- en groeikansen voor onze bedrijven én een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Wij vinden het belangrijk dat nieuwe én al in Oss gevestigde bedrijven hier goed uit de voeten kunnen. Daar richten we onze acquisitie op en ook ons accountmanagement. Oss is dé maakstad in de regio Noordoost Brabant en daar zijn we trots op. Onze opgave is het om samen met het bedrijfsleven, het onderwijs en de regio telkens weer te komen tot vernieuwingen en zo te bouwen aan een vitale economie, klaar voor de toekomst. Daarom zijn we ook zeer actief in Oss en in de regio op het gebied van economische structuurversterking. In Oss met de Kracht van Oss, en de Talentencampus, bijvoorbeeld met Learning Communities. In de regio via Regio Noordoost-Brabant (RNOB), Agrifood Capital (AFC), Vijsterren Logistiek en Ondernemerslift+ bouwen we aan een economische profilering en ontwikkeling van sectoren die toekomst hebben op zowel economisch als duurzaamheidsvlak. Via AFC en de regiodeal komen er ook middelen beschikbaar voor deze structuurversterking. Overheid, onderwijs en ondernemers (3O) werken daarbij nauw samen. Meer daarover is te vinden in programma 10. In samenwerking met 's-Hertogenbosch en Bernheze werken we aan de ontwikkeling en realisatie van een duurzaam bedrijventerrein Heesch-West voor Logistieke en grootschalige bedrijven en bedrijven in de sector Life Sciences. Ons paradepaardje op het gebied van sectorenbeleid blijft Life Sciences en de verdere doorontwikkeling van Pivot Park. Daarom willen we van 2022/2023, met de terugkeer van Organon in Oss en de historische betekenis van Farma en life sciences voor Oss, een bijzonder jaar maken.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Ruimte voor bedrijven

We willen voldoende ruimte voor bedrijven in Oss en de regio creëren. Door tijdig in te spelen op de vraag zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin creëren we ontwikkelkansen voor bedrijven in Oss. Daarbij zijn voorzieningen genoemd in programma 7 zoals haven, spoor en infrastructuur belangrijk. Ook spelen de bedrijventerreinen een belangrijke rol, omdat 42% van de werkgelegenheid in Oss op bedrijventerreinen zit. Vorstengrafdonk is een up-to-date bedrijventerrein. Heesch-West, Pivot Park, maar ook het multimodaal ontsloten terrein aan de haven van Oss hebben potentie om zich verder door te ontwikkelen tot duurzame en toekomstbestendige terreinen die veel werkgelegenheid bieden. Op Moleneind onderzoeken we concreet stappen op gebied van verduurzaming.
We zien dat voor bedrijven het vinden van passende ruimte onder druk staat. Daar zetten we komende periode fors op in. Natuurlijk moet er ook buiten de bestaande bedrijventerreinen ruimte zijn om te ondernemen. Daarbij kijken we vooral naar mogelijkheden en werken de gedachte voor het juiste bedrijf op de juiste plaats verder uit. Of het ODE (Onderzoekscentrum Duurzame Eiwitten) daadwerkelijk in Oss landt is niet zeker. Dat is mede afhankelijk van de investeringsbereidheid van de sector. Het haalbaarheidsonderzoek loopt nog.
Inmiddels staan er echter alweer nieuwe ontwikkelingen op stapel bijvoorbeeld op het gebied van duurzame verpakkingen. Dit koppelen we ook aan het circulair Food Centre in Meierijstad. Zo blijft Oss verbinden en innoveren.
De toename van bedrijven en groei van bedrijventerreinen, vergroot de vraag naar arbeidskrachten. Voor de economische ontwikkeling is het van belang om voldoende arbeidskrachten beschikbaar te hebben in Oss. Arbeidsmigranten zijn hiervoor een oplossing. Tegelijkertijd brengt dit andere vraagstukken rondom huisvesting en veiligheid met zich mee. Plannen hiervoor zijn opgenomen in programma 2. Werk, inkomen en onderwijs.

Aantrekken en behouden van talent

Om koploper te blijven in de verschillende economische sectoren in Oss is het aantrekken en behouden van talent voor de bedrijven belangrijk. Naast een aantrekkelijk woon- en leefklimaat met voorzieningen als een centrum en levendig verenigingsleven is onderwijs op alle niveaus daarvoor vaak cruciaal. Oss beschikt wel over een instelling voor MBO, die zij heel graag wil behouden en waarvoor inzet wordt gepleegd via programma 2. Zij beschikt echter niet over een hoger onderwijsinstelling. Daarom maken we binnen dit programma 6 extra werk van het aantrekken en interesseren van studenten en hoger opgeleid talent voor het lokale bedrijfsleven in Oss. Hoger opgeleid talent brengt nieuwe kennis, die nodig is om te innoveren en te verduurzamen. Maar ook om groei mogelijk te maken, zoals in de sector Life Sciences.

De vraag en het aanbod van personeel moeten bij elkaar aansluiten. Dit is een samenspel tussen arbeidsmarkt, onderwijs, bedrijfsleven en een aantrekkelijke leefomgeving. De talentencampus, de gemeente en het bedrijfsleven spelen hierin een belangrijke rol. Het gezamenlijke initiatief om een lerende stad te willen zijn op alle niveaus krijgt steeds meer vorm.

Transitie naar een circulaire economie

Om in 2050 energieneutraal en volledig circulair te zijn moeten nog grote stappen worden gezet. Door te faciliteren en stimuleren dagen we het Osse bedrijfsleven uit hierin stappen te zetten en tot nieuwe businessmodellen te komen. Hierin speelt de inzet van de Kracht van Oss een belangrijke faciliterende rol.

Topsectoren

Voor een vitale economie is een diversiteit aan economische sectoren nodig zodat economie weerbaar en minder kwetsbaar is in tijden van crisis. Dat betekent dat we in onze dienstverlening oog moeten hebben voor alle ondernemers, groot en klein, om daarmee netwerken te bouwen en te onderhouden. Er zijn echter 3 landelijk als zodanig erkende topsectoren prominent aanwezig in Oss die op regionaal/landelijk niveau aandacht krijgen en in de picture staan in het kader van een vitale economie. Deze krijgen om die reden in Oss extra aandacht o.a. via portfolio's en social media. Dat zijn Life Sciences, Logistiek en Agrifood. Daarnaast wordt in Oss de sector bouw en installatie ook nadrukkelijk genoemd en herkend als topsector en krijgt deze sector om die reden ook die bijzondere aandacht. We blijven Oss profileren als maakstad.

Programma 7. Mobiliteit

1. Wat willen we bereiken?

Oss is goed aangesloten op de landelijke infrastructuur. Via het spoor, de Maas en het rijkswegennet (A50/A59) zijn we goed bereikbaar. Deze bereikbaarheid willen we waarborgen, ook als de stad zich verder ontwikkelt. Het is daarbij van belang om zowel de individuele als de collectieve verplaatsingen goed te faciliteren. We beschouwen de mogelijkheden om ons te verplaatsen als vanzelfsprekend. Een goede bereikbaarheid stelt ons in staat te werken, te recreëren, voor onszelf en anderen te zorgen. Maar onze verplaatsingen kunnen ook onwenselijke effecten hebben in onze omgeving, zoals onveiligheid en overlast in de vorm van geluid of parkeerdruk. De COVID-19 crisis heeft laten zien dat verplaatsingen ook niet altijd nodig zijn of op een andere, alternatieve manier kunnen. In Oss willen we de verplaatsingen mogelijk maken maar wel met een goede balans tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Waarborgen van de bereikbaarheid

Om een goede bereikbaarheid te waarborgen werken we verder aan de aanpak van de knelpunten op de A50 en aan een betere doorstroming op de hoofdwegen. Hierbij vinden we het ook belangrijk om te onderzoeken of we de veiligheid op en rond het spoor te verbeteren en de barrièrewerking van het spoor te verminderen. Ook vinden we een verbetering van de kwaliteit van de stations belangrijk, net als een comfortabel fietsroutenetwerk en goede bereikbaarheid van het centrum.

- Aanpak doorstroming op de A50/knooppunt Paalgraven: we blijven aangehaakt bij het MIRT-onderzoek en nemen deel aan de Corridoraanpak A50 voor flankerende maatregelen.
- Bereikbaarheid Oss-Noord: we bereiden de uitvoering van fase 1 en 2 van de ontsluitingsweg Oss-Noord voor.
- Doorstroming hoofdwegennet: we brengen de toekomstige knelpunten in ons wegennet in beeld, rekening houdend met grootschalige woningbouwontwikkelingen (onder meer Oss-West). Op basis van de knelpuntenanalyse doen we onderzoek naar een robuuste en duurzame ontsluiting voor Oss-West. Dit moet leiden tot een actualisatie van ons mobiliteitsplan, waarbij we ook de kansen voor duurzame mobiliteit meenemen.
- Verbeteren infrastructuur (MipMo/IUP): we voeren projecten uit die bijdragen aan de doelstellingen van ons mobiliteitsbeleid op het gebied van doorstroming, verkeersveiligheid en leefbaarheid. Denk hierbij aan de herinrichting van de Hertogensingel en Paganinistraat en een goede ontsluiting van het bedrijventerrein Vorstengrafdonk. Op de Dorpenweg nemen we maatregelen om de overlast van vrachtverkeer terug te dringen.
- Spoorzone: samen met andere partners zoals NS, Prorail provincie en Rijk verkennen we kansen en mogelijkheden om het gebruik van het spoor/de trein te verbeteren, de kwaliteit van de stations te verbeteren, de veiligheid op en rond spoor te verbeteren en barrièrewerking van het spoor in Oss te verminderen.

Waarborgen van de verkeersveiligheid en leefbaarheid

We streven naar minder of het liefst geen verkeersslachtoffers en ongevallen. Dit vraagt om de aanpak van onveilige of risicovolle locaties, maar ook om blijvende aandacht voor het gedrag van verkeersdeelnemers. We stimuleren het gebruik van de fiets, openbaar vervoer en andere vormen van duurzame mobiliteit, zoals deelauto's. Dit zorgt voor minder overlast in de vorm van geluidshinder, verbeterde luchtkwaliteit en lagere parkeerdruk. Bovendien dragen we zo bij aan een aantrekkelijker en gezonder leefklimaat.

- Openbaar vervoer: we zijn als een van de trekkers aangehaakt bij het provinciale/regionale proces rondom gedeelde mobiliteit (als vervolg op de huidige busconcessie). Hierbij komen ook onderwerpen als overstappunten voor vervoer (hubs), flex- en deelsystemen, Mobiliteit als Dienst aan de orde. De wijkbus in Oss is voor veel inwoners, met name ouderen, de enige manier om ergens te komen. Bovendien is het een plek om anderen te ontmoeten. We vinden het daarom belangrijk dat de wijkbus behouden blijft. We kijken op welke manier de wijkbus onderdeel kan worden van het systeem van gedeelde mobiliteit. Tot die tijd willen we de wijkbus net als afgelopen jaren blijven steunen in de vorm van een subsidie. Hiervoor vragen we extra middelen in de begroting.
- Fiets: we zijn aangehaakt bij het Nationaal Toekomstbeeld Fiets en kijken of we onze snelfietsroutes en het lokale fietsnetwerk moeten uitbreiden of aanpassen. Hierbij houden we ook rekening met de ontsluiting van nieuwe woonwijken en werklocaties. Zo willen we het Sibeliuspark en Talentencampus op een veilige manier verbinden door de aanleg van fietstunnels. We onderzoeken nog of het nodig is om één of twee fietstunnels te realiseren. Ook willen we het fiets parkeren goed faciliteren. We onderzoeken samen met Prorail wat er nodig is om de fietsenstalling bij het station op te waarderen.

- Gedragsprojecten en verkeerseducatie: We werken steeds meer vanuit de risicogestuurde aanpak, waarbij we kijken naar risicolocaties en risicodoelgroepen. Denk aan plekken waar de inrichting nog niet op orde is of waar te hard wordt gereden. Of aan projecten gericht op (oudere) fietsers of jongeren in het verkeer. Waar mogelijk pakken we thema's regionaal op (bijvoorbeeld projecten gericht op alcohol en drugs, afleiding in het verkeer).
- Parkeerbedrijf: De focus voor parkeren ligt op het gezond krijgen van de exploitatie van het Parkeerbedrijf. We kijken vooral of we de kosten voor het parkeerbedrijf kunnen beperken en onderzoeken de mogelijkheid van een scan auto bij de handhaving van het parkeren.
- Duurzame mobiliteit: we zien om ons heen de ontwikkelingen rondom dit onderwerp, denk aan elektrische voertuigen, deelmobiliteit, mobiliteit als dienst en de ontwikkelingen rondom schoon vervoer. We spelen hier op in door bij nieuwe ontwikkelingen te kijken naar kansen voor duurzame mobiliteit, door deel te nemen aan de pro-actieve uitrol van laadinfrastructuur in Brabant, en door het uitvoeren van gedragsprojecten, zoals de werkgeversaanpak.

Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss

1. Wat willen we bereiken?

De woningbouwopgave is groot. Dit geldt niet alleen voor Oss, ook regionaal en landelijk staat dit thema hoog op de agenda. Oss heeft veel te bieden voor de eigen inwoners en is met deze kwaliteiten ook interessant voor toekomstige inwoners vanuit een grotere regio. In het buitengebied loop je van de Maas via de polder naar de bossen. Wonen kun je in de historische kerkdorpen aan de Maas, in de landelijke kernen, de groene suburbane woonwijken en het stedelijk centrum. Oss vormt zo haar eigen streek met eigen kwaliteiten en voorzieningen en goede bereikbaarheid. In Oss voelen we veel urgentie om juist met deze kwaliteiten bij te dragen aan de grote woningbouwopgave. Daarom is in het coalitieakkoord afgesproken om in te zetten op verhoging van de jaarlijkse woningproductie en we zien dat we erin slagen om dit te realiseren. De komende jaren is het van groot belang om te blijven inzetten op de realisatie van voldoende en passende woningen, zowel via inbreidingslocaties als op een aantal uitbreidingslocaties. We nemen regie bij (grotere) woningbouwontwikkelingen en via de Intaketafel hebben we ook één loket waar we initiatieven voor o.a. woningbouw vanuit de samenleving beoordelen. Randvoorwaarden zijn voldoende capaciteit om deze ontwikkelingen vorm te geven en daarbij geldt dat het soms nodig is om keuzes te maken. Bij de programmabegroting komen we daar verder op terug.

De woningmarkt verandert qua behoefte. De vraag groeit nog steeds. Met als gevolg een groot woningtekort, sterk gestegen prijzen van bestaande huizen en van bouwkosten. Daarmee staat de primaire levensbehoefte van een passende woongelegenheid onder druk. Dat maakt "wonen" tot een van onze topprioriteiten. We streven naar een beter evenwicht tussen vraag en aanbod en daarom werken we op vele fronten aan de ontwikkeling van woningbouwplannen. We hebben extra aandacht voor wonen en zorg, betaalbaarheid en verduurzaming. We investeren in de voorbereiding op de Omgevingswet. Naast de wettelijke verplichting om aan deze wet te voldoen zien we de Omgevingswet als een kans om onze ambities waar te maken.

In woonvisie van 2020 zijn de volgende doelen beschreven:

- We zijn een complete woongemeente.
- We hebben een comfortabele woningvoorraad. Dat geldt voor nieuwbouw maar ook voor ontwikkelingen in de bestaande woningvoorraad, een voorbeeld is mantel(zorg)wonen. We signaleren dat daar veel behoefte aan is en we werken in 2021 verder aan een visie en beleid op Wonen, Welzijn en Zorg waar dit een onderdeel van is. We zorgen ervoor dat de woningen duurzaam en toekomstbestendig zijn, om de doelen uit het Klimaatakkoord te halen.
- Een (t)huis van alle groepen inwoners.
- We versterken de woonfunctie van Oss, ook in regionaal opzicht.
- We zorgen voor een aanpak ter versnelling van de woningbouwproductie en daaraan wordt invulling gegeven via de Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen.

We willen een vitaal en multifunctioneel buitengebied behouden, waarin een nieuw en duurzamer evenwicht ontstaat. Met een daarbij passende verbinding tussen stad en ommeland. Lange tijd was die relatie vanzelfsprekend. Maar ook die is onder druk komen te staan. In ons buitengebied vinden veel grote ontwikkelingen plaats. Rondom de agrarische sector, energie en waterveiligheid. Het is onze rol als gemeente om die ontwikkelingen een goede plek te geven. Per deelgebied onderscheiden we specifieke kwaliteiten, waarden en belangen. Op basis daarvan wegen we de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde af en benutten we de kansen die zich voordoen.
We moeten schakelen op 2 assen. Horizontaal hebben we het over de benutting en verdeling van de ruimte. In de verticale kolom hebben we te maken met de effecten van het gebruik op lucht, water (boven en onder de grond) en bodem. Die op hun beurt onder meer gezondheid en veiligheid raken.
We moeten keuzes maken voor beide assen afzonderlijk en vanuit hun onderlinge interactie. Niet alleen in ons eigen belang, maar ook in dat van de generaties na ons. Dit vraagt grote veranderingsbereidheid.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Voldoende en passende woningen

De woningmarkt maakt dat wij onze ambitie sterk hebben vergroot. De Taskforce Woningbouw en Bedrijventerreinen heeft de voorzet daarvoor gedaan die door de gemeenteraad is vastgesteld. De komende 15 jaar willen we 8200 woningen bouwen. Dit is 1900 meer dan de prognose voor de behoefte voor onze eigen inwoners want we willen met onze onderscheidende woonmilieus ook bijdragen aan de regionale opgave. Dit komt neer op de toevoeging van 500 tot 600 woningen per jaar. Naast inbreidingsplannen zetten we nu ook zwaar in op uitbreiding. Daarvoor hebben we door aankoop en gebruik te maken van de Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG)grootschalig grondposities genomen in Oss –West, Geffen en Ravenstein. De Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen is medio 2020 ingesteld om hier invulling aan te geven, zie ook speerpunt 3.
We ontwikkelen plannen zowel in het stedelijk gebied als aan de randen van de stad, in Ravenstein, Geffen en in de andere kernenclusters. Bestaande projecten lopen door. Piekenhoef bijvoorbeeld zal in 2021 zo goed als zijn afgerond. In Oijense Zij Noord is in 2020 de verkoop van woningen gestart en de voorinschrijving voor de koopwoningen in Walkwartier is medio 2021 van start gegaan onder grote interesse. In 2021 en 2022 werken we verder aan ontwikkeling van verschillende grotere projecten: Fratershof, Euterpelaan, Oss West, locatie Belastingkantoor, Raadhuislaan-Zuid, Geffen ’t Veld aan de oostkant van het dorp en aan ontwikkeling van het Stationskwartier Ravenstein. Het heeft onze prioriteit om voor de grotere locaties te komen tot plannen met een formele status waarvoor een bestemmingsplanprocedure kan worden opgestart. Voor de meeste van de genoemde ontwikkelingen zijn we daar goed mee op koers om na de zomer van 2021 formele procedures te kunnen starten. In 2022 worden een aantal procedures afgerond en komen we tot onherroepelijke plannen, waarna de realisatie van woningen kan starten. Naast grotere projecten wordt ook gewerkt aan planontwikkeling op maat op diverse kleinere locaties, vaak samen met de kernen zelf. Voorbeelden zijn te vinden in Macharen, Lithoijen, Herpen en Overlangel.

Van belang is per project het goede programma aan te bieden, in lijn met de uitgangspunten uit de Woonvisie die in 2020 is vastgesteld. In de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties is vastgelegd dat we bij uitbreidingsprojecten en grootschalige herontwikkelingen uitgaan van circa 30% sociale huur in het stedelijk gebied. We zetten, onder meer ter bevordering van doorstroming, ook in op een groter aandeel middeldure huurwoningen. In de kleine kernen zetten we o.a. in op kleinere woningen (inclusief appartementen), met name voor starters en voor ouderen. Aandachtspunt is de personele capaciteit om plannen te maken en om projecten te realiseren Ambtelijk kunnen we niet alles tegelijk doen. Ook de capaciteit van aannemers is beperkt. Per project kijken we goed naar welke rol we als gemeente het best kunnen vervullen en wat we over kunnen laten aan ontwikkelaars, particulieren en bouwinitiatieven. Dit past in de lijn van de Omgevingswet, waarin meer inspanningen van initiatiefnemers worden verwacht. Waar mogelijk ondersteunen we nieuwe woonconcepten.
Sinds eind 2020 worden in de Intaketafel, wekelijks initiatieven van o.a. particulieren gericht op woningbouw besproken. In die Intaketafel vindt een integrale beoordeling plaats op de wenselijkheid vanuit ons beleid, waardoor initiatiefnemers sneller duidelijkheid hebben over of en zo ja onder welke condities zij met hun plannen verder kunnen. Naast de intake van initiatieven is dit ook een centraal loket wat ons helpt om signalen of trends te herkennen waarop we mogelijk onze werkwijze of beleidsuitgangspunten kunnen aanpassen, daarom evalueren we regelmatig.

Taskforce Versnelling woningbouw en bedrijventerreinen

De Taskforce woningbouw en bedrijventerreinen heeft de volgende vijf actielijnen aan de gemeenteraad voorgelegd:

1. Het ontwikkelen van een Strategische Agenda als hulpmiddel richting het behalen van de ambitie van ondernemende woon- en werkgemeente met ruim 100.000 inwoners.
2. ProjectenPortfolioManagement en de versterking van de uitvoeringsorganisatie.
3. Het zetten van vervolgstappen met een nieuw woongebied Oss-West.
4. Financiële (en/of juridische) instrumenten die kunnen worden ingezet om te komen tot de ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties en het investeren in de noodzakelijke bovenwijkse voorzieningen.
5. Het inzetten van lobby en profilering om het profiel van Oss te versterken. Hiervoor stellen we in 2021 een lobby agenda op.

Voor alle actielijnen geldt dat hier de komende jaren stappen worden gezet om de ambities te realiseren. De Taskforce is geen doel op zich maar brengt versnelling in de opgaven die door de organisatie worden opgepakt. Voorbeelden zijn het actualiseren van de nota grondbeleid en het opstellen van de nota kostenverhaal (initiatiefnemers van nieuw te ontwikkelen vastgoed een bijdrage betalen voor bovenwijkse voorzieningen) medio 2021, de projectgroep Oss-West die koerst op een ontwerp-bestemmingsplan aan het eind van 2021 en doorlopend inzet op lobby en profilering.

Oss-West

De realisatie van Oss-West is de komende jaren een belangrijke stap in de ontwikkeling van de stad, na afronding van de Piekenhoef, het Reut, de Oijense Zij en Horzak Noord. In het perspectief van de urgente woningbouwopgave is de toekomstige wijk meer dan een toevoeging aan de bestaande wijken aan de westzijde van de stad. De ontwikkeling zal – naast dat het voorziet in de Osse behoefte – ook van betekenis zijn voor een grotere regio. In combinatie met diverse binnenstedelijke opgaven zal Oss-West voorzien in een groot deel van de woningbehoefte voor de komende 15 jaar en voegt een nieuw woonmilieu toe dat moet aansluiten op de wensen en ambities van deze tijd. Samen met externe adviseurs werken we aan een gebiedsconcept en aan de noodzakelijke stappen om te komen tot een ontwerpbestemmingsplan wat de ruimte biedt voor een adaptief, duurzaam en inclusief nieuw woongebied met logische aansluiting op de bestaande stad en het omliggende landschap. Het planconcept en de ontwikkelstrategie moeten richting geven aan uiteindelijke locatiekeuzes en fasering. Voor de totale ontwikkeling van deze nieuwe woonwijk gaan we uit van circa 2.500 tot 3.000 woningen tot 2035. Uitgangspunt is dat de bouw in Oss-West in 2023 kan starten. Het gebiedsconcept moet als raamwerk dienen waarin ook opgaven worden meegenomen die de gebiedsontwikkeling voor Oss-West overstijgen zoals infrastructuur, stedelijke voorzieningen, woningbouwprogrammering en de relatie met bestaand stedelijk gebied.

Duurzaam en betaalbaar, toekomstbestendige woningvoorraad

Naast de realisatie van voldoende woningen zijn in Woonvisie Oss 2020 opgaven benoemd binnen andere thema's. Veel van deze opgaven zijn ook geland in de meerjarenprestatieafspraken, die in december 2020 zijn getekend met de woningbouwcorporaties. Afgesproken is aan welke thema's we in de komende jaren werken en op welke wijze. Er is altijd ruimte voor tussentijdse aanpassingen als maatschappelijke ontwikkelingen of ontwikkelingen op de woningmarkt daar aanleiding voor geven. We hebben zes thema's uitgewerkt:

- Beschikbaarheid: zorgen voor meer beschikbare woningen voor de doelgroep.
- Toekomstgeschiktheid: stimuleren van het zo lang mogelijk zelfstandig wonen.
- Passendheid: zorgen voor passende huisvesting voor bijzondere doelgroepen.
- Leefbaarheid: verbeteren van de leefbaarheid in buurten.
- Duurzaamheid: blijven werken aan het verduurzamen van de sociale huurwoningvoorraad, onder meer op gebied van energie en klimaatadaptatie
- Betaalbaarheid: inzet voor betaalbaar wonen voor iedereen.

Binnen de thema's zijn concrete afspraken gemaakt over inzicht, visie en uitvoering met daarbij welke partij aan zet is en een termijn waarop wordt gericht voor realisatie. Naast de samenwerking met de woningbouwcorporaties wordt met nog veel meer partijen samengewerkt aan leefbare, toekomstgeschikte, duurzame wijken. Meer daarover is o.a. te vinden in programma 5. Zuinig op ons klimaat.

Door de inzet van onder meer energieloket Brabant Woont Slim, de gemeentelijke duurzaamheidslening, de in 2021 gestarte verzilverlening en beschikbare subsidies zoals de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) en de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) stimuleren we daarnaast ook huurders en particuliere woningbezitters om energie te besparen en om hun woning energiezuiniger te maken. De gemeente stimuleert en informeert bewoners over energiebesparing middels de campagne Oss Schakelt Door.

Wonen, welzijn en zorg

Steeds meer mensen met een zorgbehoefte wonen langer dan vroeger zelfstandig thuis. Vooral ouderen wonen steeds langer zelfstandig én willen dat vaak ook. Wij willen hen hiertoe zo goed mogelijk in staat stellen. Daarom zoeken we naar mogelijkheden om bestaande woningen (toekomst)geschikter te maken, faciliteren we woon-zorginitiatieven en zetten we bij nieuwe woningbouwplannen meer in op levensloopbestendig bouwen. In 2021 stellen we samen met relevante (markt)partijen een visie (en gebiedsanalyse) op Wonen, Welzijn en Zorg op, met aandacht voor langer zelfstandig thuis wonen (met zorg of begeleiding). Niet alleen moeten we zorgen voor goede zorgvoorzieningen. Ook moeten we kijken hoe een goed sociaal evenwicht in de buurt behouden blijft. Een gedifferentieerde woningvoorraad op het niveau van de buurt en kern is hiervoor van belang. Zo maakt wonen onderdeel uit van de integrale wijkaanpak in Schadewijk.

Tenslotte zorgen we samen met de corporaties en andere partijen voor huisvesting van specifieke doelgroepen. Zo wordt gestart met de daadwerkelijke realisatie van woonwagens aan de Brasem. De vraag naar huisvesting voor arbeidsmigranten zal ook de komende jaren groot zijn. Zorgen voor passende huisvesting blijft een aandachtspunt en om daar werk van te maken wordt vanaf medio 2020 gewerkt aan uitvoering van de bestuursopdracht Arbeidsmigratie. Dit leidt tot concrete resultaten in 2021 en 2022, waaronder een integraal beleidskader voor huisvesting van arbeidsmigranten en tot beleid om overlast en overbewoning aan te pakken.

Integrale aanpak gericht op vitalisering buitengebied

De richting is verkend

In de afgelopen jaren hebben we op de verschillende deelonderwerpen de richting voor vitalisering van ons buitengebied verkend. We hebben dat in zorgvuldig overleg gedaan met belanghebbenden, belangenorganisaties en de gemeenteraad. Tegelijkertijd hebben we daarbij aangegeven hoe we onze rol zien, mede in relatie tot het veld. In uitvoeringsprogramma's hebben we aangegeven hoe en wanneer wij denken daaraan invulling te geven. Dit vraagt meer middelen en mankracht dan waarover we beschikken. Het alternatief is dat we zo nodig onze ambitie aanpassen aan onze mogelijkheden.

Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied

In de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied brengen we deze onderwerpen en andere die spelen, samen binnen het grotere geheel van het totale buitengebied. Deze gebiedsvisie is de eerste van de drie deelvisies die later dit jaar worden samengesmeed tot de Omgevingsvisie voor onze gehele gemeente. Daarmee staat de koers naar een integrale aanpak om te komen tot een vitaal buitengebied in de steigers.

Waterveiligheidsprojecten

Het project Meanderende Maas gaat op weg naar de uitvoeringsfase die naar verwachting in 2023 start en tot 2028 loopt. Vooruitlopend daarop wordt dit jaar gestart met de werkzaamheden voor de meander Diemen-Deden. Naderende uitvoering roept reacties op zoals ten aanzien van het verkeer op dijk en de kademuur in Ravenstein. Het dijkenproject Ravenstein-Cuijk wordt verder uitgewerkt. En mogelijk start een nieuw traject voor Lith – Bokhoven.

Transitie van de landbouw

De transitie van de landbouw is een veelbesproken onderwerp op Rijks- en Provincieniveau. Wij verwachten nieuwe keuzes met consequenties voor gemeenten. Ons beleidskader wordt gevormd door met name het Bestemmingsplan Buitengebied, de 'Visie op de toekomst van de landbouw in Oss', het "Beleid voor vrijkomende agrarische Bedrijven en bedrijfsbebouwing" en komt met andere opgaven samen in de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied. De transitie is primair aan de sector zelf maar vraagt adequate begeleiding en ondersteuning door de overheid. Daarover zijn wij in gesprek met de sector. Van het totale Osse grondgebruik is 68% voor landbouw. Dat betekent dat de agrarische sector een belangrijke rol speelt in de opgaven voor klimaat (energie, water, bodem en lucht) en biodiversiteit (zie programma 5).
De uitvoering van de visie brengt een capaciteitsvraagstuk met zich mee, met name als de verwachtingen met betrekking tot stoppende agrariërs uitkomen.

Recreatie & toerisme

Sinds eind 2020 werken we vanuit onze nieuwe visie op recreatie & toerisme aan het versterken van de infrastructuur. Met de COVID19 crisis is dit èn wenselijk voor herstel van de sector èn voor het accommoderen van de toegenomen vraag naar ontspanning, recreatie en toerisme in eigen omgeving. De aandacht voor routes staat daarin centraal. Daar werken we ook in regionaal verband aan. We zijn samen met onze stakeholders de campagne "Bij ons om de hoek" gestart, die ook in 2022 doorloopt. Met vijf andere gemeenten rondom de Maas verkennen we een nieuwe regionale samenwerking, die hopelijk meerjarig vorm krijgt. Daarnaast faciliteren we, waar dat kan, initiatieven om het aanbod van aansprekende R&T-voorzieningen te versterken zoals de Lithse Ham, Jachthaven de Groot, de Bierbrouwerij Oijen, Alle Straaten en Hoessenbosch.

Maashorst

Dit jaar wordt de nieuwe koers voor de Maashorst concreet waarover al lang wordt gesproken. Doel daarvan is dat de organisatie beter afgestemd wordt op de verschillende ambities van de deelnemende gemeenten, Staatsbosbeheer en Waterschap. Daarmee wordt de samenwerking in Maashorst-verband anders. Die houdt voor Oss in dat we gemeenschappelijke activiteiten inkopen via een dienstverleningsovereenkomst bij de nieuw te vormen fusiegemeente Uden-Landerd, die in haar nieuwe organisatie een programma-organisatie voor de Maashorst opzet. Wij richten ons nadrukkelijker op de ontwikkeling van Herperduin via drie hoofdsporen:

- verbetering van de natuurkwaliteiten doorzetten;
- benutten van kansen voor recreatie & toerisme rondom Herperduin, zoals mogelijk een recreatieve poort bij Hoessenbosch;
- Herperduin meer verbinden met de Maas qua recreatie en natuur.

De natuureducatie maken we tot onderdeel van een nieuwe aanpak van onze eigen educatie-inspanningen gericht op de awareness en kennis van de klimaatverandering in bredere zin.

Erfgoed

We hebben de afgelopen jaren samen met het erfgoedveld hard gewerkt om het erfgoed naar een hoger niveau te tillen. Onder het motto "*Toekomst voor O(n)ss erfgoed. Om zuinig en trots op te zijn en om door te vertellen"* zijn veel mooie initiatieven genomen en activiteiten opgezet. Erfgoed leeft in onze gemeente, wat tot uitdrukking komt in allerlei activiteiten en initiatieven waar eigenaren, het erfgoedveld, het Stadsarchief en wij aan werken. Om goed onze rol en inzet te kunnen beoordelen, hebben we een actueel en toekomstgericht beleidskader nodig. Dit bespreken we later dit jaar met de gemeenteraad om de uitkomst vervolgens te vertalen naar een uitvoeringsprogramma.

Realistische ambitie

We zien veel mooie initiatieven in het buitengebied die we zo goed mogelijk ondersteunen. Daar spelen wij op in, ook proactief. Dit past in de aanpak zoals wij die voor de eerstkomende jaren zien. Binnen de gestelde kaders willen wij zorgen dat het brede veld van stakeholders de gewenste richting op beweegt. Door te stimuleren, te faciliteren, te begeleiden en waar nodig bij te sturen. Vanuit het besef dat wij naast de ruimtelijke en toezichtstaak maar beperkt over knoppen beschikken voor directe sturing.
Naast de basis op orde brengen, willen we ruimte en ondersteuning geven aan innovaties en ontwikkelingen die ons buitengebied vitaler maken o.m. door het benutten van koppelkansen.
Feit is dat er veel uitdagingen op het ruimtelijke domein afkomen, met name ook in de back office-afdelingen, die strijden om voorrang. De integrale afweging in de begroting zal duidelijk maken in hoeverre de ambitie realistisch is dan wel moet worden afgeschaald en aangepast aan de beschikbare middelen en mankracht.

Omgevingswet

Werken volgens de Omgevingswet

In 2022 wordt de Omgevingswet van kracht. De invoeringsdatum is nogmaals uitgesteld tot 1 juli 2022. Onze planning voor de invoering blijft hetzelfde, het geeft ons wel wat ruimte aan de achterkant voor onverwachte zaken. We gaan in 2022 starten met het werken volgens de Omgevingswet. Dit heeft vooral consequenties voor de vergunningverlening en de bestemmingsplanprodecures. In 2021 ronden we de voorbereidingen daarvoor af. Dat doen we door het door de gemeenteraad vastgestelde programmaplan uit te voeren. Daarvoor werken we aan het verder opleiden van de medewerkers, verdere implementatie van de benodigde software en werkprocessen en voorbereiding van de keuzes die we vooral over de inrichting van het omgevingsplan moeten maken.

Meer ruimte voor initiatieven

De belangrijkste ambitie is om meer ruimte te bieden aan ontwikkelingen en aan initiatieven van inwoners en bedrijven. Daarvoor is het nodig het beleid en de plannen te herzien. Na afronding van de gebiedsvisies begin 2022 brengen we de gebiedsvisies samen in een omgevingsvisie. De omgevingsvisie biedt ruimte aan ontwikkelingen en geeft aan waar we ruimte geven en waar we waarden willen beschermen.
In het omgevingsplan nemen we regels op waarmee we uitvoering geven aan de omgevingsvisie. We hebben tot 2030 de tijd om onze huidige regels om te zetten in nieuwe omgevingsplanregels. In oktober 2021 zal de gemeenteraad beslissen hoe en in welk tempo we dit gaan doen.
Ook in de vergunningverlening maken we de omslag van 'nee tenzij' naar 'ja mits'. We zijn hiermee goed op weg en werken steeds meer vanuit de bedoeling. We gaan verder met de ontwikkeling van de intaketafel, waar nieuwe initiatieven als eerste vanuit wenselijkheid en mogelijkheden worden beoordeeld.

Financiële gevolgen in beeld

Op dit moment hebben we nog onvoldoende inzicht in de financiële gevolgen van de Omgevingswet. De landelijke overheid gaat er nog steeds van uit dat gemeenten in de uitvoering een voordeel gaan hebben en de invoeringskosten kunnen terugverdienen. Maar dit is ook sterk afhankelijk van keuzes die gemeenten zelf maken. Bijvoorbeeld:

- Als we snel een omgevingsplan conform de Omgevingswet willen maken, zal dit extra capaciteit en dus middelen vragen. Wanneer we de volle periode tot 2030 benutten kan er meer binnen de reguliere formatie en zullen de kosten lager zijn.
- Ook de manieren van regelen die we kiezen in ons omgevingsplan hebben rechtstreeks gevolgen, bijvoorbeeld voor de legesinkomsten en de benodigde (juridische) capaciteit op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving.

In Oss maken we de belangrijkste keuzes in het najaar van 2021. We zullen daarbij ook een inschatting maken van de financiële consequenties in de periode na invoering van de Omgevingswet.
Overigens zullen de financiële effecten niet direct volledig zichtbaar zijn. We passen onze regels stapsgewijs aan en daardoor zullen ook gevolgen in het werk en de kosten en baten gefaseerd worden.

Programma 9. Veilige omgeving

1. Wat willen we bereiken?

Vanuit dit programma werken we aan zo veilig mogelijke wijken en kernen in Oss en zetten we in op een veilig buitengebied. Veiligheid is ván iedereen en vóór iedereen. Het op peil houden van de veiligheid en veiligheidsbeleving moeten we samen met de Osse inwoners doen. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. We richten onze inzet op de zaken die we als gemeente kunnen beïnvloeden en hebben daarbij vaak een proces of beleidsmatige rol. Daarnaast kennen we een zelfstandige rol, daar waar het gaat om het inzetten van bestuursmaatregelen om de openbare orde te handhaven en ondermijning tegen te gaan. Samen integraal werken vanuit verschillende rollen maar wel als één overheid door alle domeinen heen is het doel.
Binnen veiligheid hanteren we vijf veiligheidsvelden: veilige leef- en woonomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid (ondermijning). Binnen de velden stellen we prioriteiten. Alle velden pakken we integraal samen met onze partners aan. De verbinding tussen zorg en veiligheid loopt als een rode draad door de onderdelen heen. Ook als er openbare orde of veiligheidsincidenten zijn dan lossen we die zo goed als mogelijk op. COVID-19 heeft dan ook een zeer grote impact op de taken en capaciteit. Zo zetten we in op toezicht en handhaving op straat, zijn we zeer betrokken bij de veiligheidsregio, pakken we onze rol met betrekken tot evenementen, gaan we met ruimtelijke ordening inzetten op het terugdringen van ondermijning in het buitengebied en adviseren we en adviseren we bestuur over juridische handhaving of openbare ordeverstoringen.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Ketengerichte aanpak bij langdurige ernstige woonoverlast

We zijn gestart met de implementatie van het Ave model (aanpak voorkomen escalatie) waarbij we complexe casuïstiek op een integrale en eenduidige manier oppakken en inzetten op de-escaleren. Komend jaar gebruiken we voor verdere implementatie en uitrol. Daarnaast zetten we continu in op ketengerichte aanpak bij problematiek die te maken heeft met woonoverlast. Dit door het actief betrekken van partners, procesregievoeren bij complexe casuïstiek met een zorg/veiligheidscomponent, het (indien nodig) opleggen van bestuurlijke maatregelen en inzetten van nazorg bij terugkerende ex-gedetineerden. Ook zetten we meer in op zichtbaarheid van toezicht en handhaving in het centrum, bijvoorbeeld door meer in te zetten op de drank en horecawet controles en meer toezicht en handhaving bij de recreatieterreinen in verband met overlast gevende zaken.

Aanpakken van ondermijning in het buitengebied

We starten om samen met de betrokken afdelingen een actieplan maken om het buitengebied weerbaar te maken tegen ondermijnende criminaliteit. Ook zetten we in op zichtbaarheid van handhaving in de openbare ruimte en afhankelijk van de signalen die we ontvangen en de interne informatiepositie willen we in 2021 en 2022 integrale controles met het MIT uitvoeren.

Terugdringen van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

We passen een integrale, ketengerichte aanpak toe om jeugdoverlast tegen te gaan. Dit is een continu proces waarbij we samenwerken met interne en externe partners. Hierbij zitten we in op de vermindering van de overlast op straat en op de individuele jongere in de groep.

Zorgdragen dat de organisatie (veiligheidsregio) bij een ramp of crisis goed ingericht en voorbereid is

We participeren actief in de Veiligheidsregio. We hebben hier met name een rol in de Bevolkingszorg en communicatie. Daarnaast zijn in 2020 alle brandweerkazernes van de deelnemende gemeenten aan VRBN overgedragen. De nieuwbouw of renovatie van de kazerne Oss staat gepland in 2024. Wel maken we ons zorgen dat de landelijke ontwikkelingen op het gebied van taakdifferentiatie tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers bij de brandweer gaat leiden tot een tekort aan vrijwilligers. Teven kunnen de kosten omhoog gaan als het verplicht wordt om beroepskrachten op bepaalde zaken in te zetten.

Rondom de aanpak van COVID-19 werken we actief samen met de staf van de Veiligheidsregio. Zo leveren we momenteel een bijdrage qua capaciteit van juristen handhaving en toezicht. Ook het handhaven van de regels in de Osse gemeente legt een groot beslag op de capaciteit. Denk hierbij aan het creëren van een zo veilig mogelijke samenleving door het naleven van de COVID-maatregelen middels toezicht, handhaving, beantwoorden verzoeken, implementatie noodverordeningen, et cetera.

Het zoveel mogelijk stoppen en voorkomen van ondermijnende criminaliteit

Samen met partners van de Taskforce Brabant-Zeeland en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) werken we aan signalen en casuïstiek over ondermijnende criminaliteit. In 2021 leggen we – op lokaal niveau - de focus op locatiegerichte aanpak. Drugscriminaliteit, onverklaarbaar bezit, witwassen en afpakken zijn bij de locatiegerichte aanpak de basis. Voor de gemeente Oss geldt dat we aan de slag gaan met het maken van een actieplan om het buitengebied weerbaar te maken tegen ondermijning, vanuit de aanpak ondermijning participeren we integraal in o.a. de wijkaanpak van Schadewijk. Door het zichtbaar uitvoeren van acties en interventies, door het Maasland Interventieteam (MIT) en partners trachten we het vertrouwen in de overheid bij de burgers te verbeteren. Verder implementeren we de Wet BIBOB (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) breder in de organisatie. Dit onder andere doordat er nu wettelijk meer mogelijkheden zijn om BIBOB toe te passen.

Een weerbare en integere organisatie

Het accent ligt nu vooral op het zorgen dat er een goede structuur in de organisatie ontstaat waardoor je beter datagedreven, signaalgestuurd, integraal kan werken op Veiligheid. Zodat de aanpak criminaliteit/fraude beter ingebed wordt: repressie, preventie en weerbaarheid in samenhang met elkaar. Tevens gaan we verder met het implementeren, borgen en/of door ontwikkelen van de onderwerpen: Veilig Publieke Taak en Protocol weerbare medewerker, Maasland Interventie Team en BIBOB.

Programma 10. Besturen in verandering van tijden

1. Wat willen we bereiken?

In de hoofdstukken tot zo ver hebben wij een aantal ontwikkelingen beschreven waar wij de komende jaren mee te maken krijgen. Van kleine aanpassingen tot grote ingrijpende maatschappelijke veranderingen.

Dit vraagt een professionele organisatie die de basis op orde heeft, strategisch schakelt op de grote opgaven, gesprekspartner is voor organisaties in de keten en collega overheden. Een organisatie die kwalitatief en kwantitatief op de juiste manier bemenst is en de schouders onder de opgaven van nu en morgen zet. Met volop aandacht voor robuuste en toekomstgericht IT, die de digitale transitie faciliteert, zorgt voor informatieveiligheid en standaardisatie om onze dienstverlening en bedrijfsvoering te optimaliseren. Passend digitaal en aandacht voor vakmanschap.

We merken hierbij dat de organisatie nog steeds onder druk staat. Afgelopen begroting heeft u voor verschillende onderdelen in de organisatie incidenteel of structureel geld beschikbaar gesteld zowel voor de uitvoering als strategische slagkracht. Maar de druk is nog steeds hoog. We hebben nog steeds hoge ambities en het kost tijd om de gekregen middelen weg gezet te krijgen, zeker in COVID-19 tijden en met krapte op de arbeidsmarkt.

COVID-19 heeft geleid tot een herbezinning op ons kantoor concept. Wij hebben gekozen voor het hybride werkconcept, waarbij thuis en kantoor, digitaal en fysiek elkaar afwisselen, passend bij het werk dat gedaan wordt. Het vraagt een aanpassing van ons kantoor, de ICT faciliteiten en aanvullende vaardigheden van onze medewerkers om daadwerkelijk hybride te werken. In 2021 hebben we dit opgepakt en we ronden het in 2022 af.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Modern werkgeverschap

We willen onze strategische slagkracht vergroten. Hiervoor hebben we vorig jaar bij de programmabegroting 2021 middelen gekregen. Op dit moment zijn alle medewerkers over gezet naar HR21, het functiewaarderingssysteem voor gemeenten dat ontwikkeld is in opdracht van de VNG, De volgende stap is het verbreden van een aantal functiefamilies op in ieder geval functieschalen 11 en 12. De eerder uitgevoerde benchmark van Berenschot bevestigde dat we aanzienlijk minder functies kennen op schaal 11 en 12 dan onze referentiegemeenten. Deze functies zijn tactisch – strategisch van aard en hiermee stellen we onszelf in staat onze strategische slagkracht te vergroten. Waarom?

- Oss groeit geleidelijk naar een 100.000 gemeente en hiervoor is een ambtelijke organisatie nodig die past bij deze omvang en onze ambities.
- Oss wil een aantrekkelijk werkgever zijn en hiervoor is het noodzakelijk dat de ambtelijke organisatie in staat wordt gesteld haar werk goed te kunnen doen.
- We willen een functiehuis dat past bij een gemeente van onze omvang, nu en in de toekomst.

Bij de behandeling van de Prioriteitennota 2021 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen over de 100.000 gemeente. Het college kreeg de opdracht een organisatie visie voor te leggen hoe het ambtelijk apparaat kan toegroeien naar een 100.000 gemeente. Onlangs heeft het college deze organisatie visie vastgesteld en naar de gemeenteraad verzonden.

Hybride werken: tOss

tOss (Thuis, Ontmoeten, Samenwerken, Stilte) staat voor de toekomstige manier van (samen)werken. het is ontstaan uit de maatschappelijke veranderingen gerelateerd aan COVID-19. Het bouwt voort op het koersdocument 3x3 en is een vliegwiel voor digitalisering. In 2020 en 2021 zijn diverse deelprojecten opgestart. Denk aan het faciliteren van thuiswerken en het digitaal werken en vergaderen.

Op dit moment werken we niet hybride: de eenzijdigheid van het thuiswerken is dominant. We ervaren daar de nadelen van: de korte lijnen zijn afstandelijk geworden, de toevallige ontmoetingen zijn er niet, volledig thuiswerken combineren met een gezinsleven levert stress op. We kijken uit naar de tijd dat corona niet langer onze wijze van werken bepaalt, maar we thuiswerken en op kantoor werken op een plezierige manier kunnen combineren.

Dat maakt dat de hoofdthema's voor 2022 de volgende zijn:

- gedrag en de sociale component: met elkaar leren en ontdekken hoe we het hybride werken introduceren en onder de knie krijgen. Met daarbij aandacht voor de valkuilen waar we nu, in de eenzijdige fase van het thuiswerken, mee te maken hebben.
- digitalisering: om hybride te werken zijn digitale vaardigheden van belang. We werken steeds meer en vaker met videotools, brainstormtools en de laptop, documenten delen en informatieveiligheid krijgen een steeds belangrijkere plek. digitaal vaardig is hierin steeds belangrijker.
- Oss als werkgever: tOss heeft invloed op ons reiskostenbeleid, werktijden en locaties, thuiswerkfaciliteiten, maar ook gaat werving en selectie, het vertrek en inwerken van nieuwe medewerkers op een nieuwe, andere wijze
- Kantoorinrichting: de kantoorinrichting is faciliterend aan de nieuwe manier van werken. Er zijn straks minder mensen op kantoor, we gaan meer thuis en hybride werken. We richten ons kantoor in op basis van werkinhoud en onze (maatschappelijke) opgaven. Vaste werkplekken verminderen we, de ruimten om te ontmoeten, samen te werken of in stilte te werken nemen toe.

Informatiebeveiliging: autorisatie management

Informatiebeveiliging heeft een absoluut centrale rol in de IT bedrijfsvoering. We zien dat cybercriminaliteit toeneemt en dat gebeurt op veel verschillende manieren, zoals via phishing mails, smsjes of telefoontjes, fake news-, en cyber aanvallen op collega gemeentes. We treffen technische maatregelen en zetten daarnaast in op het sociale aspect door een gemeentebrede bewustwordingscampagne.

Beveiligingsmaatregelen kunnen soms op gespannen voet staan met flexibiliteit, voorkomen van omwegen en onbekommerd werken. Toch voeren we een aantal maatregelen door als onderdeel van Identity en Access Management die ons weerbaar houden. En deze maatregelen helpen ons ook bij de verdergaande digitalisering en bij het voldoen aan de privacy wetgeving.

Data ondersteund werken

Vorig jaar hebben wij gezamenlijk de ambitie uitgesproken om 'Verdergaand te digitaliseren' en meer digitaliseren betekent ook dat we automatisch met steeds meer data te maken krijgen.
Niet alleen binnen de grenzen van onze organisatie gebeurt dit, maar ook daarbuiten met onze ketenpartners. Die data zijn waardevol omdat we daarmee onze dienstverlening, bedrijfsvoering, beleids- en besluitvormingsprocessen kunnen verbeteren. De kunst is nu om 'waarde' uit data te halen. Om meer data ondersteund te werken moeten duidelijke afspraken worden gemaakt. Bijvoorbeeld over hoe we;

- Data inwinnen, opslaan, toegankelijk maken en beveiligen
- Data rechtmatigheid toepassen (conform AVG)
- Data combineren en daar de juiste conclusies uit trekken
- Ethische vraagstukken leren herkennen, onderkennen en daar het gesprek over aan gaan
- Beleid bepalen
- Kennis en kunde organiseren (data teams en processen inrichten)

Er komen steeds meer data beschikbaar vanuit onze eigen primaire processen, vanuit sensoren, vanuit ketenpartners. De hoeveelheid data stijgt explosief en dat zal de komende jaren doorzetten. En vervolgens kunnen al deze data met elkaar in relatie worden gebracht en geanalyseerd.
Van al deze data kunnen we waardevolle informatie maken die inzicht geeft in de huidige situatie maar ons ook kan voorzien van meer voorspellende informatie. Hoe we hiermee omgaan, leggen we vast in een integrale data strategie, die we de komende maanden in gezamenlijkheid ontwikkelen en vervolgens programmatisch vormgeven. Daarin maken we ook inzichtelijk welke investeringen in mensen en middelen dit vraagt.

Technische integratie van data

Daarnaast vraagt dat gedreven werken een heroriëntatie op ons informatie landschap, beheer en architectuur. Het is werk dat zich vooral onder de motorkap bevindt, maar niet minder essentieel en ingrijpend.

Dienstverlening

In 2020/2021 is het Koersdocument dienstverlening opgesteld om tot een gezamenlijk beeld te komen van de Osse dienstverlening voor de komende jaren. Vrijwel tegelijkertijd heeft de Rekenkamer ook onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de dienstverlening van de Gemeente Oss. We hebben dit onderzoek eerst afgewacht. Dat heeft geleid tot de volgende speerpunten waar we organisatiebreed mee aan de slag gaan:

- Het ontwikkelen van een organisatiebrede visie op gemeentelijke dienstverlening, het bepalen van doelstellingen en uitgangspunten die aansluitend ook op bestuurlijk niveau worden vastgesteld.
- Starten met het ontwikkelen van een set algemene servicenormen , die domeinen/afdelingen verfijnen
- Het verder gaan ontwikkelen van een monitoringssysteem om onze dienstverlening organisatiebreed te meten, gebaseerd op de visie (doelstellingen en uitgangspunten).
- Het opzetten van een gezamenlijke gemeentebrede digitaliseringsagenda om toekomstig bestendige dienstverlening aan onze inwoners te kunnen bieden.

Daarnaast besteden we in 2022 aandacht aan de doorontwikkeling van gebiedsgericht werken en wijkzaken.

Samen Organiseren

Samen werken aan één krachtige lokale overheid: dat is hét antwoord van gemeenten in deze tijden van snelle digitalisering.
De burger raakt de weg kwijt, zo melden WRR en Nationale Ombudsman. Het roer moet om. Het moet eenvoudiger, sneller en beter. Nieuwe technologische ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op. Bij steeds meer gemeenten komt het besef dat we de handen ineen moeten slaan en de krachten nog meer kunnen bundelen. Eén keer ontwikkelen, 352 keer toepassen.
We versnellen vernieuwing in de digitale dienstverlening. En we gebruiken daarbij een andere manier van werken: vernieuwende concepten worden één keer ontwikkeld om het uiteindelijk bij zoveel mogelijk gemeenten toe te passen.
We brengen de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) op gang door samen te organiseren.
Hiermee kunnen we:

- ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie
- schaarse expertise en kennis bundelen
- aanzienlijke efficiencyvoordelen realiseren
- samen effectief en betrouwbaar zijn richting ketenpartners, rijk en marktpartijen.

Nadenken over positionering

De gemeente Oss ligt niet op een eiland. De gemeente is verbonden en zoekt ook de verbinding met omliggende steden, regio('s) en provincie('s). Om zowel is in de vaste (PNB, RNOB, M7, G40) als de tijdelijke samenwerkingsnetwerken (AIAC en verstedelijkingsopgave) goed beslagen ten ijs te komen is het belangrijk om na te denken over de positionering van Oss en het gewenste resultaat van Lobby.

Gemeenteraad

Jongerenraad

De Jongerenraad heeft een idee voor het organiseren van een motiemarkt. Het gaat erom dat Osse jongeren in gesprek gaan met raadsleden over goede ideeën voor Oss. Uiteindelijk zou dit kunnen leiden tot een aantal moties die samen met een of meerdere fracties zijn uitgewerkt en die ook echt in de raad aan de orde worden gesteld.

Verkiezingen

We willen de opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen verhogen. De volgende verkiezingen zijn in maart 2022. We vinden het belangrijk dat de gemeenteraad een afspiegeling is van de samenleving.
Een aantal activiteiten in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen komen eens per vier jaar terug. We willen voor de volgende activiteiten weer budget beschikbaar stellen:

- Professionele inzet Social Media (o.a. promotiefilmpjes) t.b.v. verhogen opkomst (circa € 5.000)
- Lokale stemhulp (circa € 10.000)
- Het organiseren van een uitslagavond van de gemeenteraadsverkiezingen (circa € 5.000)

Daarnaast vraagt de raad, om net als bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen, oog te hebben voor voldoende en goed zichtbare en toegankelijke stembureaus. Hierbij hoort ook het inrichten van bijzondere stembureaus zoals drive-thru.

Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning

We stellen een verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning op. Een goede factieondersteuning is belangrijk voor de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. De financiële consequenties verwerken we in de begroting.

Programma 11. Financieel solide

1. Wat willen we bereiken?

Een financieel gezonde gemeente is in het belang van alle inwoners in Oss. De begroting moet sluitend zijn. De meerjarenbegroting biedt inzicht in de verwachte inkomsten en uitgaven over een langere periode. We moeten zorgvuldig met het gemeentelijk geld omgaan, dus is er aandacht voor 'treasury' en de reserves moeten op orde zijn. Dat alles willen we realiseren tegen de achtergrond van een aanvaardbaar niveau aan lasten, zowel voor bewoners als voor ondernemers, ruim onder het landelijke gemiddelde.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Financiële basis op orde

In het coalitieakkoord 'Kansen zien, kansen pakken' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering).

De financiële positie staat onder druk. Dit bleek al uit de programmabegroting 2021-2024. De provincie Noord-Brabant beoordeelde onze begroting destijds als "ORANJE". In de Eerste financiële tussenrapportage van 2021 hebben we aangegeven dat we ons moeten voorbereiden op code 'ROOD'. Recente berichten van het Rijk laten een minder somber beeld zien, maar een aantal onzekerheden blijft. Op weg naar de begroting spreken we nu van code oranje. We zien opnieuw stijgende uitgaven binnen het sociaal domein. We zien daarnaast grote risico's en onzekerheden vanuit COVID-19. Welke compensatiemaatregelen zijn noodzakelijk en wat zijn de structurele effecten van deze crisis? Daarnaast zijn we sterk afhankelijk van landelijke keuzes en het effect hiervan op onze financiële positie.
We zetten via onder andere de G40 en via de VNG in op lobby richting het Rijk op het gebied van:

- voldoende middelen voor jeugdzorg;
- afschaffing van het WMO abonnementstarief;
- voldoende compensatie voor de effecten vanuit COVID-19 (korte en langere termijn);
- (gedeeltelijk) terugdraaien van de zogenaamde opschalingskorting.

Tegelijkertijd zien we een "streng" toetsingskader vanuit de provincie Noord-Brabant, althans met striktere interpretaties dan in de landelijke regelgeving zoals vastgelegd in het BBV (Besluit Begroting & Verantwoording).

In het hoofdstuk "Financiële positie" in deze kadernota hebben we de financiële uitgangspunten geformuleerd en een actueel financieel beeld geschetst.

Lokale lastendruk

We streven er naar om de lokale lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde te houden. Voor het landelijke gemiddelde gaan we uit van de jaarlijks gepubliceerde cijfers van het onderzoeksinstituut COELO.
In de Atlas van de lokale lasten heeft het COELO voor 2021 het volgende beeld berekend:

Lastendruk standaardwoning 2021	**Oss prognose**	**Landelijk prognose**
Onroerende zaakbelastingen	€ 307	€ 305
Afvalstoffenheffing	€ 298	€ 305
Rioolheffing	€ 169	€ 201
Totaal	**€ 774**	**€ 811**

De lokale lastendruk blijft in 2021 stabiel onder het landelijke gemiddelde, namelijk € 37. Onze OZB en afvalstoffenheffing liggen nu rond het landelijk gemiddelde. De lagere lokale lastendruk wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door een lagere rioolheffing.

Voor het jaar 2022 kiezen we voor:

- verhoging van de OZB alleen met de inflatiecorrectie (2%).

- kostendekkend tarief voor afval. Het overgaan per 1-1-2022 naar een systeem dat recht doet aan het principe "afval scheiden loont" in de vorm van betalen per lediging kan effect hebben op de gemiddelde lokale lastendruk. De uitwerking van dit tariefsysteem volgt later in 2021.
- kostendekkend tarief voor riolering.

Anticyclisch investeren
Vorig jaar hebben we ervoor gekozen om niet te bezuinigen, maar om juist anticyclisch te investeren. De taskforce woningbouw en bedrijventerreinen heeft een eerste uitwerking gepresenteerd. We stappen over naar een actief grondbeleid. We zetten in op zowel inbreidings- én uitbreidingslocaties, om hiermee een goede verhouding te krijgen tussen verlieslatende - en winstgevende ontwikkelingen. Deze combinatie is absoluut noodzakelijk om onze woningbouwopgave (financieel) te realiseren.
De overgang naar een actief grondbeleid heeft wel gevolgen voor de begroting. Dit betekent ook dat het risicoprofiel stijgt en dat we mogelijk reserves (tijdelijk) moeten inzetten om aangekochte gronden af te boeken naar agrarische waarde en/of voor het afdekken van verliesgevende ontwikkelingen.

In het hoofdstuk 'Financiële positie' werken we dit op hoofdlijnen verder uit.

COVID-19 compensatie
De effecten van COVID-19 zijn groot. Al eerder hebben we ons beleid op het gebied van COVID-19 compensatie bepaald. De kern hiervan is dat we ter ondersteuning van inwoners, bedrijven en instellingen zoveel mogelijk aansluiten bij de landelijke regelingen van het kabinet. Vervolgens kijken we naar provinciale regelingen, de banken en de branche-organisaties. Vervolgens kijken we naar onze eigen rol. Bewust in deze volgorde. Primair staan wij aan de lat voor onze beleidstaken.
Voor de uitvoering van onze eigen rol zetten we indien nodig de algemene reserve in.

In de prioriteitennota 2021-2024 en in de programmabegroting 2021-2024 hebben we de volgende criteria vastgesteld:
1. We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven, of sectoren
2. Helpen verdienen is beter dan helpen besparen
3. Op naar werk
4. We investeren in samenleven
5. We investeren in zorgcontinuïteit
6. We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.

Voor een toelichting van de financiële ondersteuningsmaatregelen verwijzen we naar apart hoofdstuk COVID-19 in deze kadernota.

Uitvoering belastingsamenwerking
De BSOB voert namens deelnemende gemeenten belastingtaken uit. De BSOB zit in een hectische periode en kent incidentele en structurele problemen. Deze problemen komen vooral door een oplopend aantal WOZ bezwaren (met name door de impact van No cure-No pay bureaus), door stijgende voor het project waarderen op oppervlakte en invoeringsproblemen met nieuwe belastingapplicatie, verdergaande automatisering en robotisering. Op dit moment wordt de problematiek aan de hand van een zogenaamde business case geïnventariseerd (risico's, kansen bedreigingen). Op basis van deze inventarisatie kan een meerjarige koers uitgezet worden om zowel de kwaliteit van de dienstverlening als ook een gezonde financiële positie te kunnen blijven garanderen. Naar aanleiding van een door de gemeenteraad aangenomen motie zal het probleem met betrekking tot "no cure no pay" worden aangekaart bij de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Bijlage 1: Meicirculaire 2021

In deze bijlage geven we een totaaloverzicht van de uitkomsten van de meicirculaire 2020. We beginnen met een samenvattend overzicht in de tabel. Daarna lichten we elk onderwerp toe. In het tweede deel van de bijlage geven we een nadere analyse van de uitkomsten.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Meicirculaire 2021	**-4.202**	**-4.974**	**-4.682**	**-4.282**	**-5.089**
Af te zonderen posten					
Loon- en prijsstijgingen 2021	0	3.500	3.500	3.500	3.500
Integratie uitkeringen sociaal domein:					
- Aanpak problematiek Jeugdzorg 2021	2.448	0	0	0	0
- Beschermd wonen	0	582	707	717	716
- Participatie afbouw WSW	0	0	0	0	-325
- Participatie WSW, Wa-jong en begeleiding	0	174	178	133	129
- Voogdij18+	0	661	661	661	661
COVID-19: Jeugd aan zet	10	0	0	0	0
COVID-19: Heroriëntatie zelfstandigen	33	0	0	0	0
Inburgering	-9	57	31	20	8
Versterking anti-discriminatievoorziening	37	37	37	38	38
Maatschappelijke begeleiding statushouders	100	0	0	0	0
Wet open overheid	0	171	191	213	235
Bommenregeling	52	0	0	0	0
Diversen	22	34	34	34	35
Totaal af te zonderen posten	**2.693**	**5.216**	**5.339**	**5.316**	**4.997**
Netto ontwikkeling	**-1.509**	**242**	**657**	**1.034**	**-92**

Meicirculaire 2021

De meicirculaire 2021 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geeft de volgende uitkomsten:

- 2021: € 4,2 miljoen positief
- 2022: € 5,0 miljoen positief
- 2023: € 4,7 miljoen positief
- 2024: € 4,3 miljoen positief
- 2025: € 5,1 miljoen positief.

Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de meicirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Deze beschrijven we hierna.

Loon- en prijsstijgingen

We zetten geld apart om loon- en prijsstijgingen te kunnen betalen, vanaf 2022 € 3,5 miljoen extra. Het Centraal Planbureau verwacht dat de inflatie in 2022 daalt. Op dit moment hebben we als gemeente vanaf 1-1-2021 geen nieuwe CAO meer. Wel zien we premiestijgingen voor met name pensioenen fors stijgen. Dit betekent dat we over 2021 en 2022 zelf een inschatting hebben moeten maken over de te verwachten loonstijging. Hierin schuilt zeker een risico, omdat een kleine afwijking in percentage grote financiële impact heeft. Daarnaast betalen we uit deze stelpost ook reguliere prijsstijgingen voor openbare ruimte, gemeenschappelijke regelingen, subsidies, onderdelen van de Wmo en Jeugdzorg.

Integratie-uitkeringen sociaal domein

Voor onderdelen van het sociaal domein die in principe nog buiten de algemene uitkering vallen gebeurt er het volgende:

- Aanpak problematiek Jeugdzorg 2021

We ontvangen een bedrag van € 2.448.000 in 2021. Het kabinet heeft voor het jaar 2021 (incidenteel) € 613 miljoen beschikbaar gesteld voor acute problemen in de jeugdzorg. Van de extra compensatie zal € 493 miljoen via het gemeentefonds lopen. De rest ter hoogte van € 120 miljoen gaat via specifieke uitkeringen (zogenaamde SPUK's).Voor onze gemeente betekent dit voor 2021 een voordeel in de algemene uitkering van € 2.448.000. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar samenvatting algemene uitkering.
Richting de programmabegroting onderzoeken we in hoeverre we deze extra gelden in moeten zetten voor intensiveringen en/of we deze gelden deels kunnen inzetten om de huidige tekorten binnen jeugdzorg af te dekken.

- Beschermd wonen

Het budget voor beschermd wonen wordt met per saldo € 0,6 miljoen in 2022 oplopend tot € 0,7 miljoen meerjarig verhoogd. Dit bestaat uit een verhoging van het budget door volumestijging en door compensatie voor loon- en prijsstijging. Voor loon- en prijscompensatie ontvangen we 1,6% (landelijk € 30 miljoen) en voor volumestijging landelijk € € 31 miljoen. Vanuit de septembercirculaire moeten we nog rekening houden met een verrekening omdat er meer cliënten zijn overgestapt naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ) en er dus meer budget overgeheveld moet worden.

- Participatie afbouw WSW

In meerjarig perspectief (jaar 2025) wordt het rijksbudget in verband met de afbouw van de WSW verder verlaagd met € 325.000. Dit vertalen we door in onze budgetten.

- Participatie (WSW en Wajong en begeleiding):

We ontvangen een extra bedrag van jaarlijks circa € 174.000. Dit is vooral voor loon- en prijsontwikkeling.

- Voogdij 18+:

We ontvangen € 661.000 extra voor de uitvoering van Voogdij 18+. Dit bestaat uit loon- en prijsontwikkelingen voor het jaar 2021. Daarnaast is het budget voor 2022 gebaseerd op basis van het nieuwe woonplaatsbeginsel.

COVID-19: Jeugd aan Zet

We ontvangen in 2021 € 10.000 voor het project "Jeugd aan Zet". Het programma beoogt jongeren te ondersteunen die geraakt worden door de effecten van de coronacrisis. Doordat de dagelijkse activiteiten voor veel jongeren door de coronacrisis niet of niet goed mogelijk zijn (zoals onderwijs, sport, sociale ontmoetingen en de mogelijkheid om te werken) is er een toenemende overlast van jongeren in de openbare ruimte. Ook is er vanwege de steeds verdergaande en langdurige beperkende maatregelen grote zorg over het effect van de coronamaatregelen op de fysieke en psychische gezondheid van jongeren.

COVID-19: heroriëntatie zelfstandigen

We ontvangen in 2021 € 33.000 om zelfstandigen ondersteuning te bieden, die zich willen heroriënteren. Dit is bedrag is aanvullend op andere budgetten en kan gebruikt worden voor aanvullend maatwerk.

Inburgering

De nieuwe wet is uitgesteld. Daarom ontvangen we in 2021 minder uitvoeringskosten (€ 9.000) en krijgen we vanaf 2022 juist meer uitvoeringskosten. In 2022 € 57.000 en vervolgens per jaar minder.

Versterking anti-discriminatievoorziening

We ontvangen jaarlijks € 37.000 extra voor de gemeentelijke anti-discriminatievoorziening, zodat zij ruimere budgetten krijgen om meer activiteiten te kunnen ontplooien. Dit om een betere beschikbaarheid en bereikbaarheid voor melders mogelijk te maken.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

We ontvangen in 2021 € 100.000 voor maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden.

Wet open overheid

Voor de wet open overheid krijgen we € 171.000 in 2022 oplopend tot € 235.000 in 2025. Deel hiervan is incidenteel. Op 26 januari 2021 heeft de Tweede Kamer de (Wijzigingswet) Wet open overheid (Woo) aangenomen. Het betreft een initiatiefwet uit de Tweede Kamer die beoogt de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Met dit wetsvoorstel geven de initiatiefnemers zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie een nieuwe basis, verankeren zij het recht op toegang tot informatie wettelijk en beogen zij de informatievoorziening en informatiehuishouding van het Rijk en decentrale overheden te verbeteren. De incidentele middelen (voor de periode 2022 tot en met 2026) zijn bestemd voor het verbeteren van systemen, het opleiden van medewerkers en het aanpassen van processen en de organisatie. De structurele middelen zijn bedoeld voor de actieve openbaarmaking van de informatiecategorieën zoals genoemd in de Woo, het aanwijzen van een contactfunctionaris en het beheer en onderhoud van systemen.

Bommenregeling

We ontvangen in 2021 € 52.000 als vergoeding van de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.

Diversen

Voor diverse kleinere mutaties zonderen we gelden af

- Rijksvaccinatieprogramma meningokokken (structureel € 19.000);
- Prenataal huisbezoek voor jeugdgezondheidszorg (structureel € 25.000);
- Kleine aanpassing Maatschappelijke opvang (€ 3.000);
- Armoedebestrijding kinderen (jaarlijkse € 7.000 verlaging budget).

Analyse op hoofdlijnen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Samen de trap op/ af	-725	414	835	1.212	-628
Plafond BTW compensatiefonds	-576	-93	-93	-93	-93
Korting apparaatskosten gemeenten	0	0	0	0	702
Overige Rijksontwikkelingen	-208	-79	-85	-85	-73
Totaal	**-1.509**	**242**	**657**	**1.034**	**-92**

Samen de trap op en af

De ontwikkeling van de algemene uitkering hangt voor een belangrijk deel af van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (samen de trap op en af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering.
Bij het berekenen van het effect van het acres spelen de volgende zaken een rol:

- Het directe accres (deze is voor de jaren 2022 tot en met 2025 negatief). Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere loon- en prijsontwikkeling. De uiteindelijke ontwikkeling van het accres in 2022 en verder is afhankelijk van de keuzes die een nieuw kabinet maakt.
- Ontwikkeling van hoeveelheden binnen de diverse maatstaven.
- De verwachte inflatie voor 2022 en volgende jaren. Wij maken hier net als voorgaande jaren de inschatting van de inflatie hoger is dan bruto binnenlands product waar het Rijk mee gerekend heeft. Dit betekent een nadeel voor ons.
- Het nieuwe begrotingsjaar 2025 (voor ons nieuw) is ten opzichte van 2024 een stuk positiever (hogere landelijke uitgaven). Dit heeft een positief effect op de algemene uitkering.

Plafond BTW compensatiefonds

Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van BTW declareren bij het BTW compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder BTW gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer BTW gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Over 2021 vind er een positieve afrekening plaats, omdat er in dat jaar fors minder gedeclareerd is. Dit betekent een voordeel voor ons van € 483.000 in 2021. In de meerjarenbegroting gaan we uit van het landelijke gemiddelde over laatste 6 jaar wat steeds is uitgekeerd aan gemeenten. Dit betekent een structureel voordeel van € 93.000.

Korting apparaatskosten opschaling gemeenten

In het vorige regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk streeft naar minder en grotere gemeenten. De gedachte vanuit het Rijk is dat de beoogde opschaling van gemeenten leidt tot besparingen die ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. De besparing gaat uit van een daling van het aantal gemeenteambtenaren doordat gemeenten groter worden of met elkaar gaan samenwerken. Dit leidt tot een uitname uit het gemeentefonds. In totaal is voor deze operatie een structurele bezuiniging van € 975 miljoen opgenomen (2015- 2025). Voor het jaar 2025 betekent dit een aanvullende bezuiniging van € 702.000.

Overige Rijksontwikkelingen

Binnen de overige Rijksontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- Algemene suppletie korting sociaal domein
- Hogere WOZ waarde, wat een nadelig effect heeft op de algemene uitkering.
- Diverse overige mutaties.

Bijlage 2: Overzicht reserves

Algemene reserve

De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire 2021 is deze norm afgerond € 18 miljoen. Dit is inclusief het sociaal domein.

Meerjarenbeeld op basis van bestaand beleid

bedragen x € 1.000

Jaar	Saldo 1-jan	Rente bijschrijven	Storting	Onttrekking	Saldo 31-dec
2021	24.576	369	0	3.373	21.571
2022	21.571	324	0	0	21.895
2023	21.895	328	0	0	22.223
2024	22.223	333	0	0	22.557
2025	22.557	338	0	0	22.895

Toelichting op het meerjarenbeeld

Aanpassing beginsaldo 2021

Het beginsaldo van 2021 van € 23.642.000 is verhoogd met de saldobestemming vanuit de jaarrekening 2020. Dit betrof een bedrag van € 933.793.

2021

De onttrekking van €1.471.000 bestaat uit:

- Proeftuin Ruwaard: € 100.000
- HBO in Oss: € 58.000
- Muziek in de klas: € 15.000
- Omgevingswet en -visie: € 228.000
- Transformatieagenda Jeugdhulp: € 1.070.000
- Het begrotingstekort voor 2021: € 1.899 (o.b.v. deze kadernota)

Overzicht bestemmingsreserves

In deze bijlage geven we een overzicht van de belangrijkste bestemmingsreserves. We geven inzicht in de omvang ervan en lichten toe waar ze voor bedoeld zijn (bedragen x € 1.000).

Naam reserve	Stand 1-1-2021	Toelichting
Bestemmingsreserves		
Beschermd wonen	13.037	Aanpak van complexe casuïstiek in de regio.
Wonen, welzijn en zorg	377	Voor vernieuwingen (transformatie) in het domein van wonen, welzijn en zorg.
Participatiebevordering	2.005	Bestemd om mensen met een bijstandsuitkering met nieuwe dienstverleningen meer te laten meedoen in de maatschappij
Onderhoud onderwijs	397	Gevormd voor aanpassingen van onderwijshuisvesting.
Integraal Voorzieningenbeleid	3.842	Voor de realisatie van de IVB-doelstellingen.
Verzelfstandiging MJC/Stadsarchief	13	Afdekking van de kosten in het kader van de verzelfstandiging van het museum en het Stadsarchief.

Naam reserve	Stand 1-1-2021	Toelichting
Walkwartier en omgeving	6.199	De middelen in deze reserve zijn geoormerkt voor activiteiten in het centrum, centrumontsluiting, de revitalisering van De Wal en omgeving
Investeringsfonds stadshart	4.225	Doel is realisatie van de koers Stadshart Oss, gericht op majeure investeringen in stedelijke (vastgoed) ontwikkelingen
Investeringsfonds duurzaamheid	580	Doel is om investeringen te doen in het kader van de energietransitie en circulaire economie
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	6.150	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).
Quick wins binnenhavens	3.756	Bestemd voor het ontwikkelen van de Osse binnenhaven tot hét multimodale goederenknooppunt van de regio Noordoost-Brabant.
Economie	765	Voor het aanjagen van projecten op sociaal-economisch terrein en de infrastructuur van Oss.
Strategische aankopen	1.000	Bestemd om komende jaren actief grondbeleid te kunnen voeren
Mobiliteit	1.423	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).
Groenfonds landelijk gebied	1.435	Gericht op de versterking van het buitengebied.
Koplopersproject Ravenstein-Lith	1.300	Bedoeld voor het financieren van meekoppelkansen rondom de waterveiligheid van de Maas.
Volkshuisvesting	446	Voor initiatieven op het gebied van volkshuisvesting en voor afdekken jaarlijkse beheerkosten van duurzaamheidsleningen
Geluid	523	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.
Ontwikkeling windpark Elzenburg- de Geer	234	Voorbereidingskosten voor ontwikkeling windpark
Openbare verlichting	169	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van alle lichtmasten en armaturen voor de komende planperiode (4 jaar).
Onderhoud natuurgebieden	264	Het plaatsen van wisentenrasters in natuurgebied Herperduin.
Carnavalloodsen	57	Frictiebudget voor clusteringskosten.
Woonwagens	151	Bestemd voor kosten voor woonwagens.
Bodemsaneringen	419	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.
Verkeersregelinstallaties	0	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van verkeersregelinstallaties voor de komende planperiode.
E- dienstverlening	136	Uitvoering van het programma E- dienstverlening
Egalisatiereserves/afdekken van risico's		
Risico's Heesch-West	2.042	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.
Egalisatie renteomslag	1.950	Opvangen van renteschommelingen.
Organisatie ontwikkelingen	2.491	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen.
Egalisatie automatisering	1.043	Egaliseren van kosten van automatisering.

Naam reserve	Stand 1-1-2021	Toelichting
Beheerkosten startersleningen	1.053	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.
Parkeren	778	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van betaald parkeren.
Afvalstoffenheffing	0	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van afvalinzameling
Egalisatie rioolbeheer	1.089	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.
Overige bestemmingsreserves		
Diverse reserves	658	
Totaal	**60.007**	

Bijlage 3: COVID-19 Cijfermatige effecten

1. Effecten

In deze bijlage hebben we vanuit diverse bronnen statistische cijfers weergegeven om een beeld te geven van de effecten van de coronacrisis.

Aantal besmettingen

Onderstaande grafiek laat het aantal besmettingen in de gemeente Oss zien voor de periode november 2020 tot en met mei 2021.

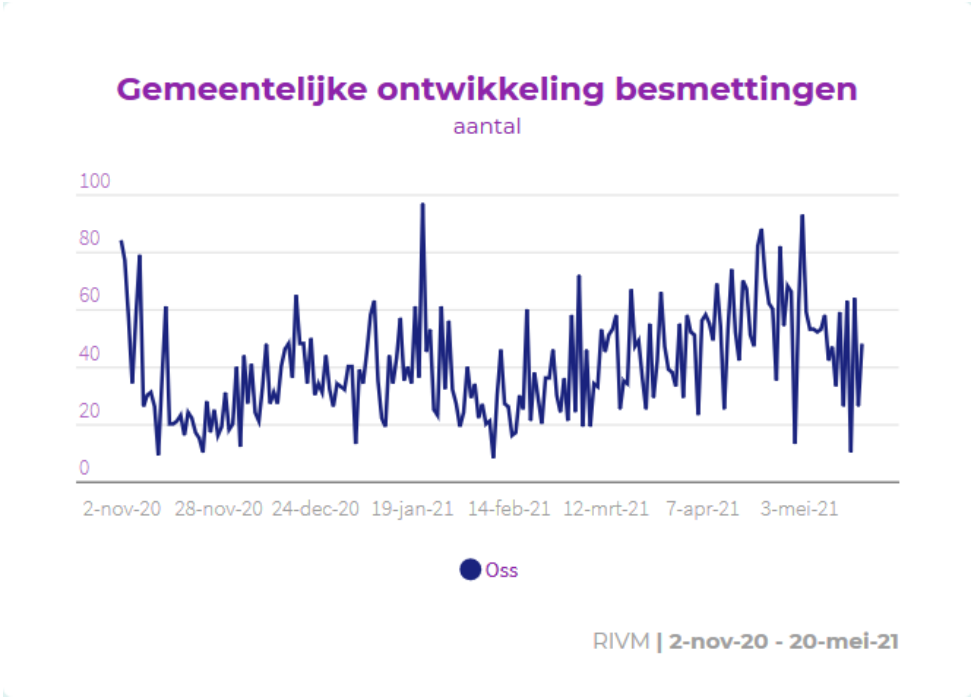

Aantal faillissementen in Noord-Brabant

Onderstaande tabel laat het aantal faillissementen in Noord-Brabant zien in de periode februari 2020 tot en met april 2021. Deze cijfers zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

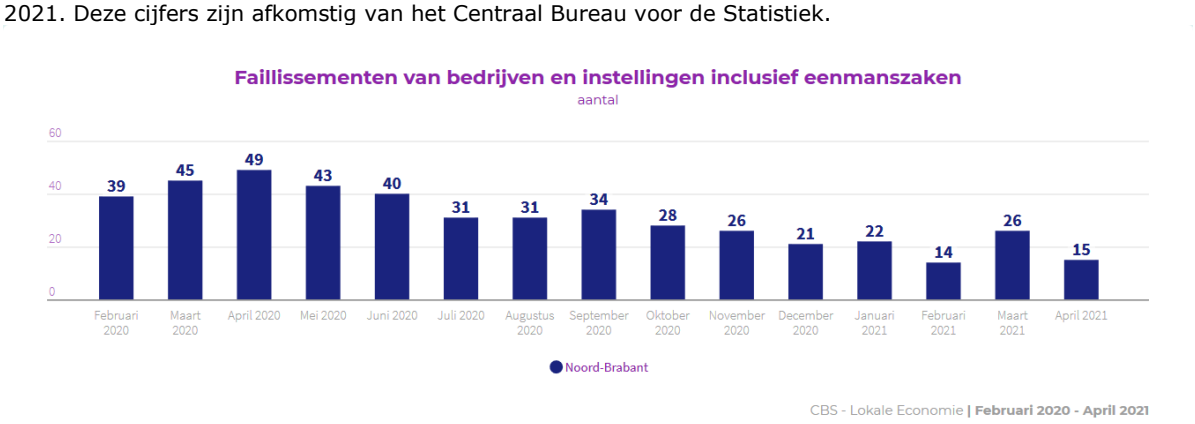

Op basis hiervan zien we dat het aantal faillissementen stabiliseert en (op dit moment) geen stijgende lijn heeft laten zien. Het aantal faillissementen in 2020 was lager dan in 2019.

Totaal aantal bedrijven en ontwikkeling aantal banen in Oss

Ondanks de crisis zien we bijzondere dingen. Voor de gronduitgifte bedrijventerreinen was 2020 een recordjaar met een uitgifte van maar liefst 23 hectare. De ontwikkeling laat zien dat dat –ondanks de crisis- het aantal bedrijven niet afneemt, maar juist is toegenomen (sinds 2019 ruim 10% groei). Ook het aantal banen steeg licht, waar een afname werd verwacht.

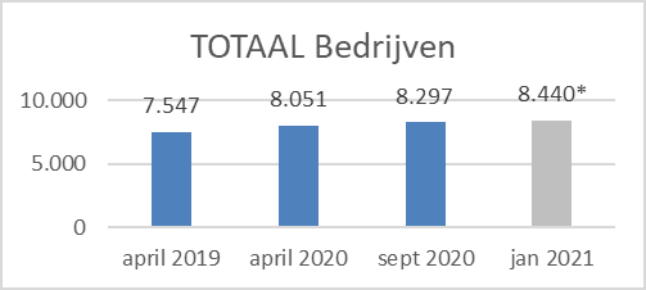

Het aantal banen bleef in 2020 met bijna 43 duizend nagenoeg gelijk aan het aantal banen van het jaar daarvoor. Tot september 2020 steeg het aantal zelfs met zo'n 500 banen (+1%).

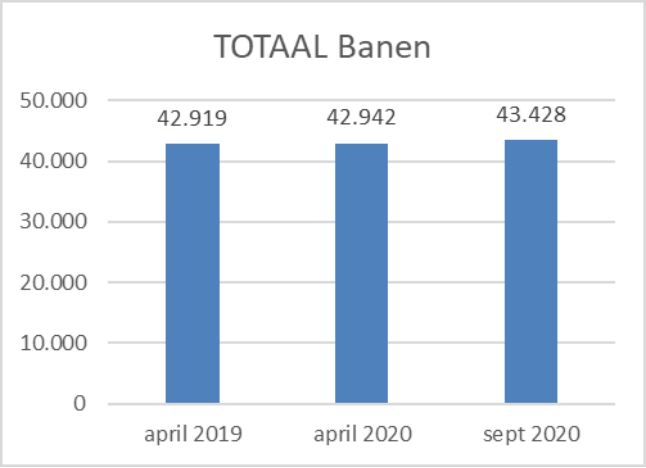

De grootste relatieve stijging van de werkgelegenheid was binnen de sector ´Advisering, onderzoek, specialistische zakelijke dienstverlening' (+6%) en 'informatie en communicatie' (+5%). Bij de adviessector was ook de absolute stijging van het aantal banen het grootst (+150). De grootste relatieve daling zien we binnen de financiële sector (-10%) en de horeca (-9%). Bij de horeca zien we dat de restaurants het hardst zijn getroffen.

In de detailhandel zien we dat vooral het aantal vestigingen die NIET via winkel of markt hun spullen verkochten van ruim 200 in 2019 naar bijna 550 steeg (begin dit jaar). Het aantal banen binnen deze bedrijven laat ook een flinke stijging zien. We zien dus een duidelijke toename van de internet-economie.

Aantal bedrijven in Oss met een steunmaatregel

In onderstaande tabel zijn het aantal bedrijven weergeven die in het jaar 2020 gebruik hebben gemaakt van één van de steunmaatregelen. Deze cijfers zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

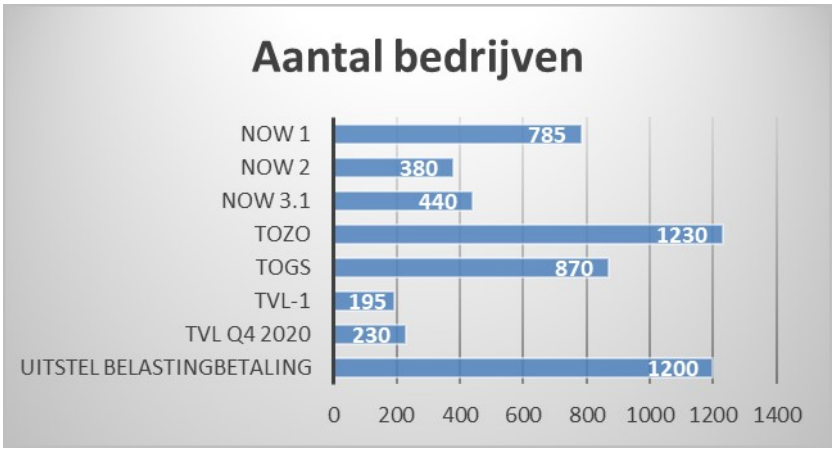

Korte toelichting:

- Aantal bedrijven met NOW regeling (totaal 1.605): de tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud van werkgelegenheid voor werknemers die door coronacrisis kampen met een (verwacht) omzetverlies van minimaal 20%.
- Aantal bedrijven met TOZO (1.230): de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers voorziet zelfstandigen in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen door coronacrisis op te vangen.
- Aantal bedrijven met TOGS (870): de tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren. De TOGS bestond uit een eenmalige uitkering van € 4.000 voor MKB bedrijven die in de periode 16 maart tot en met 15 juni 2020 minstens € 4.000 aan vaste lasten verwachtten te maken en minstens € 4.000 aan omzetverlies.
- Aantal bedrijven met TVL (totaal 425): de opvolger van de TOGS. De tegemoetkoming vaste lasten was voor MKB ondernemers met een verwacht omzetverlies van minimaal 30% in de periode 1 juni tot en met 30 september 2020. Zij konden subsidie krijgen van maximaal € 50.000 voor een deel van hun vaste lasten.
- Aantal bedrijven met uitstel betalingsregeling (1.200): ondernemers kunnen bij de belastingdienst uitstel vragen voor het betalen van belastingen.

Ontwikkeling werkloosheid in Oss

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de werkloosheid (aantal WW uitkeringen) vanuit het UWV weergegeven. Ook hieruit blijkt dat er op dit moment geen sprake is van forse stijging van de werkloosheid.

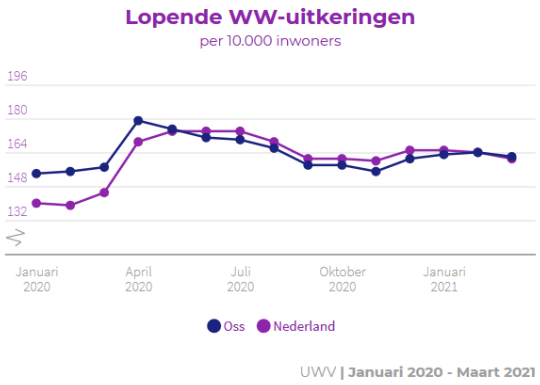

Wat zeggen de cijfers ?

Hoewel cijfers zeker niet alles zeggen, geven de cijfers toch een goed indicatief beeld. Het zijn indicatoren van een economie waarvan de basis – ondanks COVID-19 – goed overeind is gebleven. Maar er is nog geen reden om te juichen. Sommige sectoren staan nog steeds zwaar onder druk. Daarnaast hebben we niet in beeld de mate waarin bedrijven nu nog overeind worden gehouden door de diverse steunmaatregelen van de overheid en welke (belasting)schulden bedrijven mogelijk nog hebben opgebouwd. Een nakomende faillissementsgolf valt dus niet uit te sluiten. Alertheid blijft geboden en we blijven kijken hoe we kwetsbare ondernemers/sectoren kunnen ondersteunen.